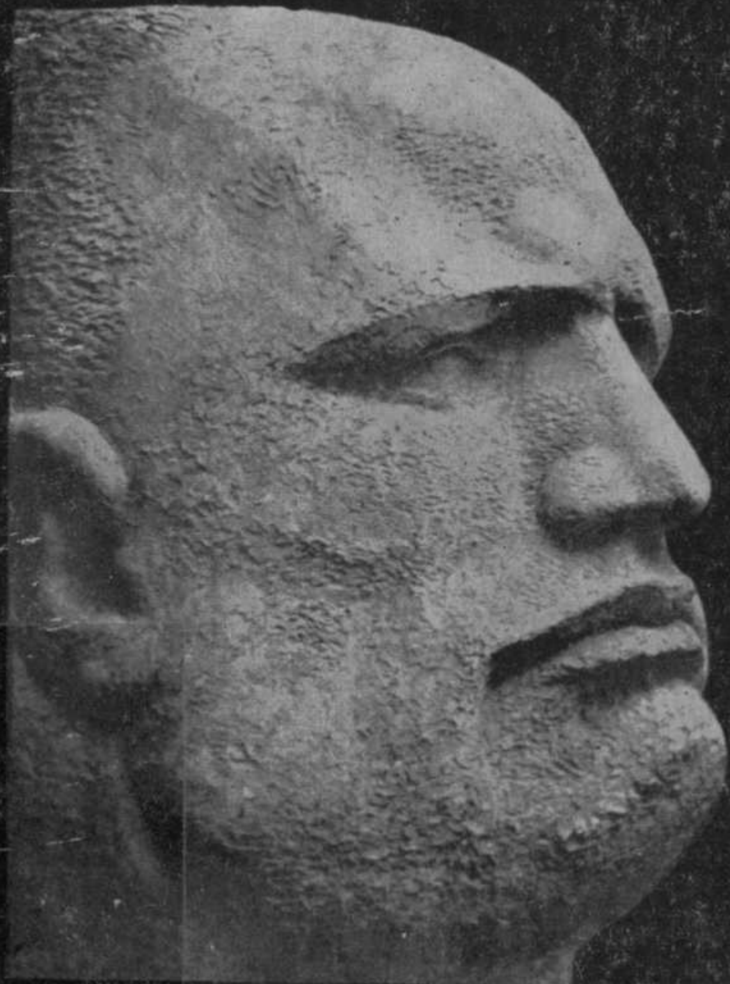
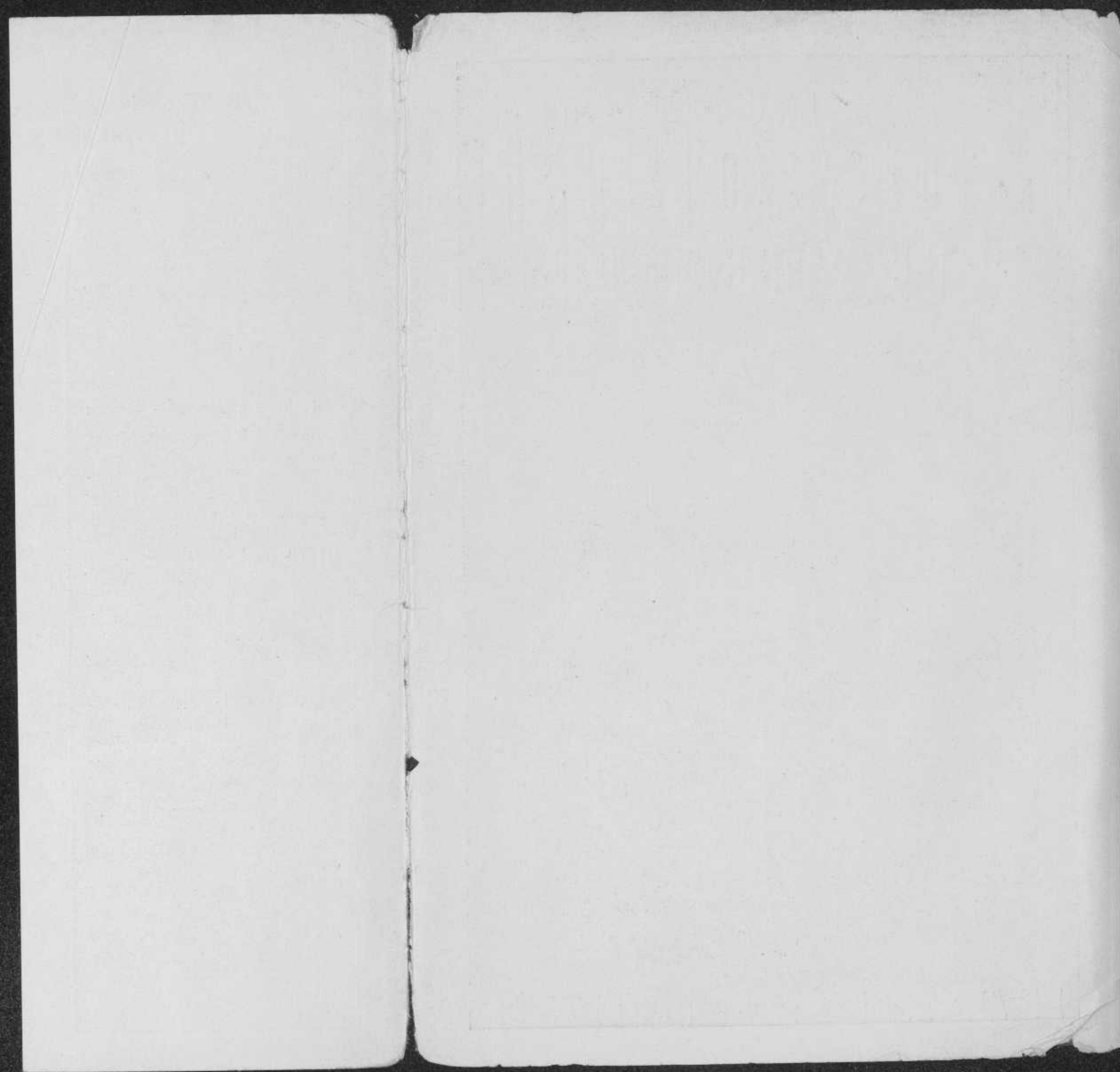
DE MUSSOLINI ONZER VERBEELDING

F. CIARLANTINI



DE AMSTERDAMSCHE KEURKAMER



1.05

DE MUSSOLINI ONZER VERBEELDING

De oorspronkelijke titel in het Italiaansch luidt:

MUSSOLINI
IMMAGINARIO

DE MUSSOLINI ONZER VERBEELDING

DOOR

FRANCO CIARLANTINI

- Vrij vertaald uit -
het Italiaansch door
ELLEN FOREST





UITGEVERSMAATSCHAPPIJ
DE AMSTERDAMSCHE KEURKAMER
— AMSTERDAM —

Voorrede

De gedachte, iets over den Mussolini onzer verbeelding te schrijven, is ongeveer drie jaar geleden te Parijs voor het eerst bij mij opgekomen en wel in een restaurantje, waar eenige heel eenvoudige emigranten samenkwamen. Het waren vluchtelingen en ze waren dit geworden méér uit gewoonte tot samenzweren, dan uit overtuiging. Het viel me op, dat zoowat om de tien woorden de naam „Mussolini" in hun gesprekken voorkwam en die dezen naam uitspraken, keken dan om zich heen om te zien, welken indruk deze maakte en of de magie van de vier lettergrepen misschien ergens eenigen weerklank vond en, God weet, een onverwachte en mysterieuze straf ten gevolge kon hebben! En ik werd gestijfd in het denkbeeld, dit boek te schrijven, door soortgelijke gevallen te Brussel, Toulouse en Marseille, waarbij het kliekje dergenen, die het bestaan van een vaderland ontkennen, zich uitputten in een verwoed onderzoek naar en in complotten tegen de fascistische revolutie en haar aanvoerder. Toen ik hen zoo zag en hoorde, dacht ik: „Dat zijn nu de menschen, die het liefst zijn naam nooit zouden hooren en die eigenlijk niets doen dan van hem spreken en zijn

naam ijdellijk gebruiken!" Het liefst zouden ze hem zelfs in hun verbeelding niet oproepen en ondertusschen hebben ze zijn beeld altijd voor oogen. Hun streven is, zich tegen zijn macht te verzetten en ze ondergaan die macht met den angst, die hen telkens weer overvalt, als ze aan hem denken als aan den onverbiddelijken kastijder. Ze willen hem ontvluchten, hem en de consequenties van zijn ontzaglijke prestatie, uit vrees, deze te moeten erkennen. En ze voelen zich betooverd door zijn blik, zóó zelfs, dat op sommige oogenblikken de angst, hem te bewonderen en lief te krijgen, grooter wordt, dan die, opgewekt door zijn straffen tegen verraders en vluchtelingen.

Eenige jaren geleden in Amerika, kwam ik door enkele gevallen tot de overtuiging, dat de „denkbeeldige" Mussolini op brein en hart van het volk niet minder invloed heeft dan de daden, door hem gesteld in de plaats van woorden — daden, die de wereld moeten overtuigen van de juistheid zijner ideeën en de noodzakelijkheid zijner methoden.

Mussolini in Amerika

In alle deelen der wereld wemelt het van plannenmakers, maar Amerika is werkelijk een vruchtbare bodem (vijver) voor deze zonderlinge redders der menschheid. Ten slotte is er niet één van hen, die niet iets buitengewoon belangrijks heeft, dat hij Mussolini mee zou willen deelen, een afdoende bizonderheid, waardoor wetenschap, kunst, politiek of economie, dank zij hem (natuurlijk zijn uitvindersgenie!), hun uiteindelijke oplossing zouden vinden.

Mussolini zien, Mussolini spreken, van Mussolini de bevestiging zijner ideeën hooren, zou de kroon zijn op jarenlange studie en ervaring, de praktische,openlijke en definitieve erkenning! Mussolini is den door God gezonden mensch. Maar als Mussolini zich niet verbindt met hem, hem niet aanhoort en helpt, komt alles te laat, wankelt alles en moet alles in duigen vallen. De silhouet van een dezer types heb ik al gepubliceerd in mijn boek: „In het land der sterren" en de naam Fidelius verbergt die van een moedig journalist, een beetje geëxalteerd door het Californische klimaat en een beetje door zijn heimwee naar het verre Italië. Met diepe overtuiging sprak mijn vriend aldus: „Weet Mussolini of weet hij het niet,

dat de oude Fidelius hier leeft en dat hij in die verre loopgraaf de nederige soldaat is, die geneigd zou zijn, voor het heil van Italië naar het antieke en eeuwig-jonge land terug te keeren, om de economische dictatuur van onze natie in handen te nemen? Begrijp mij niet verkeerd, wanneer ik zeg: dictatuur! Want die, welke ik zou veroveren, zou geheel in het teeken staan van onderwerping aan den man uit de Romagna, voor wiens geluk, zèlfs wanneer ik in mijn aderen het bloed van een Caesar voelde vloeien, ik mij tevreden zou stellen met den titel van korporaal!"

★

De categorie van menschen, die Mussolini alleen in hun verbeelding gezien hebben, is uitgebreid. De afstand bewijst daarbij goede diensten.

„Wat heb je gedaan om den Duce te zien?"

„Wat ik gedaan heb...? Dat was zoo: ik was eens in Zwitserland......"

Volgt een verhaal, zóó rijk aan bizonderheden, dat je ervan schrikt. Men heeft Mussolini zelfs ontmoet op de meest onwaarschijnlijke plaatsen, waar men zeker van kan zijn, dat hij er nooit een voet gezet heeft. Als het kraantje eenmaal open staat, volgen op de eerste fantasie zooveel andere, dat ze den meest bizarren novellist zouden doen duizelen. En dan moet men hooren, wát Mussolini alles gezegd zou hebben bij deze denkbeeldige samenspraken!

Dan zijn er, die hem gekend hebben, voor hij de Duce van het Fascisme was, of zij, die hem de meest profetische woorden in den mond leggen, gedeeltelijk, om in harmonie te zijn met de feiten, zooals deze zich later hebben ontwikkeld. Weer anderen dichten hem somber stilzwijgen toe, vage antwoorden, verschrikkelijke en dreigende uitspraken, die hen nu doen uitroepen: „Maar wie had ooit gedacht, dat dát de Mussolini van heden zou worden!"

Weer anderen, die zeggen hem gekend te hebben ná den opmarsch naar Rome, steunen op soliede feiten en zijn zekerder van hun zaak: „....toen ik Mussolini zag in October '22, toen hij uit het Quirinaal kwam..." of „...toen ik door den Duce ontvangen werd in Palazzo Chigi na zijn beroemde toespraak van 3 Januari..." of „....toen Mussolini me meenam in zijn auto, tijdens zijn triomftocht door Sicilië..." of „....dien keer, dat Mussolini me zijn gesprek met den Paus herhaalde, dadelijk na de verzoening..." of „....ach, als ik hem geen geheimhouding gezworen had... tijdens de onderhandelingen van het Pact van Vier..."



Op deze manier is het makkelijk over allen en alles de gedachten van Mussolini te leeren kennen. Heeft men zich eenmaal een idee gemaakt van: hoe Mussolini denkt — dan is het heel makkelijk, wanneer men een oordeel moet vellen of een voorstel moet doen,

het te doen voorkomen of het van hem kwam.

Een zeker iemand, welbekend aan de oevers der Stille Zuidzee, die eens een heel nederige kok was, maar nu een groot-industrieel in behoorlijk gebreveteerde speciale sausjes, een gemoedelijke dikzak met een breeden, goedhartigen kop, altijd gladgeschoren, maar altijd blauw in zijn gezicht door zijn sterken baardgroei, met lachende oogen en breede gebaren, vriendschappelijk met den eersten den besten, doet sedert onheuglijke tijden en misschien nu nog, of hij de wijsheid in pacht heeft, omdat hij één keer Mussolini gezien heeft — van verre, dat spreekt!

Toen ik hem leerde kennen, was hij pas uit Italië teruggekomen en in dien tijd was hij voor onze kolonie een soort orakel, volkomen in staat, welke vraag dan ook te beantwoorden en Mussolini's opinie (de authentieke natuurlijk!) te geven over de kleinste kwesties, die Amerika betrof. Deze zonderlinge weldoener van zijn medemenschen had zijn huis ingericht met het kennelijk doel, patriottische propaganda te maken en dat met een smaak, waarom het stelletje grapjassen van artisten, dat eens van plan was in Milaan de ,tentoonstelling van slechten smaak' te houden, hem zeker zoo benijd zouden hebben, dat geelzucht niet had kunnen uitblijven.

In voornoemd huis werd zijn zoogenaamde ontmoeting met den Duce met een didactisch doel, in wit en zwart weergegeven. Achter de tafel zat een baardeloos manneke van twintig jaar met een groot hoofd en opengesperde oogen, dat Mussolini voor-

stelde. Voor hem stond Vriend Kok, die hem de hand toestak met het verstijfde gebaar van een marionet. Alsof dit nog niet genoeg was, stond het volgende stukje als eind van een dialoog eronder: „Duce, ik breng U het huldebetoon van de Italianen uit Californië!" „Zeg aan mijn dierbare landgenooten, dat ze een patriot als gij in eere moeten houden en breng hun mijn hartelijke groeten over!" Dit schoons, ontfutseld — en daar heb ik nog gewetensbezwaren over — aan het onvergelijkelijk propagandistisch complex van den kinderlijken kok, kreeg ik ten slotte als geschenk en dat bewaar ik als een dierbaar kleinood in mijn archief.

Het resultaat van deze gefantaseerde ontmoeting met den Duce was niet bij bluf in woorden alleen gebleven: de goede vriend had in zijn huis alles gemetamorphoseerd, van de meubelen af tot zijn costuum toe. Hij had een Italiaansche bibliotheek gekocht, zijn muren laten versieren met behangselpapier, waarop episoden uit de Romeinsche geschiedenis waren afgebeeld. En verder bezat hij oleographieën van de Italiaansche Risorgimento, groote portretten van het Italiaansche vorstenhuis, den Duce en de Vierschaar. Ten slotte had hij het besluit genomen zijn vrouw een Italiaanschen onderwijzer te geven — ze was namelijk een Iersche, aan wier accent geen eer te behalen viel. Dezelfde Italiaan moest ook zijn zoons lesgeven, die tot aan den vooravond van zijn gelukkige ontmoeting met den Duce volgens Amerikaanschen stijl „perfect boys" waren

geweest, die er naar hartelust op lossloegen, geen onverdienstelijke voetballers waren en wier huig al voldoende was gevormd, om ergens achter in de keel dien karakteristieken 'r' te laten trillen, die op een mijl afstand een Amerikaan onderscheidt van een p u r s a n g Engelschman.

★

Een ander, die zei, dat hij van Italiaansche afkomst was en die pas begonnen was, onze taal te brabbelen met een onmiskenbaar Napolitaansch accent, na een reis naar Milaan voor zijn motorzaken, vertelde mij, dat hij werkelijk in '19 in het hol van den leeuw, Via Paola da Cannobio was geweest, samen met Edgardo Pinto en Aurelio Padovani, twee fascisten, die er van het begin af bij waren, en dat hij daar Mussolini had gezien, die speelde met een geladen bom, terwijl hij deed, alsof hij deze rustig ging ontladen.

De Italiaansch-Amerikaansche vriend, die zich toen buitengewoon moedig wist, vertelde een soort vrees gevoeld te hebben, toen hij bij dit zonderling tijdverdrijf tegenwoordig moest zijn. Hij had Mussolini gevraagd, waarom deze niet liever een sigaret rookte, waarop de held der fascistische revolutie geantwoord zou hebben: „Wanneer men mij de oprichting van nieuwe strijdfasci komt voorstellen, heb ik de gewoonte, altijd met dat dingetje te spelen. Als de kameraden rustig op hun plaats blijven, geef ik hun

mijn toestemming. Als ik ze zie aarzelen en bleek worden, stuur ik ze zonder meer terug ... "

Het verhaal is waarschijnlijk waar, alleen al omdat het zoo heerlijk Mussoliniaansch is. Maar die brave kerel van over het water heeft het waarschijnlijk hooren vertellen tijdens den overtocht over den Atlantische.



De Amerikaansche rechter, dr. Freschi heeft me verscheidene sterksprekende staaltjes verteld, alle betrekking hebbende op de suggestie, die Mussolini te New-York — zelfs op menschen, die vèr van de politiek staan — uitoefent. Bijvoorbeeld één over een paar jongens, die lanterfantten bij den ingang van een zaal, waar een groote politieke vergadering was, den avond voor de verkiezingen, waaruit Roosevelt als overwinnaar te voorschijn kwam — verkiezingen, die van tijd tot tijd het karakter en den toon aannamen van fascistische verkiezingen.

Er heerschte groote spanning. Men meende, dat een buitengewone persoonlijkheid aan de meeting zou deelnemen. Bij elke auto, die aankwam, vormden de menschen queue en de straatjongens drongen overal doorheen, om hun nieuwsgierigheid te bevredigen. Opeens — wie zal zeggen waarom? — verspreidde zich onder de kleine toeschouwers de mare, dat Mussolini moest komen. Stel u nù even de opwinding van het wachten voor ...

Toen rechter Freschi met eenige vrienden aankwam, riepen een paar jongens: „Daar heb je Mussolini!" Is hij het nu ... of is hij het niet? De nieuwsgierigheid stijgt, tot eindelijk een der grooteren tusschenbeide komt met „Dat kan Mussolini niet zijn, dan zou ik hem dadelijk herkend hebben. Hij is erg bevriend met mijn vader en als die naar Rome gaat, wonen ze altijd samen."

Als symbool is dat andere tafreeltje, dat zich afspeelde in een van de vele nachtelijke tribunalen van New-York, nog aardiger. Deze merkwaardige tribunalen winnen het van onze rechtbanken door hun snel recht. Zij zijn de bliksemtrein, de sneltrein der justitie en het-doet-er-niet-toe welk misdrijf nà zes uur 's middags bedreven, behalve dan als het gaat om echte misdaad — worden denzelfden dag nog berecht. Bliksemsnelle besluiten, Salomonische uitspraken, werkelijke sprekende films, die gaan van het drama naar de comedie en die in één nacht een beteren kijk geven op de zeden van New-York, dan je zelfs bij een lang verblijf kunt krijgen.

Vooruit maar: zoo gauw het debat geëindigd is, volgt dadelijk de uitspraak. De rechter leest haar voor volgens een bepaald ritueel en vraagt dan den beklaagde, of hij nog iets te zeggen heeft. En de beschuldigde in dit geval, die ervan overtuigd was, onrechtvaardig veroordeeld te zijn, antwoordt met echten Amerikaanschen humor, maar die ook ons aan het lachen kan maken: „Edelachtbare, ik zou alleen nog dit willen zeggen: ik ga nu naar huis, ik

verkoop mijn auto, mijn radio, mijn meubelen en als het noodig mocht blijken, ook mijn vrouw. En met de opbrengst ga ik naar Rome, want ik wil nu toch eens even weten, wat Signor Mussolini van de Amerikaansche rechtsspraak denkt."



Menschen, die leven met het idee fixe, vroeg of laat eens naar Mussolini te gaan, als naar een soort vallei van Josaphat, mede als wapen tegen hen, die hen niet geniaal en machtig vinden, de beste posten, belooning en eer wààrd heb ik bij bosjes gekend, niet alleen onder de Italiaansche emigranten, maar ook onder de emigranten van andere nationaliteiten en zelfs onder die Amerikanen, die een authentieken pioniersnaam dragen. Interessant is ook het gekibbel van landgenooten over de herkomst van Mussolini. Allen, met inbegrip van hen, die zich verre van het Fascisme voelen en zelfs van tegenstanders, zouden zich gelukkig achten, als Mussolini of tenminste een van zijn voorvaderen uit hun provincie kwam.

In dit verband zal ik nooit vergeten, hoe een oude, bijna tachtigjarige man uit Stockton, in de buurt van Sacramento, me na een van mijn lezingen zei: Met een soort heimwee denk ik terug aan een groote zaal met bijna vijfhonderd landgenooten, bijna alle uit Liguria en van nederige afkomst, mannen en vrouwen van elken leeftijd. Ik zie ze daar weer

zitten, op hun gespannen gezichten de bijna religieuze verwachting naar de dingen, die ik ging zeggen. En dan denk ik terug aan de hoera's en het applaus, aan den aanval op het kleine podium met handengeven en omhelzingen, aan de vochtige oogen van zooveel arbeiders, in wie het oproepen van het verre vaderland herinneringen vol teederheid en poëzie had gewekt. Wat al vragen over het vaderland, over de nieuwe belangrijkheid van Italië, die eindelijk — als een legende — Californië bereikt heeft.

Als een loopend vuurtje verspreidde zich het nieuws van nieuwe gebouwen in Genua, van de vergrooting van de haven, van het snelverkeer der booten tusschen de Lanterna en de Foce, over toename der bevolking van de Superba, over de kerken, de processies, over de Madonna della Guardia en van St. Lorenzo!

Plotseling staat een oude man voor me, gezond, kaalhoofdig, een gezicht van enkel rimpels, een soort Niccolo da Uzzano di Donatelli. Twee pikkende onderzoekende oogjes van den zeeman aan land. Hij ging er breed bij zitten, alsof hij me iets heel gewichtigs ging toevertrouwen. En toen vroeg hij me in zijn dialect: „Maar hij is toch zeker uit Genua, hè ... die Mussolini, die al die dingen doet?"



Als ik een lijst moest maken van alle vragen, die

men mij in het buitenland gesteld heeft in mijn tien jaar omzwerven door de halve wereld, zou ik boekdeelen kunnen vullen en dikwijls de kans loopen, dat men mij niet geloofde, zóó onwaarschijnlijk zouden deze een normaal Europeeschen geest toeschijnen. Reeds in een van mijn boeken over Noord-Amerika heb ik verteld van een telephoongesprek met een dame uit Los Angeles, na een van mijn lezingen. Na een lange litanie, die dienst deed als voorrede en tot onderwerp had de anti-Italiaansche propaganda van de vluchtelingen en de vijanden van het Fascisme en haar eigen bekeering tot de goede zaak, wilde deze opperbeste vrouw van mij weten, of het waar was, dat de muizen zich vermaakten in de ruïnen van het Colosseum of dat dit bericht gelanceerd was door één van de vele kwade tongen tegen ons regime. Toen ik haar antwoordde, dat ik er niet voor in kon staan, dat het regime (bij de alle reeds verrichte groote werken) er ook prat op kon gaan, de antieke overblijfselen van Rome ont-rat te hebben, eindigde het gesprek met te zeggen: „Dat begrijp ik — alles kan niet in eens gebeuren. Maar ik zou U aanraden Mussolini te zeggen, dat die geschiedenis met die muizen in het Collosseum hem niet tot eer strekt".

Maar dit is nog niets. In zekere deelen van Argentinië, Brazilië, Montevideo en Canada ben ik herhaaldelijk lastig gevallen met eindelooze ondervragingen over het leven van den Duce. Al het gesprokene en geschrevene over hem en zijn werk — tien-

duizenden kranten- en revue-artikelen, honderden boeken zijn nog niet genoeg. Men is niet bevredigd door te lezen en men hecht weinig geloof aan journalisten en schrijvers. Men wil 'de vive voix' hooren, wat hij te zeggen heeft, die Mussolini kent en te spreken kan krijgen. Men wil weten, wat de Duce doet, wat hij zegt, hoe groot hij is, wat hij 's morgens, 's middags en 's avonds draagt wat zijn lievelingskleuren zijn, of hij zich zelf scheert en met welk scheermes, of hij parfum gebruikt of er het land aan heeft, volgens welk systeem hij zwemt, hoe hij met paardrijden, op- en afstijgt, hoeveel brieven hij elke maand ontvangt, hoeveel boeken hij iedere week leest en aan welke hij de voorkeur geeft, of hij alles zelf beantwoordt en wien ... of hij met de hand schrijft of met de machine, hoeveel stenographen en hoeveel dactylographen hij heeft, hoeveel telephoontoestellen hij in zijn privaathuis heeft staan, hoeveel radiotoestellen en of het waar is, dat hij iederen dag met den paus of met den koning spreekt.

Mussolini of de Opbouwer

Op de tentoonstelling der fascistische revolutie staat, tusschen veel boeken over Mussolini, een tragedie in het Fransch, getiteld: Mussolini of de Opbouwer. Ik geloof niet, dat iemand het ooit gelezen heeft en dat velen van zijn bestaan weten. Als niet toevallig twee jaar geleden mijn vriend Hector Serra di Livorno mij in enkele, scherpe trekken het profiel van den schrijver ervan geteekend had, zou zelfs ik het niet bemerkt hebben, ik, die toch zoo graag boeken kijk en ze met liefde doorblader.

Alexander Filimon, van Roemeensche origine, van zijn vak eeuwige student, naar Parijs gegaan om te doctoreeren aan de Sorbonne, is er door finantiëele moeilijkheden nooit in geslaagd, zijn studies te voltooien. Natuurlijk had hij zich niet meer kunnen losrukken van Parijs, dat, wanneer het eenmaal een mensch heeft opgeslokt, niet meer toestaat, dat deze vlucht. Het is me, alsof ik hem vóór me zie, bij de levendige beschrijving van Serra.

„Mager, ziekelijk, bleek, groote zwarte haardos, onder een breed voorhoofd twee diepliggende zwarte oogen; nooit een glimlach om zijn dunne lippen. Maar wat een werkkoorts en wat een enthousiasme in dien mensch, die, om in zijn onderhoud te voorzien, van den ochtend tot den avond pakjes maakte in een sousterrain van den boekhandel Nelson".

Op een avond, zoo tegen één uur, kwam Serra hem tegen bij het café van de Capoulade, Boulevard St. Michel (het café Aragno — maar mondainer en intellectueeler — van het Quartier Latin; het café, dat 's morgens uitgeveegd wordt door arme studenten, die zich 's avonds metamorfoseeren in de elegantste clientèle). Hij kwam op Serra toe en terwijl zijn oogen brandden in zijn ziekelijken bleeken kop, fluisterde hij hem toe: „Laat me U vertellen, dat ik vanavond begonnen ben, om de eerste acte van mijn treurspel te schrijven. Dat zal heeten: Mussolini of de Opbouwer." Toen hij dat gezegd had, zakte hij in elkaar op een divan, alsof de krachtsinspanning van het werk hem had uitgeput. Maar tien minuten later, nadat hij een kop koffie genomen had, zei hij: „Je vais travailler" en ging weg.

Filimon woonde op een zolder in de Rue des Ursulines, waar hij tot meerder inspiratie bij het scheppen van zijn treurspel foto's van Mussolini verzameld had. Mussolini sprekend, te paard, in een auto, in een vliegmachine! Op het veld tusschen de korenaren, op het Forum tusschen de tempels en de overgebleven zuilen, tusschen de werklieden in fabrieken, op de brug van schepen, in zijn werkkamer, in zijn eigen huis, terwijl hij viool speelde of zich met zijn kinderen bezig hield.

In weinig gevallen heeft de Mussolini der Verbeelding gewerkt, zooals hij het deed op de hersens van dezen vreemdeling. Maar misschien is Filimon

dat niet heelemaal, omdat, in zijn aderen, misschien nog een paar droppels Romeinsch bloed vloeien.

Het werk van Filimon is meer het werk van een dichter dan van een theaterschrijver, in zoover het zuiver dramatische element tusschen licht en schaduw zich hier en daar toch tot een zekere kracht opwerkt. Het is een loflied aan Rome en deszelfs eeuwige gedachte. De personen zijn zuivere symbolen en de actie voltrekt zich in een droom-atmosfeer; niettegenstaande dit speurt men van tijd tot tijd een sterke, ontroerende menschelijkheid.

Wij zijn aan den vooravond van den opmarsch naar Rome. Het is een stormnacht met hevige regenbuien en een verlichting van bliksemschichten. Het tooneel van de eerste acte is een sombere kelder, waarin de Afbrekers gewoon waren, elkaar te ontmoeten, aangevoerd door den ouden Padre, die bij het opgaan van het doek een lange trap afdaalt, gevolgd door Fabbro. Het tooneel is verlicht met één kaars.

„Heb je de bijl meegebracht?" vraagt de Padre.

„Ben je sterk?" antwoordt Fabbro, terwijl hij haar overreikt. „Houd haar stevig vast. Ze is van het puurste staal, ze is als de bliksem, die komt en gaat!"

„Wat is ze zwaar — wat is ze licht! Rechts — links, rechts — links! Dood aan den Romeinschen adelaar! Dat de geest van Rome omkome onder de slagen van deze bijl!"

„Een gevaarlijke taak", mompelt Fabbro.

De oude heeft één Zoon, zijn glorie, zijn hoogste ambitie, zijn eenige liefde, de zoon die zijn werk moet voortzetten en die reeds nu vurig een afdeeling Afbrekers aanvoert. De oude en Fabbro wachten op z'n terugkomst van een nachtelijke expeditie, maar ze zijn in het binnenste van hun ziel ongerust met een alles overheerschende onrust.

Lucretia, de vrouw van een jongen hoofdman.

Lucretia, die, reeds moeder, haar man bemint, maar toch tègen hem en de treurige Bende der Afbrekers is. Lucretia, een mooie Romeinsche naam, is hier het symbool van Rome en Italië, die niet sterven willen.

„Die vrouw zal onze ondergang zijn!" fluistert Fabbro, maar de oude spreekt hem moed in door te zeggen:

„Je zult eens zien, hoe deze bijl vliegt van rechts naar links en van links naar rechts, om stuk te slaan, om af te breken! Het oogenblik is gekomen, nu of nooit — de kettingen zullen doorgekapt worden, er zullen geen slaven meer zijn. Haha, dan kunnen we zeggen, dat Rome de eeuwige slaap slaapt. Rome moet ondergaan!"

Dan komt de zoon op met zijn kameraden, die iets dragen in een zak, iets zwaars. Wat mag die lugubere last wel zijn? Onwillekeurig denkt men aan een afgesneden hoofd, aan het hoofd van een vijand, die men lang vervolgde of een gevangene, die te hard schreeuwde in den nacht.

„Wat brengt gij ons? Wat is de buit?"

„Een verrotte god!"

De vrouw wordt weggejaagd, onder beleedigingen „Op de bank ermee, op de bank!"

En nu gaat het er om, uit te vinden, wie die verrotte god eigenlijk is. Tot verbazing van de voorovergebogen aanwezigen halen ze, bij het spaarzame licht van de kaars een marmeren kop van Jupiter uit de beslijkte zak.

„O, infame Jupiter! Verachtelijke Jupiter!" zegt de vader — en dan tegen zijn zoon: „Dat is de schoonste overwinning, die je tot nu toe in je leven behaald hebt! Maar kijk eens hier, hoe konden menschen van dien tijd zoo'n kop maken?"

„Wat een prachtwerk! Ik had twee uur noodig, om den kop van den romp te zagen."

„Dood aan de goden!"

De oude, geheel opgaand in zijn vernietigingskoorts wil met de bijl den marmeren schedel van Jupiter splijten. Maar de zoon houdt hem ervan terug, als het wapen reeds opgeheven is.

„En wat, als Minerva eens uit zijn hoofd kwam?"

Lucretia komt binnen en allen staan op.

„Zij! Altijd weer zij!"

„Wat willen deze menschen? En dat marmeren hoofd? En de bijl, vader, die gij zwaait? In welken afgrond wilt ge uw leven eindigen? Wat wilt ge dan vanavond?"

„Hoort ge 't? Zij wil ons leeren, hoe we moeten leven!"

„Ik zou jullie willen leeren, hoe je moet liefhebben."

en dreigementen van den Padre, terwijl de smid aan het jeugdig opperhoofd der Afbrekers vraagt: „Waarom hebt ge ooit een vrouw getrouwd, die uw ideeën niet deelt?"

„Ik ben het, die het gewild heb. Ik heb het gewild, omdat we afstammelingen noodig hebben, geboren met de gedachte, te willen afbreken en vernielen!"

Nu komt geheel bezweet en ten zeerste ontdaan de zevende Afbreker binnen, die meedeelt, dat de samenzwering ontdekt is en de Afbrekers verraden zijn.

„Het is je vrouw, die ons dien slag toebrengt."

„Buiten lag iemand in hinderlaag."

„Dien had je om moeten brengen, suffert!"

„Natuurlijk! Dat wilde ik ook. Maar hij is verdwenen."

„'t Is een hallucinatie ... "

Plotseling is aller aandacht gevestigd op een schaduw, die verschijnt en verdwijnt langs het raam. Ze blazen de kaars uit en nu verlicht een bliksemschicht het griezelig, ontvleeschte gezicht van een oude vrouw. Even later komt ze binnen en daalt de trap af, die nu herhaaldelijk verlicht wordt door bliksemschichten.

„De dood heeft hier zijn prooi vergeten. Mijn God, wat is ze vreeselijk."

Ze maken plaats voor haar. Wankelend gaat ze naar het hoofd van Jupiter, leunt tegen het marmer en jammert voor zich heen.

„Wie ben je, oud kreng?"
„Wie ben je, oude heks?"
„Wie ben je, oud vod?"

Het schrikwekkende wezen is alweer verdwenen. Tevergeefs heeft de Padre getracht, haar te dooden.

„Toen ik dat gladde, ontvleeschte gezicht aanraakte, zoo koud als ijs, heb ik het gevoel gehad, dat ik de verpersoonlijkte en verschrikkelijkste smart beroerde."

Het oude karkas is slechts een symbool van Rome, tot puin vervallen onder het stof van zijn duizendjarige glorie. Maar gereed, weer jong en frisch op te springen van tusschen de ruïnen, zoodra een Romein, een èchte, haar aanraakt en doet ontwaken. En dat wonder zal zich nu weldra voltrekken, namelijk op het oogenblik, dat de Afbrekers meenen, haar voor eeuwig begraven te hebben.

„Luistert allen! Laten we niet twijfelen aan 's menschen macht! Laten we niet vergeten, dat we dezen nacht hier zijn samengekomen, om iets grootsch tot stand te brengen, om Rome te vernietigen . . . Rome, de wereldgeest!"

Deze woorden worden overstemd door sombere stormvlagen en de oude, die zijn bijl geheven had en zijn woede uitschreeuwde, valt tusschen de Afbrekers in zwijm.



De Padre, die weer tot bezinning komt in een

kamer, waarheen men het hoofd van Jupiter gebracht heeft, vraagt zijn zoon: „Wat doe je hier? Waar zijn de anderen? Wanneer ik val is het voor jullie geen reden, om terug te gaan! Bedenk, lafheid is duur! Laat me hier alleen! En jij, loop wat je loopen kunt, ga de anderen achterna en volbreng het werk van vernieling. Dat de woede des hemels je bijsta! En dat Rome, het hart van de wereld, omkome onder de verdubbelde slagen van de bijl!"

De zoon gaat heen en laat den oude over aan de zorg van Lucretia. Wanneer de storm op zijn ergst is, hoort men iemand aan de deur kloppen.

„Dat moet iemand zijn, die door den storm overvallen is en wil schuilen. Als hij hulp vraagt, moet ik wel opendoen!" zegt Lucretia.

Dan komt plechtig de Onbekende binnen.

Als betooverd gaat Lucretia achteruit. De oude werpt hem een vreeselijken blik toe.

„Wie zijt ge? Wat komt ge hier doen?"

„Ik had Rome verlaten, vastbesloten te voet naar Ostia te gaan, maar ik werd door den orkaan overvallen."

„Zijt gij het die schoten hebt gelost tijdens het woeden van den storm?"

„Ik heb geen wapenen. Ik heb de menschen nooit gevreesd."

„Vanwaar zijt ge?"

„Uit de Romagna. Mijn vader was daar smid."

„Kent ge Ravenna?"

„Ravenna!" roept de ander uit. „Het was voor mijn

ziel een plechtig feest, den dag, dat zij op eens begreep, wat de mensch tot stand kan brengen. Een eindelooze vreugde vervulde mijn ziel bij het zien van zooveel schoons, van zooveel groots!"

„Ik ... ik haat de onsterfelijkheid. En toch wil ik meer dan deze, verstaat ge? Ik wil boven de natuur uitstijgen!"

„En hoedat?"

„Door de kunst te vernielen, die door de menschen gemaakt is."

„Ik begrijp de oorzaak niet, die u daartoe drijft. Maar indien het u lukte zou het resultaat verschrikkelijk zijn voor ons vaderland. Het is de gedachte aan een bloedige misdaad, die u vervult!"

„Vaderland ... ! Maar gij spreekt van een zaak, die niet bestaat. Wat is dat, een vaderland!"

„Het vaderland is het zweet van den arbeider. Het is de eindelooze liefde, die gij ondervindt van de schoonheid van een vrouw. Het is de blik van het kind, dat zijn armen uitstrekt naar zijn moeder. Het is de wieg, die geen macht ter aarde kan verwoesten ... Hoe zoudt ge ooit dien geest kunnen vernietigen? Vernietig, als het moet, wat we aan Schoonheid hebben, maar de geest van Rome staat gereed om u te worgen."

„Ik wensch, dat ge heen gaat."

„Ik wacht met ongeduld op het aanbreken van den dageraad. Ik wacht op het doorschijnend licht, dat de duisternissen zal verjagen, die nu op Italië drukken."

„Maar gij zegt me niet, wie gij zijt!"

„Wat doet het er toe? Misschien ben ik een mensch, die zijn vaderland boven alles lief heeft. Wij zullen elkander nooit begrijpen! Ik ben een opbouwer, gij zijt een verwoede afbreker, zonder medelijden!"

„Toch is er een onderscheid! Wanneer ik het woord haat, met al hetgeen in me is, den steen en de schaduw zoozeer veracht, dat ik mezelf ten gronde wil richten, dan is dit, omdat boven al deze misère uit de muziek bestaat — dit etherisch omhulsel, dat menschen en dingen omarmt, die heilige harmonie, deze vrede van de alziel! Want de muziek is boven den geest uit, boven het onreine, bloedige woord, die onverzoenlijke vijand van het menschelijk ras. Welnu, wat zegt gij? Gij ziet er uit, of ge versteend waart!"

„Ik denk na over uw woorden."

„En hebt ge er niets tegen in te brengen?"

„Neen. Want ik heb de muziek lief."

Nu haalt de oude een geheel bestoven viool te voorschijn, welke de Onbekende streelt.

„Eén snaar is gesprongen. En bij u zegt men, dat dit een slecht teeken is. Misschien hebt ge gelijk. Toen deze snaar sprong, kwam er een herinnering bij me op ... Het zal niet mogelijk zijn, dat ik doorga op den ingeslagen weg, niet mogelijk, te blijven leven in deze onmaterieele gelukzaligheid, in de muziek. Deze herinnering doet me het hart ineenkrimpen."

„Welke herinnering?"

„Ik zou mijn leven willen geven om van die bloedige herinnering los te zijn, dezen oproep naar de koude werkelijkheid ...... Het was een zomeravond ... de hemel was zoo puur ... het blauw begon al wat weg te gaan en zich op te lossen in de schemering. Toen nu de aarde geheel in een gouden mantel gehuld was, nam ik mijn viool van den muur en liep er mee naar buiten. Ik verborg me in een schaduw, ik zocht de eenzaamheid. En daar speelde ik en maakte mezelf dronken met muziek. Want ook ik droomde in mijn hart van vrede op aarde. De nacht was neergezegen, maar ik werd het spelen niet moe. Toen was het me opeens, of de aarde beefde, of de zeeën en oceanen zich verhieven. Mijn kleinheid bewust, sloot ik de oogen. En eerst toen voelde ik in mij de waarachtige droom-trilling! Op de aarde, vanuit de zeeën, vanuit de oceanen steeg een vroolijke schare. En allen hadden het hoofd omkranst met ranken en allen waren dronken van vreugde. Daar waren feeën, reuzen en pigmeeën; daar was kracht en schoonheid, schoonheid en liefde. Dronken door de heilige tonen van de muziek, begonnen ze de wereld te doorkruisen. Glorie in den hemel en vrede op aarde zongen ze. En ik speelde, ik speelde maar.

Opeens hield een enorm gewicht mijn arm tegen; de viool viel ter aarde, gespleten. Ik opende de oogen en zag mijn vader. Het zweet gudste van zijn gelaat en zijn handen waren bebloed.

„Wat doe je hier, luilak!" riep hij me toe, terwijl

hij me aan den kraag mee naar de werkplaats sleurde. „Je vaderland is in gevaar en jij amuseert je", riep hij me nog toe. Dan hieven onze armen met geweld den hamer, die op de maat neerviel op het aanbeeld ...... Muziek is niets dan een chimère, een droom, die vervluchtigt."

„En wat is dan het woord?"

„Het woord is God! Vernielt den steen en de schaduw, het woord en het licht, maar de geest van Rome blijft over u waken. Ze heeft alle rassen der aarde aan zich onderworpen. „In Rome wil ik sterven", riep de barbaar, terwijl hij met zijn zwaard tegen de heilige muren sloeg." Het eeuwige Rome is de vrede op aarde."

De oude is overwonnen. Hij gaat nu slapen in vrede, als had men hem zijn kinderziel teruggegeven.

Lucretia, die alles gehoord heeft, verschijnt in de deuropening. En zwijgend, overweldigd door liefde en bewondering, ziet zij den Onbekende aan, die, door moeheid overmand, aan tafel gaat zitten en het gelaat met de handen bedekt.



De Afbrekers hebben het huis omsingeld en liggen in hinderlaag in de schaduw, tot moorden gereed. Lucretia waarschuwt den Onbekende, die onbewogen haar waarschuwing aanhoort.

„Wat zou mijn leven waard zijn, als ik den

moed verloor? Als ik den dood vreesde? Als ik me schaamteloos terugtrok bij het naderen van het gevecht. Ziet, binnenkort zal de nacht, de eeuwige blinde, teruggedrongen door den dageraad, in haar grauwheid alle Afbrekers van Italië opslokken."

„Ben ik niet waard, gehoorzaamd te worden? Ga niet henen, het is nog nacht. Het is me, alsof ik je sedert onheuglijke tijden kende! Ik wist, dat ge eens zoudt komen! Ik wist, wat ge mijn vader zoudt zeggen! Ik heb alles gehoord en ik heb alles begrepen, toen ge met den oude sprak. De klank van je stem, het vuur van je ziel hielden me wakker en ik luisterde in één wonder. Een diepe vrede doordrong heel mijn wezen bij de gedachte, dat nu de bevrijding spoedig zou komen, de bevrijding der mijnen, de bevrijding van de wereld."

„Gaarne zou ik uw smart met u deelen, zoo ik slechts in uw oogen zag schitteren de hoop, om Italië te redden."

„Twijfelt ge daar nog aan?"

„Neen. In uw oogen schittert een lichtpunt, nauwelijks zichtbaar. Maar in dit licht zie ik alle grootheid van Italië."

„Ik zal u bewonderen tot aan den dood ... "

En omdat nu de Afbrekers op het punt staan, binnen te komen, voegt Lucretia er aan toe:

„Van mijn lichaam zal ik u een harnas maken!"

„Dan zal ik de geesten verjagen en ik zal bergen verheffen."

„Maar wie zijt ge toch?"

„Wat doet mijn naam ertoe, wat mijn persoon, wat mijn leven? Ik ben slechts een mensch, een onbekende in de handen van het Onbekende. Ik twijfelde nog, dat is waar, mijn ziel wankelde, ik ging tastend als een blinde in een nacht zonder sterren, onder een hemel van vuur en onder de bedreiging der Afbrekers. Maar het was slechts een booze droom, een visioen van vrees. Reeds klaart de hemel op, de dageraad nadert en de zon zal nogmaals haar eeuwige harmonie verspreiden over onze aarde en Rome waakt over de heilige schaduwen."

„Maar Rome twijfelde aan de glorie der heilige schaduwen. En gij zijt het, die het vuur weder ontsteekt in de zielen, waarin het bijna gedoofd was."

„Mijn plicht op aarde is de verloren glorie weer luister bij te zetten."

„Zeg mij, vanwaar krijgt ge deze kracht en wie is de God, die ze u geeft?"

„De smart ... Kent gij deze heerlijke nectar? Ik drink haar, tot ik er dronken van ben."

„Neen, neen, geloof toch niet, dat ik dit magische woord niet zou kennen! Het zuiverste, het beste, dat de wereld houdt! De mensch kent niet de volheid van zijn geluk, wanneer hij de smart ook niet kent."

„In uw hart schijnt Rome."

Onderwijl komt de dageraad schitterend op. Het is als een belofte van wijsheid, die zich uitspant over den hemel. De kudden dalen af in de vallei, op weg naar den stroom. De boer zaait het zaad des levens, de wijngaardenier gaat in zijn wingerd en de smid

slaat op het aanbeeld. De vonken omspatten hem en hij slaat en slaat met passie!

„Maar ik kan niet zien, wat hij doet. Zeg mij, wat smeedt die smid daar?"

„De degen!"

Nu komen de Afbrekers binnen met aan het hoofd de jonge echtgenoot van Lucretia.

„Lucretia! Weg van hier! Gij kent dezen mensch niet. Ik ken hem! Hij wil heel Italië in boeien slaan. Sterven zal hij!"

„De ketenen zullen alleen zwaar wegen voor hen, die niet deugen."

Er wordt een schot gelost. Lucretia is doodelijk gewond, niettegenstaande de pogingen van den Onbekende om haar te verdedigen.

Nu valt de jonge echtgenoot weenend op de knieën en roept haar aan.

„Neen. Ze is dood. Ziet haar!" zegt de Onbekende.

„Neen. Ze leeft nog: haar ziel, als de zon, stijgt op ten hemel en verlicht de aarde."

„Lucretia, vergeef me. Ik heb je niet vermoord."

„Het zwaard van Rome."

Nadat hij dit doorluchte woord gesproken heeft, gaat de Onbekende zijn eigen lot tegemoet langs een verlicht pad.



Het zou makkelijk genoeg zijn om de fouten van

dit werk aan te toonen: hoogdravende passages, situaties, die aan het groteske grenzen, een absoluut gebrek aan helderheid bij de ontwikkeling van verschillende scènes. Maar de gestelde taak was moeilijk en zwaar. Niets is zoo moeilijk als de realiteit, die we dagelijks zien, om te werken tot een mythe. Laten we daarom geen theaterkritiek oefenen, maar letten op de liefde, op de passie, op de eerlijke sympathie, waarmee deze jonge Roemeen de Fascistische revolutie en Mussolini gevolgd heeft. Werkelijk, hier en daar zijn zijn bladzijden trillend van ontroerende poëzie (wat men wel kan opmaken uit de door ons aangehaalde pagina).

Mussolini van verre

Wanneer men gewoon is, door de wereld te reizen en zich verbeeldt, deze een beetje beter te kennen dan de thuiszitters en degenen, die alleen uit boeken van haar weten, als men daarbij nog de behoefte heeft, zijn eindoordeel over haar uit te spreken — een eindoordeel, dat, hoewel juist, toch een schoone projectie in tijd en ruimte is — en als men dan nog constateert, dat vele vóór ons dit beter gedaan hebben, dan ondervindt men een bizonder genot, dat in het minst niet versomberd wordt door het gevoel, dat men altijd heeft, wanneer men weet, dat anderen ons vóór geweest zijn in het blootleggen van een waarheid, die ons toescheen, de exclusieve vrucht van onze eigen waarneming te zijn.

Dit feit vindt zijn oorsprong in de geestelijke solidariteit tusschen intellectueelen, die zich makkelijker manifesteert dan tusschen middelmatige geesten of onnoozelen. En gedeeltelijk in de noodzakelijkheid, die het buitenland op het oogenblik voelt, om het gezichtsveld — vooral als het gaat om ons land — ruimer te nemen dan ooit. Ziehier waarom — nu ik

u een denkbeeld wil geven van wat men zegt en denkt van Mussolini aan den anderen kant der zeeën en der Alpen — ik u eenige duidelijke stukjes zal citeeren, geschreven door G. G. Napolitano over Fascistische bibliografie in Juni 1932.

Zonder een schijn van rhetoriek en zonder één onnoodig woord teekent deze jonge schrijver alle variëteiten, belangstelling, nieuwsgierigheid en hartstocht, waarmee allen de gedachten van Mussolini volgen.

„Voor ons, jongeren, is het eerste wat wij ons afvragen: „Wat doet Mussolini?" De eerste discussie, ja zelfs de eerste strijd gaat om dien naam als om onze vlag. Ik zal nooit vergeten, hoe een zoutdrager in Bessarabië, die de vliegtuigen van Balbo in de lucht had gezien, geordend als een vlucht ooievaars over de Zwarte Zee op hun weg naar Odessa, me zei: „Dat is Mussolini, die hen hierheen gestuurd heeft, niet?" Negermonteurs in den Congo, tirailleurs uit Senegal, ex-dwangarbeiders van Nieuw-Caledonië, Engelsche medici in het Indische leger, smokkelaars uit Detroit, zeelui uit Marseille, die ik ontmoette in de Stille Zuidzee, burgers van Sidney en Melbourne, zendelingen van de Polinesische eilanden, boeren uit Noord-West Amerika — om dan nog maar te zwijgen van de Italianen — allen hebben als eerste vraag: „Vertel ons eens iets van Mussolini!" Dit alles is meer dan een uiting van nieuwsgierigheid en is eigenlijk heel mooi. Bij het noemen van dezen naam blijft niemand

ongevoelig, hoe ver verwijderd van en hoe vreemd aan ons vaderland en hoezeer ook in beslag genomen door eigen belangen. De rustigsten en meest geposeerden loopen toch warm op het hooren van dien naam, verklaren zich pro of contro, roepen: „hoera!" of „weg er mee!" Dit nu is een zèker teeken, dat bekende namen als Clemenceau, Lindbergh, Hoover, Hitler, of populaire als Shaw, Charlie Chaplin, Ford en Koning Karel van Roemenië voor een ander begrip staan. Al vertegenwoordigen ze iets, dat karakteristiek is voor en beperkt blijft tot een natie, een ras, een clan, een schandaal of een of ander probleem. Misschien is het alleen de naam van Lenin, die een bijna even groote passie ontketent als die van ons staatshoofd. Deze woorden zijn een zeer poover getuigenis, dat weet ik. Maar ze bedoelen ook niet anders te zijn dan het getuigenis van een afgezant van het jaar tien. En tenslotte komt het me voor, dat de idee, die als een aanhangwagen gekoppeld is aan Mussolini's naam, de idee van het leven zelve is. Hoe te leven? Dit vraagt de mensch bij iedere overschakeling van de historie zich af. De wereld weet nu wel, dat Mussolini op deze vraag geantwoord heeft met een alles omvattend werk, hetwelk tien jaar geleden, bij den dageraad van het eerste jaar, verre en onbereikbaar scheen als een droom. Dit werk is het herleiden der essentiëele bestaansproblemen tot haar oorsprong. Het ging hier om een probleem, dat het meest antieke volk van het Westen ter harte ging. Een volk, dat

nog op den drempel van de historie stond, een gevariëerd, ongelijk, onrustig her- en der geslingerd volk, bezorgd voor den dag van heden en van morgen, wachter over een geweldig verleden, een volk van millioenen, binnen en buiten eigen grenzen, ons volk! Dit probleem teruggebracht te hebben tot zijn oorsprong, als een schitterende gewetensdaad, zich dit probleem gesteld te hebben en het van dag tot dag te hebben opgelost en hiermee voort te gaan, niettegenstaande de stormen en de hinderlagen, ziet hier wat de nieuwsgierigheid der wereld gaande maakt en haar opwindt.

De politiek als levenshouding.

Dit is het, waarom men van Mussolini zoo vaak hoort zeggen, met enthousiasme of met op elkaar geklemde tanden: „In ieder geval is het een màn!"



De Noordelijke landen zijn gewoonlijk geen vruchtbare bodem voor paradoxale of zelfs legendarische verhalen over één mensch. Toch beschouwt men den Duce zelfs daar als een mensch, die meer waard is dan alle anderen, als de beste onder de levenden, als een wonderdoener, die een land, dat in de opinie der anderen niet veel meer was dan een vod, gemaakt heeft tot een gevreesde macht. De belangstelling in zijn persoon is enorm; eindeloos is het gevraag naar hem en men schijnt maar niet te kunnen begrijpen, hoe één man zoo'n schitterend

werk tot stand heeft kunnen brengen. Van dezen kant bezien, heeft de figuur van den Duce iets bovenmenschelijks. Zelfs van de rechtsche partijen hoort men uitroepen van werkelijke bewondering. Een van onze diplomatieke vrienden, die een Finschen afgevaardigde — met wien hij te Rome at — te verstaan had gegeven, dat de mogelijkheid bestond, dat de Duce hem zou ontvangen, kreeg ten antwoord, dat de ander dit levendig begeerde, maar het niet durfde hopen „omdat het voor hem zou zijn, of hij tot God ging." De dichter Bertel Gripenberg, de beste Zweedsche dichter uit Finland, die bijna geheel blind is, sprong, toen hij aan dezen diplomaat werd voorgesteld en diens naam hoorde òp en riep twee keer: „Leve Mussolini!"

Iedereen kent den naam „Mussolini", welke zelfs voor tegenstanders synoniem is met macht en volmaaktheid. Verleden winter maakten twee jonge Italianen een gevaarlijken ski--tocht naar de IJszee. Op een dag, dat ze in een geheel verlaten land verdwaald waren, zochten ze bescherming in de hut van een Laplander en maakten zich bekend als Italianen. En dadelijk riepen de Lappen: „Mussolini!" En dadelijk daarop — incredibile dictu! — riep de inboorling een anderen naam uit: „Beccali!" Dit was alles wat hij van Italië wist. De groote Italiaan, die naar zijn geest iets buitengewoons en bovenmenschelijks was en de kleine Italiaan, die de Finsche loopers overwonnen had.

Uit de verste uithoeken van Finland, ook uit de

verst verwijderde dorpen schrijft men Mussolini om geldelijke hulp. Menschen, die hem heelemaal niet kennen, sturen hem nu nog gelukwenschen met zijn verjaardag en evenzeer wordt hij bewonderd, dáár, waar men het allerminst zou gelooven, b.v. door de Finsche vrijmetselaars, die het portret van den Duce in hun huis hebben. „Hadden we maar een Duce...", zeggen allen, die verbetering of verandering in de politieke toestanden wenschen.

Men hoort het van Lappen, zoo goed als van socialisten als een even eerlijken wensch. Als iets slecht gaat en men geen uitkomst ziet, zegt men: „Hier is een Mussolini hard noodig!" Zelfs democraten geven toe, dat zij niets tegen een dictatuur zouden hebben, als er een Mussolini te vinden was. In Zweden is het ongeveer evenzoo gesteld: „Hij is het prototype van een staatshoofd." Het is bijna, of hij niet meer òns staatshoofd was, maar het staatshoofd bij uitnemendheid, een staatshoofd van universeele waarde. Het scheelt maar een haar of ze beweren, dat hij eigenlijk niet eens aan Italië toebehoort.



Maar niemand beter dan de Duce zelf, die in het centrum van deze algemeene belangstelling staat, kan dit wonderlijk phenomeen observeeren. En eenige jaren geleden schreef hij de bekende pagina van zijn auto-biografie, zoo humaan, zoo vol simpele

menschelijkheid en superieuren eenvoud als alleen hij het kan, die gewend is, eigen en anderer hartstocht te domineeren en te heerschen over zielen in al hun manifestaties en over de geschiedenis, die hij zelf maakt.

„Minister-president zijn brengt met zich tallooze plichten, die met het ambt niets uit te staan hebben. De correspondentie groeit van dag tot dag en een groot deel van deze moet ik zelf nazien. Tallooze particuliere secretarissen en vertalers heb ik moeten aanstellen, omdat het grootste deel der brieven uit het buitenland komt en in vreemde talen is geschreven. Ik geloof, dat er geen deel van de wereld is, waarvan ik geen brief, briefkaart of het een of ander souvenir gekregen heb. Mijn secretarissen lezen deze brieven en geven me een uittreksel van hun vertalingen.

Uit Siberië heb ik eens een brief gekregen met een gedicht van een bewonderaar van het Fascisme. Ik heb er uit Honoloeloe, Arabië, Japan, Australië, Perzië en Indië. Een Japansche uitgever heeft me een exemplaar gestuurd van een boek van hem over het Fascisme, in het Japansch geschreven. Mijn ambt geeft aanleiding tot de meest fantastische bizarrerieën. Waarzeggers zijn verschrikkelijk bezig met mijn toekomst. Heel graag lees ik hun horoscopen en hun vermaningen. Meestal voorspellen ze me een lang leven en niettegenstaande alle aanslagen op me, beloven ze me zoo'n overvloed van jaren, dat ik het makkelijk met vijftien of twintig

minder kan doen dan hun profetieën me toestaan. Er zijn er zelfs, die zeggen, dat ik wel tachtig kan worden!

Vele brieven krijg ik van Russen, die trouw zijn gebleven aan het oude, keizerlijke Rusland. Deze begroeten in mij den redder van de monarchie in Europa en roepen mijn hulp in, om de Russische Keizerlijke familie weer op den troon te helpen. Arabieren sturen me welluidende, rythmische zangen, Hindoes hun sonnetten, Latijnen en Angelsaksers hun proza en hun bloemlezingen; Japanners en Chineezen sturen me Oostersche bloemrijke strophen.

Verder regent het cadeaux. Het is onmogelijk om de eindelooze verscheidenheid op te noemen van de geschenken, die ik ontvang: vreemde beesten uit de verste uithoeken der aarde, Zuid-Amerikaansche papegaaien, Afrikaansche leeuwen, Arabische paarden, boeken en manuscripten van her en der. Ik vind het vermakelijk, dit te ontvangen en na te gaan, met welke bedoeling ze me gestuurd zijn. Vele groote kamers staan vol voorwerpen, die menschen van allerlei ras me gestuurd hebben als bewijs van hun hoogachting. En dit alles — correspondentie en cadeaux — eischt dan weer bizondere aandacht. Mijn secretarissen zijn den heelen dag bezig, bedankbrieven te schrijven.

Talloos zijn de vreemde personages en delegaties, die mij komen bezoeken en graag geef ik allen een oogenblik van mijn dag, al is die nog zoo bezet. Wanneer belangrijke internationale congressen in

Italië gehouden worden, doe ik altijd mijn best, me eenigszins van hun doel op de hoogte te stellen. Ik heb Amerikaansche chirurgen ontvangen en tallooze andere groepen geleerden uit Engeland, Frankrijk, Spanje, Latijnsch-Amerika en Duitschland. En dan massa's andere vreemdelingen, hoofden van industrieën, financiers, uitvinders, schrijvers en acteurs. Het contact met hen verruimt mijn blik en helpt me de wijde wereld te zien en een breedere horizont te omvatten."



Een aardig geval werd mij verteld door Lionello Fiumi.

„Ik bevond mij in Holland om een serie conferenties te geven over Italiaansche poëzie en ik wou van deze gelegenheid gebruik maken om naar Volendam te gaan, een nederig visschersdorpje aan de Zuiderzee, waar nog de traditioneele, pittoreske kleederdracht gedragen wordt. Romano Guarnieri, de onvermoeibare, die zijn bijna dertigjarig apostolaat voor al wat Italiaansch is, in Holland viert, stelde voor me te begeleiden naar dit openlucht-museum der stervende Hollandsche kleederdrachten. We wilden het nuttige met het aangename vereenigen. Een beroemd kind van Volendam, Helletje, van werkelijk Hollandsche schoonheid en daardoor een model, dat men elkaar betwist, wier portret door de beroemdste penseelen, zoowel Nederlandsche als

vreemde geschilderd is; de vrouw, die haar glimlach tusschen gouden versierselen millioenen malen herhaald ziet op mooie sigarenkisten, die bezoeken heeft gehad van prinsen en beroemde mannen, had aan Guarnieri haar verlangen te kennen gegeven, een boekje te bezitten over dien grooten Mussolini, wiens roem tot in de uithoeken van dit verloren dorp was doorgedrongen. En Romano Nobile Guarnieri droeg onder zijn arm „Mussolini" van Giorgio Pini in de nieuwe vertaling, in Helletjes taal van de uitermate beroemde Italiaansch-Hollandsche Mary Robbers! *)

Aan den zoom van het dorp stond Guarnieri stil. Daar lag het huis van Helletje. We klopten aan de deur van de woning met het lage, conisch gevormde dak. Helletje was niet thuis; ze was in een boomgaard onder aan den dijk om radijsjes te trekken. Op ons herhaald roepen antwoordde een stem uit het dichte groen en zagen we de zoozeer begeerde te voorschijn komen, met een opgebonden voorschoot, waaruit krullig groen hing.

Deze eens zoo schoone Hollandsche was nu een volstrekt nog niet geheel verworden herinnering aan antieke schoonheid. Het scheen, dat ze Guarnieri uitvroeg over mijn persoon en wat hij vertelde mòest wel vleiend zijn, want telkens hoorde ik de woorden „dichter" en „Italiaansch" en dan keek ze me met een blik vol eerbied aan en wees me een plank

*) Zie de nieuwe geautoriseerde vertaling van Ellen Forest, uitgegeven door De Amsterdamsche Keurkamer: „Mussolini, van de Straat tot de Macht." — E. F.

vol boeken, waarvan ze er eenige afnam, om me met zichtbare voldoening de opdrachten van de schrijvers te laten lezen.

Toen ze het boekje over Mussolini zag, dat Guarnieri uit het papier te voorschijn haalde, riep Helletje verheugd „O!" en zei op bewonderenden toon (want zooveel begrijp ik nog wel van het Hollandsch): „Mussolini! Mussolini!" Het schildersmodel hield hierop met Guarnieri een lang gesprek, waarin ik herhaaldelijk dien naam hoorde terugkomen.

Het werd laat. In de verte floot het kortademig treintje. We moesten ons haasten, maar Helletje hield ons nog even op en duwde me in de eene hand een groot album en in de andere een pen. Dit was haar gouden boek, op welks pagina's men bij het doorbladeren de beroemdste namen in allervreemdste mengeling vinden kon. Onze handteekening kwam onder die van een prins van den bloede. Helletje keek me nog eens voor het laatst aan, maar nu was er in haar blik iets als een smeekbede, welke zij tegenover Guarnieri uitte, die hij voor mij vertaalde: „Zeg aan den Italiaanschen dichter, dat hij de groeten aan Mussolini doet en hem vraagt, eens bij me te komen."



Wat belangrijk is, behalve de verscheidenheid van lezingen over Mussolini's manier van leven en werken, is te zien, welke voorstelling de massa in de

verschillende landen zich maakt over zijn persoonlijkheid door inlichtingen van buiten af.

Ik geloof b.v. als ik hier het silhouet kon geven van alle personen, die van tijd tot tijd of geregeld den bijnaam van Mussolini hebben gekregen, we een collectie zeldzame typen bij elkaar zouden zien.

Ik zal nooit de verrassing vergeten, die ik voelde op een middag in Stamford bij een klassieken voetbalwedstrijd — een van die, welke men in Amerika „big game" noemt, waarbij honderdduizend of tweehonderdduizend toeschouwers tegenwoordig zijn en die belangstelling wekken van het eene einde der Republiek naar het andere.

De strijd ging tusschen het elftal van de Universiteit van Berkeley en van Stamford. De verwachting was buitengewoon gespannen, omdat een van de twee sedert eenige jaren een superioriteit had getoond, die het nu dreigde te verliezen. Het is moeilijk voor een vreemdeling, om goed te begrijpen, wat voor een gebrul door de menigte werd aangeheven, die buiten het Amerikaansche stadion staat en even moeilijk om de schorre stentorstemmen door de luidsprekers te verstaan.

Doch, het spel volgend met behulp van mijn intuïtie, begreep ik, dat telkens als een zekere speler van het Berkeley-team den bal goed opbracht — hij was blijkbaar in zijn elftal iemand, naar wien alle anderen zich richtten — er een gegons door de lucht ging, bestaande uit een woord, dat niet anders kon zijn dan „Mussolini". Nieuwsgierig vroeg ik

aan hen, die me meegenomen hadden, of ik me vergiste of dat men werkelijk Mussolini aanriep, als deze jonge man zich goed weerde of dat hij een naam had, die op dien van Mussolini leek. En men antwoordde mij — met blijkbare genoegdoening — dat hij kampioen was en zoon van Italiaansche ouders, hoewel Amerikaansch burger, maar dat zijn naam niets van dien van Mussolini had.

„Maar waarom herhalen jullie dan telkens dien naam van Mussolini?"

„Omdat hij de beste speler is en voor het heele elftal opkomt . . . "

Een andermaal, toen ik met een zweefvliegtuig van Mexico naar Los Angeles ging, trof het mij, dat de Amerikanen, meer dan men zoo oppervlakkig zou denken, den naam Mussolini gebruiken als een attribuut van eer, voor wien volgens hen boven anderen uitsteekt.

Ten tijde der strenge drooglegging, toen de goede Yankees uit Californië per vliegtuig over de grens gingen, om hun dorst te lesschen, van Mexico tot Aguascalientes, ging ook ik in een vliegmachine vandaar. Mijn gezelschap bestond uit een tiental bonvivants, in den volsten zin des woords dronken, die in hun dronkenschap voor niets stonden. De reis was buitengewoon avontuurlijk. Ten eerste door een onverwachte wolkbreuk en dan door een dichten nevel, die het ons onmogelijk maakte, het landingsterrein van Los Angeles te vinden. Bij de contrôle te San Diego, toen ze hoorden, dat de politie-beamte bij het

doorzien van de paspoorten vol vreugde uitriep: „Zoo, bent u Italiaan? Goed zoo!" werden de bonvivants opeens mijn vrienden en herdoopten me zonder meer Mussolini. Toen we de luchthaven binnengingen was er een, die me het meest overtuigd zijn ouden vriend genoemd en me nu ook zoo behandeld had, die me aangedaan toefluisterde, natuurlijk doelende op de moeilijkheden van onze vlucht:

„De eenige, die er zich niets van heeft aangetrokken, was Mussolini."

Het is vreemd, dat men meestal ook aan Mussolini buitengewoon physieke kracht toeschrijft. De Duce is vlug, soepel en pittig, maar maakt absoluut niet den indruk van een Hercules.

In Brussel vertelde dr. Cuneo mij, dat hij op een gegeven oogenblik zich moest bemoeien met een inschrijving van den eigenaar van een Italiaansch restaurant, dien men beschuldigde van zeer gering patriotisme, als lid van de Fascistische partij.

De betrokkene was een reus van een kerel, au fond een goede lobbes, maar die er vervaarlijk uitzag.

„Men zegt, dat je tot voor kort nogal koel tegenover het regime hebt gestaan en nu wil je je laten inschrijven bij de Fascio, nu je ziet, dat die over de heele linie wint . . . "

„Ik koel? Maar weet je, hoe ze me nu al twee jaar lang in mijn omgeving noemen? Dat zal ik je eens zeggen. Mussolini! Kan Mussolini koel staan tegenover het Fascisme?"

En toen vertelde hij, dat sedert eenigen tijd een

paar jongens uit de buurt, opgestookt door antifascisten, hem moeilijkheden bezorgd hadden bij zijn werk. Op een goeden avond verloor hij zijn geduld en strafte hen allen tezamen in zijn eentje af.

De heele buurt schrok ervan en sedert dien respecteert men hem en gaven ze hem zijn nieuwen naam. Maar wie weet, meer nog dan om zijn physieke kracht kreeg hij dien nieuwen naam, omdat hij alleen en zonder de politie te waarschuwen, zichzelf genadeloos recht had weten te verschaffen.



De eerste phase der Mussoliniaansche activiteit: slag-leveren aan de uiterst linksche partijen en aan den liberalen Staat, heeft de wereld meer in verwondering gebracht dan men zoo zou denken.

Kleine en groote revoluties zijn er genoeg geweest, maar een aaneengesloten, onverzoenlijke, revolutionaire beweging, georganiseerd door een enkelen man, steeds meer en meer voor zijn taak berekend, eerlijk en open tegen allen en alles, van het einde van den oorlog tot aan den opmarsch in 1922, niettegenstaande alle stakingen, coalities, vervolgingen, arrestaties, represaille-maatregelen van allerlei slag, niettegenstaande het bloed, dat in de straten vloeide en de dooden, die hier en daar vielen en niettegenstaande de misselijke lafheid van eenige van hen, voor wie de fascisten zoo wanhopig streden — hier-

van vindt men in de geschiedenis maar weinig voorbeelden.

Moed, koelbloedigheid, volharding en goede wil, ziehier eenige der requisieten, welke Mussolini veroorloofd hebben, verder te gaan op den weg van macht en grootheid. Wanneer nu de vreemdeling in iemand deze deugden tot den hoogsten graad opgevoerd ziet en merkt, dat deze op waardige wijze en ten bate der collectiviteit worden aangewend, denkt hij onwillekeurig aan het hoofd van het Fascisme. Men denkt ook aan hem, wanneer men iemand ontmoet, die zonder aarzelen zoowel in het private als in het publieke leven de zwaarste en moeilijkste verantwoordelijkheden aanvaardt, die uitsteekt boven de middelmatigheid en voor zijn geloof weet te betalen met zijn persoon. Of wanneer hij een vastberaden mensch ontdekt, die alle drogredenen en fraaie woorden uitsluit, welke de gedachte scheidt van de daad.

Nog een mysterieuze kracht van Mussolini, welke het publiek in alle landen treft en bewondert, is: zijn onkwetsbaarheid.

De menigte heeft hem reeds vaak gedoodverfd met het karakter van een voorbeschikte — iets, wat hij zelf ook verklaard heeft te gelooven en wat door den tijd bewaarheid is.

Wie als hij er in geslaagd is, zijn eigen geest zóó volkomen meester te zijn en daarbij een zoo uitgebreide en veelvuldige ondervinding van zielen heeft, moet wel die soort magische kracht bezitten,

die hem in staat stelt, in perspectief de uitwerking van elke daad te zien en den graad van harmonie aan te voelen tusschen eigen psychische macht en het heelal, in verband met ons aardsch bestaan.

Duels, revolverschoten, ontploffende bommen, botsingen in de straten, brandstichting, neervallende vliegmachines, gesloten slagboomen, allerlei soorten last van menschen en van de natuur, hebben het rythme van zijn leven niet kunnen veranderen. Kleine rustpunten, een les hier en daar en dan gaat alles weer zijn gewonen gang en blijft hij meester van den toestand.

Daarom is het niet te verwonderen, als men hoort, hoe lieden uit alle landen en van alle rassen spreekwijzen en spreekwoorden hebben gevonden, waarin Mussolini synoniem wordt gesteld met hem, die ongeschonden uit een zware proef of een doodelijk gevaar te voorschijn treedt.

Heeft hij niets eens, op een onvergetelijken regenavond — den 26sten April 1926 — tegen een enorme menigte, die krioelde op de groote piazza del Duomo te Milaan, een zin gezegd, die door het noodlot zelve gedicteerd scheen: „De kogel passeert, maar Mussolini blijft.” ?



De uitdrukking van Mussolini's gezicht draagt alle teekenen zijner overtuiging. Daarom is het voldoende, hem of een van zijn foto's eens gezien te

hebben, om ervan doordrongen te zijn, dat men hier te doen heeft met een authentiek heerscher.

In welke situatie men hem ook verrasse, zij het in het private leven of in het publiek, in de plechtige uren, waarin de daden zich griffen in de geschiedenis of bij de eenvoudigste gebeurtenissen in het leven, altijd weer raakt men hiervan overtuigd.

De Italiaansche zon en onze uiterst heldere atmosfeer verraden terstond zelfs de handigste truqueurs. En wanneer bij ons het publiek eens onder het masker heeft gezien, is het uit, zelfs met den machtigsten man der aarde.

De volle, hartelijke, open aanhankelijkheid van de massa is niet alleen de erkenning van zijn genie en zijn macht, maar vooral van de soberheid van zijn leven.

Met zijn oogen bereikt hij, dat we den indruk krijgen, dat hij allen toebehoort, terwijl hij inderdaad niemand toebehoort. Wie daar eenmaal van doordrongen is, weet dat hij den Meester gevonden heeft, die niet verraadt uit sympathie of antipathie en die op zijn schouders de hoogste en zwaarste lasten laadt, zonder iets voor zichzelf te willen.

Dit gevoel van absolute belangeloosheid spruit niet voort uit eenige gecompliceerde verstandelijke overweging, maar is veeleer een noodzakelijkheid van zijn leven en de eenige genoegdoening, die hij verlangt.

De Amerikanen, die ons vragen of het werkelijk waar is, dat hij, als hij voor het volk staat, lacht

als een kwajongen en die meenen, dat dit een groote beteekenis heeft, vergissen zich niet. Natuurlijk en met vreugde lachen tusschen menschen, die hem toejuichen is een teeken van vertrouwen, dat de groote humaniteit van den Duce aan ons openbaart. Hij is met het volk als met zijn eigen familie.

Eenigen tijd geleden publiceerde de New-York Evening Journal een portret van Hitler, terwijl deze voor de microfoon sprak en een van Mussolini, terwijl hij naar de menigte kijkt. Als titel: „Which is the real one? One look and you know!" (Wie is de ware? — Eén blik en u weet het). En na eenige zinnetjes, die er op het oogenblik niets toe doen, eindigde de journalist aldus: „Weinige lezers zullen eenige moeite ondervinden bij het beantwoorden van deze vraag. De eerste foto toont ons Hitler, die zich uitslooft een tweede Mussolini te zijn, ongeveer zooals de beroemde kikker in de fabel. De tweede toont ons den waren man, den dictator, die, wat de Amerikanen noemen „the goods" bezit: „welke hij in zijn hoofd heeft bijeengegaard." *)

Wij, die altijd onze openlijke bewondering en sympathie voor Hitler getoond hebben, verwijzen naar dit feit enkel en alleen om te laten zien, welke uitwerking de trekken van een gezicht zelfs op een afstand kunnen hebben. We kunnen dit des te veiliger doen, daar Hitler herhaalde malen het uitzonderlijke van de historische figuur van Mussolini er-

*) (The lower picture shows the Real Man, the dictator who has what Americans call „the goods" stored away in his head.) — E. F.

kend heeft en hem heeft opgedragen aan de dankbaarheid der volgende generaties.



Wat nu de manier aangaat, waarop men zich den Duce voorstelt — karakteristiek voor de Amerikanen is, dat ze de representatieve personen graag ook physiek krachtig weten — mogen deze kleine trekjes dienen, die een groot New-Yorksch dagblad publiceerde onder een foto van Mussolini, genomen op het strand van Riccione tijdens zijn ontmoeting met Dollfuss.

„Mussolini heeft een sterken geest, bizondere wilskracht, maar tevens de physieke kracht, noodig voor mannen, die gewoon zijn tot de massa van honderdduizenden te spreken, welke de natie vormen en die gewend zijn, zich tegen hun vijanden te verdedigen. Voltaire met een groot hoofd en een klein lichaam kon tachtig jaar een wanhopigen doodelijken strijd volhouden. Maar om een Mussolini te zijn, een strijder, die moet regeeren en volhouden is een physiek als die van den Duce noodig. Ziet daar Mussolini! Ziet naar zijn borst en zijn hals; kijk naar zijn hoofd, dat hij gekeerd houdt naar den man links van hem en ge zult een volmaakte gelijkenis bespeuren tusschen hem en de antieke Romeinen, zooals de marmeren overblijfselen deze aan het nageslacht hebben doorgegeven.

En dit is precies, zooals Mussolini het wenscht.

Hij brengt het Italiaansche volk terug tot den antieken „Romein en de glorie van het antieke Rome."

Te denken, dat niets voor hem, die Noord-Amerika kent, merkwaardiger is dan de absolute onverschilligheid voor wat Europa aangaat! De oceaan is een onverbiddelijke en verwoede selectie-pleger ten opzichte van faam en glorie. Men zag in Marconi de reus als natuurlijk gevolg van zijn kunnen; Balbo domineerde door de bekoring, die voor Amerika van elke nieuwe verovering uitgaat; Mussolini rijst uit boven de glorie van onzen tijd en die van alle andere landen door dingen van blijvenden aard, die hemelhoog uitstijgen boven de gebeurtenissen van buitenlandsche politiek, waaraan zijn naam verbonden is en door de revolutie van 1922.



Meer dan welke vorm van propaganda ook, meer dan zijn werken zelfs, hebben diepere gronden ons overtuigd van zijn werkelijke kracht. Wij hebben hier te doen met iets, wat we niet met juistheid kunnen definieeren, maar wat we saâm kunnen vatten in het feit, dat hij heeft weten te overtuigen en vertrouwen te wekken.

Het is me vaak en in verschillende streken overkomen, dat ik vrienden er op betrapte, ongeduldig de kranten door te bladeren enkel en alleen om te zien, wat Mussolini nu weer gezegd had.

Hij oefent een waarachtige aantrekkingskracht uit,

die steeds weer, in de merkwaardigste gevallen beslissend is. Eenige weken geleden verscheen in de dagbladen van Praag een bericht over een zekeren Alexander Weirami, die er in geslaagd was, zich te verbergen in een vliegmachine van de maatschappij C.I.D.N.A., die den postdienst onderhoudt tusschen Warschau en Praag, zoodat hij de heele reis ongezien had meegemaakt.

Na de landing, toen het vliegtuig al in de hangar was, kon Weirami er niet in slagen, uit zijn schuilplaats te voorschijn te komen en was wel verplicht, het zeil van de machine door te snijden. Ontdekt en daarna gearresteerd, bekende hij fascist te zijn en naar Italië te willen, om dienst te nemen. En daar hij bij gebrek aan geld zijn droom niet kon verwezenlijken, had hij zoo niet het makkelijkste, dan toch het vlugste middel van transport gekozen.

Hoe is het mogelijk, dat één enkel mensch een dergelijke suggestie uitoefent in landen, die zoo ver van Italië verwijderd zijn? Het antwoord hierop heeft Sir Andrew Mac Phail van de Universiteit van Montreal aan een Italiaansch journalist gegeven:

„Na het failliet van Lenin is de eenige stem, die over de wereld is blijven weerklinken die van Mussolini. Sedert de menschheid na den oorlog haar S.O.S. heeft uitgezonden is het alleen Mussolini, die er op geantwoord heeft.

„De mensch in Gods nabijheid"

Yosuke Matsuoka de ambassadeur van Japan, heeft misschien wel het beste de reden der universaliteit van Mussolini's geest vastgelegd en tevens geconstateerd, waarom zijn woorden niet minder dan zijn werken zulk een wijde echo hebben gewekt in het hart van het volk.

Yosuke Matsuoka was er niet in geslaagd de fascistische revolutie te begrijpen, voor en aleer hij na een langen pelgrimstocht naar Rome was gekomen en den Duce gezien en gesproken had.

Hij was van oordeel, dat de uiterlijke feiten der revolutie bedriegen konden, zooals alle schijn bedriegt. Wegen, bruggen, groote gebouwen, aquaducten en vruchtbaar-making van den grond — alles goed en wel. Maar een groot volk als het Italiaansche (meer dan tweeënveertigmillioen zielen), kon dat als door een tooverslag, na herhaalde perioden van vreemde overheersching, inwendigen strijd en valsche profeten, de eenheid van zijn kracht en antieke ziel terugvinden? Immers, tien jaar zijn slechts een oogenblik in het leven van een volk! Kon dat volk niet zijn eigenwaarde en tevens het bewustzijn van zijn missie tegenover de beschaving terugvinden?

Een oosterling met zijn scherpen geest en zijn lichtende, dichterlijke intuïtie was misschien de aangewezen persoon, om te zeggen wat velen, die Mussolini zagen en meerderen, die hem niet zagen en misschien nooit zien zullen, denken van den grooten „condottiero".

Hoort wat de gezant zei:

„In Rome heb ik dan eindelijk Mussolini gezien. Ik had de wonderlijkste dingen gehoord van hem, zijn leidersgenie en zijn staatsmanschap. Ik ben gelukkig en ik ben er trotsch op hem gezien te hebben en hem te hebben hooren spreken. Hij is de meest vergeestelijkte man, dien ik ooit ontmoet heb (the most spiritual man). Tot op heden is de dag van mijn ontmoeting met hem de belangrijkste en de gedenkwaardigste van mijn dagen in het Westen en misschien van mijn heele leven gebleven.

Ik voor mij ben ervan overtuigd, dat het niet alleen zijn kunstig staatsmanschap is, dat hem tot een onvergelijkelijk mensch stempelt. Uit zijn redevoeringen spreekt een menschelijke kracht, die hem boven alle ideeën en alle menschen uitvoert: hij behoort u toe, maar hij behoort eveneens aan de wereld. Wij kunnen hem evenzeer begrijpen en liefhebben als gij hem begrijpt en liefhebt. De superieure visie, die hij heeft van problemen en menschen, van recht en onrecht, van het principe en de daaruit vloeiende daad, zijn volmaakte menschelijkheid die hem in werkelijkheid bovenmenschelijk maakt, zijn rust, zijn edelmoedigheid, doen me den-

ken, dat hij leeft op een superieur en goddelijk plan. Hij is zekerlijk de mensch, die met God en in Zijn nabijheid heeft geleefd."

De meening, dat Mussolini deel uitmaakt van een hoogere essentie is meer verspreid dan men denkt.

Eenigen tijd geleden, bij een vaderlandsch feest in Pavillons sous Bois, in de omgeving van Parijs — een feest, georganiseerd door de locale afdeeling gedecoreerde oud-strijders — was er een concours, hetwelk hierin bestond, dat men moest antwoorden op de vraag: Wat is God?

Een van de deelnemers antwoordde letterlijk: „God is een superieur wezen, dat de aarde doet beven. Het is Hitler, het is goedheid, kracht, moed en dat wat men lief moet hebben . . . in één woord: Mussolini in het groot."

De roem zijner buitengewone deugden heeft de verste uithoeken der aarde bereikt en is bekend zelfs bij de allereenvoudigsten en bij hen die bijna geen contact hebben met de moderne beschaving.

„Op een goeden dag, op de golf-links" — vertelt onze gezant van Bogota in Columbia — „liep een Indische caddy met mij mee, om de stokken te dragen. De jongen was een jaar of zes, zeven, zeker een analphabeet en een die, zooals bijna allen van zijn ras, heel weinig wist. In zijn knoopsgat had hij een speldje met een miniatuur-portretje van den nationalen held Simon Bolivar. Om me eenig idee van zijn kennis te kunnen vormen, vroeg ik hem, wie Bolivar was.

„De bevrijder van Amerika", antwoordde hij. Dan wees hij op mijn distinctief en vroeg me: „Wat is dat?"

„Dat is het embleem van Mussolini! Weet je, wie dat is?"

„Een andere bevrijder", antwoordde hij. „Die van Europa."



Het is begrijpelijk dat men Mussolini een soort alomtegenwoordigheid toedicht die er toe leidt, dat men vaak hoort zeggen: „Mussolini weet alles en ziet alles."

Als gevolg van zijn buitengewone levendigheid zijn vele legenden om hem opgesprongen, die ons even doen denken aan die, welke opbloeiden om de figuur van Sixtus V, den fascistischen paus.

Eenigen tijd geleden verzekerde een boer uit Valtournanche mij, dat hij den Duce aan den voet van den Mont Cervin gezien had. Wat zou hij in 's hemelsnaam daar gedaan hebben?

Toen hij merkte, dat ik niet veel geloof aan zijn verhaal hechtte, vertelde de man me, dat hij lang in Los Angelos was geweest, maar nu in Italië bleef, omdat hij aan één been verlamd was, en verder vertrouwde hij me toe dat Mussolini met eenige onbekenden was, en zich als priester vermomd had. Hij keek naar de nabije bergen en naar de vallei vanaf een punt in Breil en zijn gebaren verborgen

al heel slecht de belangrijke persoonlijkheid, die zich zoo vreemd verkleed had.

Toen ik hem vroeg: „Wat heeft Mussolini dan gezegd?" — verzekerde mijn zegsman me, zelf geen woord te hebben kunnen verstaan. Maar anderen, die dichter bij den Duce stonden, zouden gehoord hebben, hoe hij zei, de vallei zeer te bewonderen en hoe hij tevens bevel gegeven had, vele werken in deze zône uit te voeren.

De dichter Aldo Capasso vertelde me eenigen tijd geleden, dat men in Savona beweert, dat Mussolini tijdens den oorlog, toen hij gewond was, daar in het gemeente-hospitaal werd opgenomen. Toèn al had men bemerkt, dat hij geen gewoon mensch was, mede aan zijn onverstoorbare monterheid in oogenblikken, waarin hij het meest leed. Volgens den aalmoezenier en andere soldaten had Mussolini steeds — ik kan het niet anders zeggen — „Olympisch gelachen". „Sterk als een leeuw en vroolijk als een vink", ziehier de authentieke woorden van een vrouw uit het volk.

Vast staat, dat Mussolini nooit als gewonde naar Savona is gebracht, maar de Savoneezen hebben er hun vreugde aan, zich te verbeelden, dat hij hun gast was.



Er bestaat geen Italiaansche plaats in welken hoek ook of er is altijd wel iemand te vinden, die u

vertelt, dat hij een auto of een motor in fantastische vaart heeft zien voorbijvliegen met Mussolini, die men maar ternauwernood herkende aan zijn groote oogen en zijn penetranten blik, die hij nu eenmaal niet verbergen kon.

De volksfantasie is altijd heel gevoelig voor vlugheid; men kan zich dus voorstellen, welk effect het ruime gebruik, dat de Duce van moderne verkeersmiddelen maakt, op den geest van de massa uitoefent.

En zoo doen dan legenden de ronde over allerlei gevallen, waar het ging om den durf en de onpartijdigheid van Mussolini te illustreeren.

Ondertusschen betwisten de verschillende sporten hem elkaar of hij een soort kampioen was van de paardensport tot de fietsers, van de motorrijders tot de automobilisten, van de vliegeniers tot de watersport toe.

Ieder weet wel van een record, dat de Duce behaald heeft of heeft kunnen behalen, maar waar hij zelf meestal heelemaal niets van weet.

Van een paar jongens, die het onder elkaar over de Coup Ciano hadden, zei er een: „Ik weet zoo goed als jullie, dat Nuvolari hem gewonnen heeft, maar als Mussolini er geweest was, zou diè hem gewonnen hebben!"

Zijn fameuze zwemconcoursen op de Adriatische Zee, gehouden tijdens zijn zomervacantie te Riccione, hebben hem een aureool bezorgd van onoverwinnelijkheid, zelfs bij de zeelui.

Iedereen weet vast en zeker, dat dien of dien dag Mussolini op een bepaalde plaats was met een troep jongeren, die hij allen klopte — Mussolini natuurlijk onherkenbaar! Op een anderen dag vloog hij op een motor, de Heer weet met hoeveel kilometer per uur, over de Aurelia of de Via Flaminia en de behendigste motorrijders van de politie, aan zijn persoon toegevoegd, slaagden er niet in, hem bij te houden.

En laten we nu maar zwijgen over zijn autotochten! Mussolini zou er plezier in hebben, als hij eens van aangezicht tot aangezicht kon staan met allen, die zoogenaamd van hooger hand zijn aangesteld, om hem te beschermen! En ziet, wanneer deze heeren het er op gezet hebben, zijn vrijheid te beperken, komen ze bedrogen uit; zij wachten hem op bij de Porta Pia en hij vliegt langs de Via Appia Nuova met 150 per uur op een Alfa Romeo. Ze volgen hem langs de Villa Borghese naar de Villa Torlonia (waar hij woont) of naar het Palazzo Venezia (waar hij zitting heeft) en jawel, bij de Porta Pinciana zien we hem al niet meer, omdat hij de Porta del Popolo genomen heeft, de Prati, de Porta Cavaleggi, om te verdwijnen naar Fregene, waar een snelle motorboot hem wacht, die hem met duizelingwekkende vaart naar de Tyrrheensche Zee brengt.

Om zijn passie van het vliegen te beteugelen, zou de strengste autoritaire tusschenkomst noodig zijn geweest, van den Hoogen Raad, Zijne Majesteit de Koning en de Paus.

En dit, omdat in de oogen van het volk Mussolini altijd nog een heel jonge man is, die alle gevaren veracht en wars is van elk soort voorzichtigheid. Hierom bewondert het volk hem en houdt van hem.

De Koning wordt door velen beschouwd als een wijze vader, die dikwijls voorzichtig tuschenbeide moet komen, opdat dit vurige renpaard zijn draf matige. Wie kan ook maar gissen, hoeveel voorgenomen vliegtochten de Duce heeft nagelaten, omdat de Koning ze hem ontraden heeft!

Er is altijd wel iemand, die heeft hooren zeggen, dat Mussolini heel alleen een ongelooflijk snel vliegtuig bestuurd heeft — dat onmogelijk achterhaald kon worden dan door de politie — vliegtuigen, waarmee hij mysterieuze tochten ondernam en er zijn er zelfs, die hem een noodlanding hebben zien doen en hem ternauwernood herkenden, toen hij bij het uitstappen zijn motorkap afnam. En dan zijn er ook nog, die aan een speciaal geruisch het vliegtuig herkennen, dat op zekere uren heet op te stijgen met den grondlegger van het nieuwe regime.



Mussolini is een man van snelheid, omdat hij den druk van zijn bloed weet te regelen naar dien van den motor in beweging. Hij weet zijn evenwicht en zijn onverstoorbaarheid in elke omstandigheid te bewaren : te land, te water en in de lucht.
Mussolini is even bekend als piloot, op een motorboot, als chauffeur of als zweefvlieger.

Het gelaat van den Duce aan het stuur, rechtop, zeker van zijn zaak, onbeweeglijk, leeft in aller fantasie. Waar hij ook heen gaat, steeds is hij als piloot gekleed. De zekerheid geeft hem een uitdrukking van superioriteit en aristocratische onverschilligheid.

Gewoonlijk leest men op het gelaat van hen, die de ruimte tarten, een tragische voloptueuze schoonheid; op het gelaat van den Duce daarentegen niets dan de rust van iemand, die zijn motor in zijn macht heeft, die baas is over zijn stuur en die zich met een motor kan vereenzelvigen.

Geen enkele samentrekking, geen enkele grijns.

Hij blijft onverstoord bij het heftige, maar regelmatige rythme van den motor, omdat hij de materie beheerscht.

Honderdmaal is hij op het nippertje aan den dood ontsnapt. Hij kent diens adem en als alle helden kijkt hij hem onbevreesd in de oogen, gaat onverschillig langs hem en durft er om te glimlachen.

Slechts waar het gaat om moed komt Mussolini's ware natuur te voorschijn; al wat in ons sluimert aan lafhartigheid, voorzichtigheid en twijfel heeft hij met minachting van zich afgeschud. En nu leeft hij moedig zijn leven met de kalmte van iemand, die zijn noodlot als het ware voor zich ziet.

Kracht an und für sich, beteekent niets vergeleken bij dàt, waarin ze haar oorsprong vindt en wat haar verdubbelt: het élan!

Mussolini weet, dat tijd en ruimte in het oneindige afhankelijk gesteld zijn van elkaar. Hij weet, dat

onze geest oneindig is en tevens eindeloos. Wie, als hij, de hoogste gave van geestelijke helderheid bezit, weet ook wel, dat wat men de dood noemt, niet kan zijn het einde noch van de gescheiden, noch van de ongescheiden materie en geest.

Men denkt over het algemeen, dat leven alleen is wachten op den dood. Maar het zou juister zijn te denken, dat sterven is voortzetting van het leven in die eeuwigheid, die onvereenigbaar is met het menschelijk begrip en dat dus de dood in plaats van een eeuwige vijand, de onthuller van een mysterie en voorlichter bij de victorie zou kunnen worden.

Ik heb heel dikwijls een oogenblik gehad, waarop ik als van mijn lichaam gescheiden scheen, totaal onverschillig voor mijn physieke existentie en waarin dan de zekerheid van een voortleven van mijn eigen bewustzijn volkomen was.

In die oogenblikken heb ik begrepen, dat het niet zoozeer kracht is, die we noodig hebben om over de ergste dingen heen te komen, maar het „élan" waarmee men de beproevingen tegemoet treedt.

Deze opperste deugd, die van het „élan"; werd door den Duce prachtig gedéfinieerd, toen hij eens, sprekende over zich en de zijnen, zei:

„We slagen er in de grootste dingen te doen, geloof ik, wanneer we gereed zijn het moment te grijpen, waarin de gelegenheid zich voordoet.

Ik heb getracht dezen levensregel ingang te doen vinden in het hart der fascisten.

Altijd bereid, meester van zichzelf, waakzaam,

gedreven door de gedachte aan een onoverwinlijk lot.

En toen ik mijn honderdduizend volgelingen dit voorhield, moest ik wel de eerste zijn om het voorbeeld te geven. Meer dan eens heb ik het réveil geblazen: „Leeft gevaarlijk!" — dat is misschien het geheim van ontrefbaarheid in het leven. Dáárom geef ik mijn voorspoed in gevaar nooit op. Een Chef màg nóóit aarzelen. Ik vergeet eenvoudig moordenaars en hun machinaties, ik vergeet alles en ga mijn gang! Mijn onwankelbaar geloof staat me toe mij aan mijn noodlot toe te vertrouwen. Er is geen andere weg en het noodlot zal me wel beschermen tot mijn taak volbracht is. Gevaar electriseert me! Als een gewapende man mijn kamer binnendrong, zou ik hem zonder meer te lijf gaan".

Mussolini, droomen en astrologie

Een lieftallig Milaneesch vrouwspersoon zei me voor eenigen tijd, dat pas sedert Mussolini de atmosfeer van Italië en Europa met zijn daden vult, zij is gaan droomen.

„Zoover ik me herinner" — zei ze me — „droomde ik vroeger alleen als straf voor mijn gulzigheid; dan kwamen de nachtduivels. Sedert Mussolini de domineerende figuur in ons leven is geworden, heb ik, wanneer mijn geest 's nachts in dat vreemde droomenrijk zweeft, alleen en telkens weer, de illusie met dien groote te confereeren. Ik heb nooit het geluk gehad hem te zien of te spreken en ik geloof, dat wanneer dit geluk me beschoren was, ik misschien van louter vreugde geen woord zou kunnen uitbrengen. Maar 's nachts is het wat anders, vrijelijk spreek ik dan over alles en nog wat met Mussolini en alleen door zijn toedoen!"

„Wat doet hij dan voor bijzonders?" vroeg ik, niet weinig nieuwsgierig te hooren hoe de Duce er in slaagt de vrouwen, zij het dan in haar droom, zelfvertrouwen te geven.

En toen heb ik gehoord, dat hij in den droom niet slechts alle suggestieve kracht verliest, maar een onfeilbare horoscoop wordt.

„Eerst ben ik in mijn droomen een beetje schuchter, maar wanneer hij verschijnt, verdwijnt dat oogenblikkelijk en verwonder ik me er over, dat ik tijdens het wachten op hem trilde. Mussolini is minzaam, maar niet uit de hoogte — zoodat ik hem dadelijk al mijn twijfel en preoccupatie, die ik me in het werkelijke leven nog maar nauwelijks bewust maak, blootleg. Het vreemde is dit: dat hij alles voor mij verklaart op een ongeloofelijk eenvoudige manier en mij zooveel moed geeft, dat, wanneer ik overdag even vergeet gedroomd te hebben, wat hij met één woord heeft opgehelderd of wat hij mij geraden heeft in volle vertrouwen tegemoet te treden, het me is alsof een wonderlijke klaarheid in mij geboren wordt, die mijn gewone geestesmogelijkheden en eigen wilskracht verveelvoudigt."

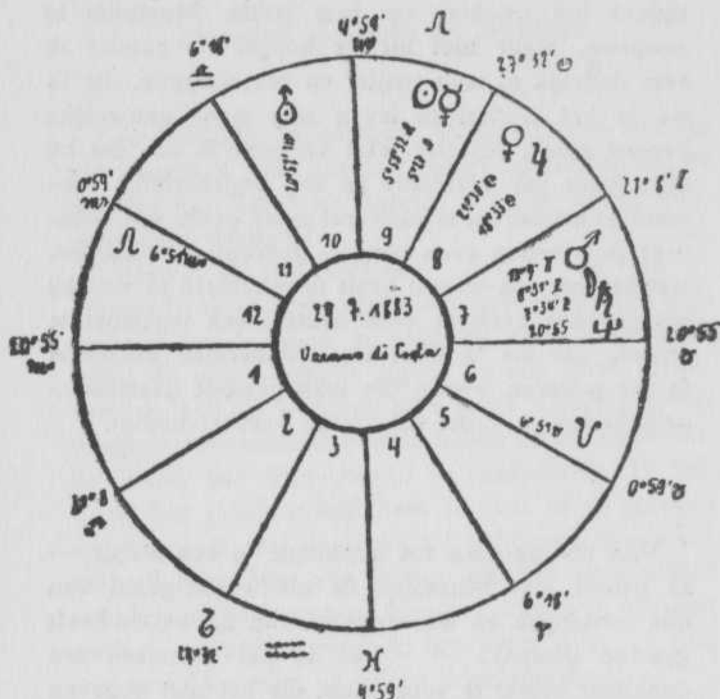


Van de droomen tot astrologie is een stapje — Ik geloof, dat Mussolini de nieuwsgierigheid van alle astrologen en waarzeggers van de wereld heeft gaande gemaakt — — en in het algemeen een dankbaar object is voor allen, die het niet opgeven het onweetbare te willen weten en de ondoordringbare domeinen der toekomst te exploreeren.

Voor me ligt een klein boekje met het karakte-

ristieke erwtegroene kaftje, zoo dierbaar aan alle buitengewoon wijzen, dat als titel heeft: „Mussolini und die Astrologie" van Josef Gerber, president der Oesterreichische Gesellschaft für Wissenschaftliche Astrologie (Leo Fischer, Weenen).

Het ligt niet in mijn bedoeling oneerbiedig te zijn



tegen de beoefenaars der astrologie en nog veel minder jegens de professionals, maar ik moet bekennen, dat met dat horoscoopblaadje vóór me, op-

gebouwd uit de geografische positie van Varano di Costa bij Dovia en berekend op de basis van het uur der geboorte, 29 Juli 1883 en dan nog precies om twee uur 's middags, het me was of ik voor een windroos stond of voor den fameuzen kleurring van Newton.

Toen ik het meer **en detail** bekeek, heb ik mijn onpeilbare onwetendheid op het gebied van astrologie moeten erkennen. Ziehier, vrij vertaald, de aspecten van den Mussoliniaanschen horoscoop — dat ze velen tot inwijding moge dienen:

De zon:	conjunctie met Mercurius, sextiel (afstand van 60°) met de maan, sextiel met Mars, sextiel met Saturnus.
Maan:	sextiel met de zon, met Mercurius, conjunctie met Mars en Saturnus.
Mercurius:	conjunctie met de zon, sextiel met de Maan, Mars en Saturnus.
Venus:	conjunctie met Jupiter, sextiel met Uranus en Neptunus.
Mars:	conjunctie met de Maan, sextiel met de Zon, Mercurius, conjunctie met Saturnus en quadratuur met Uranus.
Jupiter:	conjunctie met Venus, sextiel met Uranus en Neptunus.
Saturnus:	conjunctie met de Maan, met Mars, sextiel met de Zon en Mercurius.
Uranus:	sextiel met Venus, Jupiter, driehoekig op Neptunus, quadratuur met Mars.

Neptunus: sextiel met Venus en Jupiter, driehoekig op Uranus.

Opgaande beweging:

Venus driehoekig, Jupiter driehoekig, Uranus sextiel, Neptunus in oppositie. In het midden van den hemel: Maan en Saturnus in quadratuur.



Ik vrees, dat de oningewijde lezer ietwat met al deze waardevolle horoscopische aanwijzingen inzit; daarom lijkt het me wèl noodig, eenigen uitleg te geven over den stand der planeten die, laten we het nu maar even aannemen, Mussolini's lot in handen hebben.

Op pag. 14 van het werkje van Gerber lezen we, dat „het héél duidelijk blijkt, dat alle planeten boven den horizont staan"; mij was dit nu niet zoo èrg duidelijk, maar met een beetje goeden wil ben ik er toch in geslaagd, uit deze astrologische kaballa *) wijs te worden.

De afbeelding van Mussolini's horoscoop zal, hoop ik, den lezer helpen, om het astrologisch potjeslatijn te verstaan, waarin ik veronderstel, dat hij al evenmin thuis is als ik.

Men ziet alle planeten op een hoopje in den hoek (7—10). Dit wil zeggen: „voorbeschikt tot

*) Eigenlijk joodsche geheimleer, daarna geheime wijsheid en geheime teekens, alleen verstaanbaar voor ingewijden. — E.F.

politieke activiteit"; deze planeten zetten Mussolini dus aan het handelen.

Hun stand „in de manlijke en vaste figuren van den Zodiac" openbaart Mussolini als een „energieke en vastberaden figuur", terwijl „de driehoekige stand van de opgaande beweging in verband met Venus en Mars" zijn opstijging waarborgt, door zijn „ingeboren fijnheid in gezelschap"

De „vooruitspringende graad van den geboortehorizont" die valt „in de derde Decanaat van het teeken van den Schorpioen" maakt dat Mussolini hartstochtelijk en gevoelig is — maar tevens gesloten en eigenzinnig — „instinctief geneigd kracht met kracht te meten".

„Mars in de Tweelingen" geeft Mussolini moed, vastberadenheid, snelheid van conceptie en actie, impetus en „laat hem nooit met rust"; „Mars in conjunctie met Saturnus" maakt hem vurig, in staat alle moeilijkheden het hoofd te bieden en zelfs overmoedig; „Mars in het Zevende huis" blaast hem vechtlust in, lichtgeraaktheid, een steeds strijdvaardig sarcasme; „Mars, heerscheres over zijn geboorte" gaf hem „uitdrukkingsvolle oogen, oogen, die spreken", terwijl „de schorpioen in opgaande beweging" hem een magnetisch fluïde geeft wat dan weer „zijn invloed op de massa" verklaart.

Daar nu Neptunus, Mars, de Maan en Saturnus „alle samen in het 7de huis zijn, bonzen hun invloeden tegen elkaar op en versperren elkaar den weg"; wat dan weer „Mussolini's explodeerende

daden aanduidt, daar Mars toch tenslotte de overhand heeft, omdat deze „zijn planeet" is.

De Maan in de Tweelingen" determineert in Mussolini naast zijn liefde voor kunst en wetenschap zijn behoefte aan gevariëerd en avontuurlijk leven, zijn behoefte aan beweging, zijn tendens om in uitersten te vervallen: „de Maan in het zevende huis" maakt hem onderhevig aan tegenstrijdige emoties, hard voor zijn vijanden: „het samenvallen van de Maan met Saturnus", het nauw verband van de Maan met Mars, het sextiel verband tusschen de Maan en Mercurius", geven hem diepte van denken, de macht tot concentratie, een soort spontane harmonie tusschen zijn gevoel eenerzijds en zijn intelligentie, enthousiasme en practische intuïtie anderzijds.

„De Zon in het teeken van den Leeuw" openbaart in Mussolini zijn verlangen naar grootheid, glorie en macht; „de Zon in het 9de huis, breedheid van visie, hooge idealen, de behoefte, het waarom der dingen te doorgronden", de behoefte aan wijde horizonten, een groot arbeidsveld, belangstelling voor alles wat op het buitenland betrekking heeft en sympathie voor de vliegsport: „de Zon, in conjunctie met de Maan", waarborgt hem zelfvertrouwen en vertrouwen in het leven; „de Zon, in conjunctie met Mercurius", geeft hem een goed geheugen: „de zon in sextiele verhouding tot Saturnus" geeft hem zelfkritiek en een gemak om de ups en downs van het leven te verdragen, werkzaamheid en organisatietalent.

„Mercurius in het teeken van den Leeuw" doet hem logisch denken en dùs ook redeneeren, geeft hem helderheid van geest, een vlug oordeel en een klaarheid van uitdrukking.

„Venus in het teeken van den Kreeft" is niet in een gunstige positie, hoewel ze wijst op voorliefde tot huiselijk leven, edelmoedigheid, aanleg tot vertellen. Weinig gunstig is „Venus in het achtste huis": voorzichtig zijn met eigen ongeluk. Daarentegen is zeer gunstig „het verband tusschen Venus en Jupiter", omdat dit wijst „op een aanleg tot opheffen der menschheid".

„Jupiter in het teeken van den Kreeft" wijst op aanleg tot mediteeren en finantieel genie; „Jupiter in het 8ste huis" wijst op krijgen van erfenissen, giften en assurantiegelden.

„Saturnus in de Tweelingen" maakt ordelijk, nauwkeurig, wijst op longzwakte en op makkelijk verkouden worden; „Saturnus in het Zevende huis" bemoeit zich tot op zekere hoogte met huwelijksaangelegenheden; „de verhouding van Saturnus tot Mercurius" is gunstig en wijst op standvastigheid, weerstandsvermogen en de gewoonte „de dingen grondig te onderzoeken".

„Neptunus in het teeken van den Stier" wijst op gevoeligheid voor natuur en kunst; „de gunstige gesteldheid van Neptunus ten opzichte van Jupiter" is een symptoom van religiositeit en hooge moraal; „de planeet van het socialistisch ideaal", „Neptunus aan het eind van het 7de huis", met schaduw op het

6de, wijst op „het heftig interne gebeuren, dat zich afspeelt in Mussolini's politiek geweten" vóórdat de publieke opinie er iets van merkt.

„Uranus in het teeken van de Maagd" geeft Mussolini nieuwe ideeën, vastheid waar het gaat om eigen overtuiging tegenover die van anderen; „Uranus in het 10de huis" schenkt hem genialiteit „met onverwachte lichtflitsen, die hem den te volgen weg aanwijzen"; „de planeet der revolutie", Uranus brengt steeds opstand en verandering; zijn driehoekig verband met Neptunus" wijst aan, dat na de agitatie nieuwe orde en discipline zegeviert. Maar Mussolini moet waakzaam blijven, wat de buitenlandsche politiek betreft, die door inmenging van Saturnus en Mars" een gevaarlijke tendens aantoont": een impulsief naar de wapenen grijpen zou voor Italië onheil beteekenen.



Het boekje is geschreven te Weenen in Juli 1926 en nu, na het Pact van Vier en het verdrag met Rusland, zou de interpretatie over den gemengden invloed van Saturnus en Mars heel ànders kunnen luiden. Bovendien wil het mij voorkomen, dat de sterren bij het determineeren van hun invloed op 's menschen lot, niet zóó objectief zijn, dat ze onmogelijk plaats laten voor een astrologischen uitleg, die terdege rekening houdt met de realiteit.

Mussolini en de arbeiders

Optimisten, die zeggen, dat tegenwoordig alle Italianen Fascist zijn, maken zich wel heel makkelijk af van het onderzoek naar een der zwaarste problemen van het Fascisme, namelijk den aard der totaliteit van hen, die instemming betuigden met de daden van het nieuwe régime.

De bewuste Italianen zijn voor het overgroote deel Fascist, de meesten uit vurige overtuiging, de minderheid, omdat de resultaten hen overtuigd hebben van het nut (voordeel) deel te nemen aan een revolutie, die zooveel succes heeft en tot zulke practische resultaten heeft geleid. Maar er blijft een grijze zône, die men niet mee mag tellen en die in statistischen zin zeer moeilijk onder een of andere categorie onder te brengen zou zijn. Deze komt nooit op tégen het Fascisme, maar kàn het alleen niet bevatten, begrijpen door de **inertia mentalis,** die de ideeën van het oude regime in haar hersens hebben achtergelaten. Ik geloof, dat, niettegenstaande dit, geen enkele regeering ooit zooveel bewuste aanhangers heeft gehad; toch lijkt het me belachelijk, waarde te hechten aan den vagen uitleg, die alles rose doet zien en slechts droomt van het uur van pantoffels en nachtmuts, om van zijn rente te

kunnen leven op kosten van de revolutie der Zwarthemden, zonder plicht een speciaal costuum te dragen en vooràl zonder opoffering.

Ik spreek vaak met handwerkslieden, boeren, daglooners en vrouwen uit het volk, meestal in de omliggende provincies of in de bergen en ik weet zoo ongeveer, wat men denkt van de Fascistische activiteit en hoeveel er van wat de revolutie realiseerde, òf in het geheel niet of slecht bekend is.

De waarheid is deze: over allen en alles wordt graag en veel gepraat, zelfs over dingen, die men om hun werkelijke belangrijkheid en grootheid niet moest critiseeren; alleen als het gaat om den persoon van Mussolini houdt alle „maar" en „als" op en als er dan nog zijn, die iets aan te merken hebben, voegen ze er gewoonlijk aan toe: „Maar misschien weet hij er niets van" en dan brengen ze hun vijanden aan het verstand, dat het den Duce zou hinderen als hij wist, hoe de zaak stond en voegen er dan nog aan toe: „Mussolini is als de Voorzienigheid, die betaalt niet alleen op Zaterdag ... "

De eenvoudigsten — zij, die het verste van het politieke leven verwijderd zijn en die geen twee verstandige woorden over het Fascisme zouden kunnen zeggen — weten toch één ding héél zeker: dat Mussolini een onvermoeibare werker is, wien de arbeid boven alles gaat.

En nog eens: stellig heeft geen van hen die andere bladzijde uit zijn biographie gelezen, die mij een van de levendigste en helderste tactische en

tevens de meest waarschuwende en opvoedende is:

„Mijn heele leven heeft altijd in het teeken van den arbeid gestaan; ik moet altijd iets doen. Als ik niets te doen heb, zoek ik wat. De tegenslag in mijn jeugd, die van jaar tot jaar erger werd, heeft mij geoefend, het hoofd te bieden aan de moeilijkheden en haar te overwinnen. Onvermijdelijk heeft het probleem, mezelf in het leven te houden en het verlangen, iets goeds te bereiken, van mij een werkautomaat gemaakt, die met de jaren vlijtiger en sterker is geworden. Lediggang heb ik nooit gekend, want zelfs toen ik van stad tot stad trok om werk te zoeken, nam ik toch altijd een of ander boek mee, meest verzen of philosophie. Een heel gezond berouw maakte zich telkens van me meester, als ik niet met iets nuttigs bezig was en ik was werkelijk ongelukkig, als ik niets nuttigs te doen had: dan was het, of ik buiten mijn wereld leefde.

Mijn voorouders — voor zoover ik hen kan nagaan — zijn altijd landarbeiders geweest. Ik kom van een stam, die ondanks de lange werkuren op het veld, toch een robust nageslacht heeft weten te scheppen, in welks aderen het bloed vloeit van tallooze generaties onvermoeibare arbeiders. Het uithoudingsvermogen bij al het werk is de erfenis van deze generaties. Mijn vader verliet het veld voor de werkplaats en het aambeeld, waar het ijzer en het vuur de spieren van zijn krachtig corpus staalden. Mijn moeder was een hartstochtelijke studente en een toegewijd onderwijzeres. Deze beide

hebben mij onschatbare, atavistische kwaliteiten van lichaam en geest overgedragen.

En tenslotte boven en naast den ingeboren hartstocht voor het werk had ik het groote doel voor oogen, namelijk: mijn volk de grootheid en de glorie terug te geven, waarop het recht heeft. Mijn veertien of zestien werkuren per dag beteekenen niets voor mij, als ik denk aan de belofte, die de toekomst inhoudt. Met dit allerhoogste doel voor oogen: Italië ertoe te brengen, een eerste plaats onder de naties in te nemen, heb ik me voorgenomen, zonder ophouden en ingespannen te werken tot het einde en dan, als er dan toch rust mòet komen, dan verwacht ik die in het groote „Jenseits".



Mussolini heeft de oude revolutionnaire en geloovige partijen tot het uiterste verbaasd door stormenderhand alle voorspelde stappen te nemen, door het probleem van de nieuwe, collectivistische maatschappij te stellen en op te lossen op de eenigmogelijke manier, n.l. door een revolutie voor allen, waarin de klassestrijd wegvalt zonder vooroordeel van stand, geboorte of bloed en door de normen hiervan samen te vatten in het charter van den arbeid, hetwelk de oude vrijheidsmaniakken zien als vol gevaarlijke bijbedoelingen en dat integendeel „de Arbeid" terugvoert tot een eenheid — dat is het uitvindend, leidend en technisch gedeelte te-

zamen met de uitvoerende krachten in harmonie te brengen met het kapitaal, dat het eerste aan zich ondergeschikt wilde maken of waartegen het meende òp te kunnen komen en dit alles tezamen in dienst te stellen van het belang der natie.

Mussolini, de anti-theoreticus bij uitnemendheid, begaafd met het gezonde irrationalisme, dat in alle dingen en ook in de geschiedenis is — dus rationalisme voor de dichters en de voorzienigheid — schiep aldus in het Fascisme een collectivistische beschaving, die eens voor al het Communisme, dat alles met de voeten treedt, verloochend en verbannen heeft, het Communisme, dat als doel had, alle individualistische mogelijkheden te nivelleeren. Welk een catastrophe voor alle propaganda-werkjes en voor die goede Libertijnen, die voor zichzelf reeds de voorwaarden bedacht hadden, die ze zouden onderschrijven als ze als „nummer" in de arbeidende kolonie waren opgenomen, die door de zorg der Bolsjewieken nog minder idyllisch zou zijn dan die, welke de goede drogist-bediende Fourier had uitgedacht.

Maar het is een overkomelijke catastrophe, tenminste voor sommige menschen (voor eenige boekjes is echter de schade onherstelbaar).

Om er maar eens één te noemen. Mijn collega Guido de Luca vertelde me, hoe in Brussel op het Consulaat van Italië elke week een beeldhouwer komt, die tot voor kort meer bekend was om zijn antifascistische propaganda dan om zijn artistieke waarde.

Telkens kwam hij weer om het oordeel te hooren over één van zijn koppen van den Duce. En tenslotte bleek, dat de lijnen van Mussolini's „kop" hem ertoe gebracht hadden een inschrijving bij de Fascio te wagen.

In arbeiderskringen in Parijs, waar in den beginne de vijandigheid tegen het régime onoverkomelijk scheen, opgezweept als de arbeiders waren door Blum en consorten en door enkele uitgewekenen, die voor martelaar speelden, wordt de „tyran" zoo langzamerhand „le seul homme d'Etat, qui changera la face de l'Europe."

Ik herinner me nog goed dat ik, een jaar of vier geleden, toen ik bij een populaire naaister binnenkwam, waar een paar meisjes ijverig aan het werk waren, zàg, dat een van haar tusschen allerlei staaltjes een portret van Mussolini aan den muur had gespeld en onder het werk door telkens weer naar hem keek. Toen ik haar vroeg, waarom ze die foto daar had, antwoordde ze: „Hij is een echte man."

En nu herinner ik me plotseling een referendum van „le Quotidien", die niets meer of minder vroeg aan zijn waarde medeburgers dan hun opinie over het: hoe de Republikeinsche instellingen te verbeteren zouden zijn. De beroemde krant had op z'n manifest een jonge, elegante „republiek" afgedrukt met de onmisbare wipneus. Daaronder stond: La Republique serait meilleure si ... en weer daaronder de voorwaarden voor de prijsvraag.

Ik wist niet hoe ik het had, toen ik op een goeden morgen bij den ingang van de galerij van de Metro op de Place Maubert het manifest van „Le Quotidien" zag, reeds getooid met het gevraagde antwoord. Een Parijzenaar had gemeend, de formaliteiten van het concours achterwege te kunnen laten en had, heet van de naald, zijn oordeel gegeven. Achter „La Republique serait meilleure si" stond ... „nous avions un Mussolini!" Vroeger zou dit antwoord oogenblikkelijk uitgeveegd zijn. Nu daarentegen bleef het manifest tot het einde van het seizoen hangen.

Wie in Frankrijk leeft en contact heeft met het echte volk, bemerkt al gauw, dat ook daar de buitengewone kwaliteiten van den Duce spreekwoordelijk zijn geworden en dat men hem beschouwt als een soort wonderdoener. De publieke finantien staan er slecht voor en men zegt: „il faudrait un Mussolini" om het schip weer vlot te maken. Wanneer de directeur van een firma flink is en gezien bij de arbeiders zeggen deze: „Ah! Il est un vrai Mussolini!"

En ten slotte zijn uitdrukkingen als „faire le Mussolini", „se croire un Mussolini", „dans le style de Mussolini", in Frankrijk heel gewoon.



Het werkelijke volk houdt van Mussolini.

Hoe eenvoudiger een mensch is, hoe meer immuun tegen psychologische complicaties, hoe sterker

gehecht aan den grond, hoe meer hij de suggestie voelt van de kracht, hoe makkelijker hij onder de bekoring komt van dengeen die haar uitoefent. Mussolini is een soort garantie voor alles en allen. Ze kunnen wel eens boos op hem zijn, als iets niet gaat, zooals zij dat graag zouden willen, iets niet strookt met hun opvatting van gemak of niet beantwoordt aan eigen zwakte, maar ten slotte voelen allen toch, dat hij een reserve van zekerheid belichaamt, die allen noodig hebben. Als hij met zijn vuist op tafel slaat, dan is het juist die heftigheid, die weerklank vindt bij zijn toehoorders en den wil tot nieuwe werken doet geboren worden. En dit alles omdat er niemand is, die bij de gedachte aan hem, niet in zichzelf zegt: „eindelijk is er eens iemand gekomen, die een praktische basis gelegd heeft voor een idealen bovenbouw, die een strijdmethode heeft vastgesteld, die vreugdig de zwaarste taak heeft aanvaard, n.l. de verbetering van den mensch en de gemeenschap, waarover veel geschreven was, maar die nog nooit tot stand was gekomen. Mussolini heeft de noodzakelijkheid geproclameerd om met den mensch van heden het vaderland van de toekomst te scheppen. Dit heeft het volk begrepen, het volk heeft heel diep gevoeld, dat nu iemand gekomen is, die zijn levendigste, zijn meest poëtische èn altruïstische idealen heeft uitgezegd. En voor het eerst weet de Italiaan zich binnengevoerd in een wereld van actie. Nu hij de enorme moreele en materieele belangrijkheid van

zijn vertrouwen in dezen mensch inziet, gaat zijn enthousiasme spontaan naar hem uit.

Toen Mussolini eens sprak over de ontvlambare materie, doelende op de ziel van het Italiaansche volk, gaf hij uiting aan een waarheid, die niemand beter voelt dan het volk zelf, dat zich ten slotte bewust geworden is, medespeler te zijn bij het maken van de historie van zijn land.

Zoo is er dan tusschen den Duce en de massa een verbond gesloten, dat op dichterlijke wijze hernieuwd wordt, telkenmale als hij op zijn balkon of een tribune verschijnt, telkens als zijn stem weerklinkt op een of andere piazza van het schiereiland.

Mussolini herkent zijn volk in den eenling en in de massa. En de massa herkent hem. En uit beider herkennen wordt dan het vertrouwen geboren, dat de ziel verwarmt, dat de verbeelding vruchtbaar maakt en den wil wekt, iedere hindernis te nemen.

In dit samensmelten verdwijnen de kleinzielighe-den der menschelijke ziel; jaloezie, woede en begeerte worden tot stof, dat de wind van onze bergen en zeeën doet verstuiven.

Bij elke gelegenheid roept de Duce het volk op en biecht als waren het z'n intimi en eerlijker nog misschien dan aan zichzelve z'n zorgen en moeilijkheden. En vaak ondervraagt hij hen. Wat hij in zulke oogenblikken van nauw verband met de massa te hooren krijgt, komt hem meer te stade dan menige goede raad. Duizend verkiezingen zouden er niet in geslaagd zijn, de gedachten van het

volk zoo helder tot uitdrukking te doen komen dan het contact, dat hij bijna dagelijks met hen heeft.

De Duce weet zonder eenige valsche nederigheid, dat hij de meester is en hij alleen! En zelfs, wanneer hij den Fascisten verzoekt, zich van hem los te maken, weet hij, dat het onmogelijk is en in z'n binnenste blijft hij er gevoelig voor. Als het staatshoofd bij uitnemendheid houdt hij de werkelijkheid steeds in het oog en blijft trotsch, eenzaam en machtig op de commandobrug: elke groote beweging eischt een representatieve persoonlijkheid, die voor deze beweging zijn heele ziel offert en de toorts voor zich uit draagt.



Mussolini leeft in den geest der eenvoudigen als een wezen met menschelijke vormen, maar toch met Goddelijke attributen. Niets en niemand kan tegen hem op. In hem is zelfs de Wijsheid belichaamd. „Mussolini heeft geen doctoraal examens gedaan, maar weet tòch meer dan alle professoren op de wereld". Dit heb ik uit veler mond gehoord.

Ter gelegenheid van de samenkomst der „Centauren" *) te Rome hoorde ik iemand tegen zijn buurman zeggen: „Mussolini kan motorrijden zonder het ooit geleerd te hebben".

---

*) Club van motorrijders. — E. F.

Deze los daarheen geworpen uitspraak van een willekeurling plaatste Mussolini boven en buiten de gewone gemeenschap.

De Mythus van Mussolini staat voor kracht, wijsheid en bovenal rechtvaardigheid.

Onder de smeekschriften die hem geworden, zijn er van allerlei soort. Hij neemt bijna de plaats in van het „Opperste Hof" tot wien allen zich wenden, die meenen in hun rechten te kort gedaan te zijn. De vreemdsoortigste dingen vraagt men hem: een baantje, een plaats in een ziekenhuis, een studiebeurs, een spoorkaartje, gratis huisvesting, vrijstelling van belasting en een uitzet bij 't trouwen; men vraagt hem kinderen ten doop te houden of een jongen te verplichten, een meisje te trouwen. Een jonge vrouw, die getrouwd was met een voortvluchtig veroordeelde, wilde den Duce vragen, haar toe te staan een braven, werkzamen jongen kerel te trouwen. Ze wilde niet inzien, dat ze getrouwd was, al was de man de grens over en bleef automatisch herhalen: „Als Mussolini moet kiezen tusschen een schurk en een eerlijk man, geeft hij den eerlijken de voorkeur. Zoo rechtvaardig is hij."

Een oude Siciliaansche hield niet op, den Duce te vragen haar zoon, die — zoo zei ze — een kleinigheid gehad had — uit de gevangenis te bevrijden.

„Waartoe is hij veroordeeld?" werd haar gevraagd.

„Tot 30 jaar."

De ondervrager sprong op.

„Maar" zei ze, „Mussolini is de baas, hij kan wat hij wil. Hij kan dus best mijn zoon bevrijden."

Meer nog dan elders leeft de Duce bij de Sicilianen omgeven door een aureool van legenden. De ridder- en heldenliteratuur leeft sterk onder het Siciliaansche volk, dat zijn helden oproept en herdenkt, telkens wanneer het iemand van buitengewone waarde wil huldigen. Het spint zijn heldenromans om hem, die edelmoedig, nobel en gevoelvol is en die zich stelt in dienst van het recht.

Als we alle tot Mussolini gerichte petities, die van een ongeloofelijke verscheidenheid zijn, konden samennemen, zouden we een der interessantste anthologiën kunnen samenstellen.

Vooral in Zuid-Italië en op de eilanden voelt ieder, die den Duce iets te vragen heeft, zich geroepen, zijn verzoek te begeleiden met loftuitingen van meest poëtischen aard.

Op het eerste gezicht moet het hun, die onze Zuid-Italianen niet kennen, toeschijnen, of het hier gaat om een aanbidding uit zelfbelang, in de hoop, makkelijker een zeker doel te bereiken. Integendeel, het gaat hier om een zielsbehoefte, om een heel specialen drang bij een gedeelte van ons volk, om z'n geloof en z'n hartstocht in gebaren of uitbundigheid van taal uit te leven. Ge zoudt moeten zien, hoe deze petities geschreven zijn en hoe de woorden architectonisch zijn opgebouwd op papier, veel grooter dan dat, wat gebruikt wordt voor protocols.

In veel gevallen getuigen deze verzoekschriften van een zeer aesthetischen en origineelen smaak. Bij anderen is het je reinste naïveteit, waarbij tusschen de woorden in, kleine teekeningetjes gemaakt worden. Terwijl ik dit schrijf ligt voor me een verzoekschrift van twee boeren uit Naro, in de provincie van Agrigento, een zekere Calogero Vaccica en Melchiorre Attardi, die, daar ze over de zeventig waren, door een aannemer van publieke werken geweigerd waren. Het is niet eens zoozeer de nood, die hen dringt tot schrijven, dan wel de vernedering, te oud bevonden te worden, om met hun handen nog iets goeds te doen. Daarom wenden ze zich tot den „geliefden vader der Italianen" en vragen „op de knieën" „de genade", „nog krachtig genoeg bevonden te worden" om hun ambt van metselaar te kunnen blijven uitoefenen. Onder meer zeggen ze, dat zoolang de Duce aan het hoofd van Italië staat, geen enkele Italiaan zich wenscht te laten straffen met het scheldwoord „oud".

Men leest bijvoorbeeld zinnen als:

Allergeniaalste Duce,

In U wonen de hoogste eigenschappen, die U stempelen tot een genie, een beschermengel, een apostel en den meester aller menschelijke drijfveeren.

Groot, groot, groot zijn Uwe beweegredenen!

Gij zijt de groote dokter, die de geniaalste genezing teweeg brengt, bij den enkeling zoowel als bij de **Groote Menschelijke Familie.**

Gij zijt de **Lichtmensch**, die de Goddelijke Voor-

zienigheid wel heeft willen schenken aan ons Italië en de wereld, om de duisternissen te verlichten, de zielen te sterken, het geweten te veredelen en de sombere geesten te verhelderen.

Gij zijt de ideale zeis, die alle fouten afsnijdt.

Gij zijt de bouwmeester van den vrede.

Gij zijt de groote Ariër van moraliteit zoowel geestelijke als materieele.

Gij zijt de Zaaier van Gods geloof,

Voor U buigt de beschaafde wereld in ootmoed.

Aan U hoort de palm der overwinning en der onsterflijke glorie, die de sterke harten der menschen, gezaaid over de heele wereld, U brengen,

Aan U eeuwige gezondheid, gezondheid, gezondheid.

Kracht, kracht, kracht tot in alle eeuwigheid!"



Ziehier een proeve, geheel verstandelijk, die zonder hartstocht schijnt, en toch drukt ze de kracht eener absolute overtuiging uit. En dat op de lippen van een vrouw uit het volk.

Een moeder heeft vijf kleine kinderen, allen nog in de prilste jeugd; het zesde is op komst. De huisheer heeft haar de huur opgezegd, natuurlijk om haar talrijk en rumoerig kroost. Ze vertelt dit een buurvrouw en deze zegt:

„Waar maak je je druk om, domoor? Je moet

Mussolini schrijven dan zorgt hij er wel verder voor."



We kunnen de geesteshouding van het Italiaansche volk ten opzichte van den Duce vastleggen in deze paar woorden: de Duce kan àlles! En deze uitspraak neemt de meest ingenieuze vormen aan in deze nederige zielen.

Een vrouw uit Versilia die een ziek kind had, wilde den Duce zien, opdat hij het zou genezen. „Nu is hij het, die zich met de Balilla bemoeit" zei ze (Balilla = jeugdbeweging).

Ten slotte zou het ook nog de Duce zijn, die een kampioen zou kunnen beletten, de zege te behalen, zelfs al was hij vlak bij het eindpunt. Op den avond van het Wereldkampioenschap zei Carnera tegen een redacteur van „The United Press", dat hij het voorgevoel had, te zullen winnen: „Alleen een bevel van Mussolini zou me ervan terug kunnen houden, Sharkey den titel af te nemen."

Wanneer Mussolini echter een zege voorspelt, is deze zoo goed als zeker: „Je komt behouden terug" zei hij tegen Balbo, toen deze zich voor z'n wonderbaarlijke vlucht gereed maakte.

Hieruit volgt natuurlijk, dat Mussolini eveneens in de ziel van het volk staat voor de uiterste grens van menschelijke mogelijkheden. Een priester uit Modena vertelt, dat een echte grapjas, die wist, dat z'n laatste uur geslagen had, zei:

„Zeg me de waarheid! Zou zelfs Mussolini me niet beter kunnen maken?"

Wanneer we in dezen tuin van anecdoten ronddolen, vinden we er, om van te watertanden. Een heereboer maakte een veehandelaar een standje, omdat hij aan een van zijn pachters een paar ossen verkocht had, die hem niet bevielen en de verkooper antwoordde:

„Als ze hem niet bevallen, had hij ze niet moeten nemen. Zoo sluw als je bent is je boer toch nog sluwer — laten we eens aannemen, dat ik u ben, dan is je boer vergeleken bij mij Mussolini."

Een buitenman, die een ietwat achterlijke zoon had, voor wie hij toch vrijgezellenbelasting moest betalen, ging naar het bureau en protesteerde: „'t Is niet, dat mijn jongen geen vrouw wil nemen, want je mag het gerust weten, dat ik alle huwelijksmakelaars in de gemeente aan het werk gezet heb, om er een voor hem te vinden. Maar als Mussolini het zelf niet doet, dan zal hij wel tot aan zijn dood toe belasting moeten blijven betalen!"

Een gentleman, een echte „heer", die door een auto aangereden was en die ongeveer een maand lag met gewichten aan zijn been, antwoordde, toen men hem vroeg hoe het hem ging: „Als ze dit gewicht van me afnemen, zou ik me een Mussolini voelen!"

In het hart van het volk moet het beeld van den man, die hoewel overladen met werk, dat onafscheidbaar is van het regeeren van een land als

het onze, dat een algeheele vernieuwing ondergaat en die daarbij nog de politieke zorg heeft voor een volk, dat op het oogenblik het geheele vasteland belang inboezemt en die niettegenstaande dit alles nog tijd vindt, om zich aan den nederigste met frissche spontaniteit te geven, wel onuitwischbaar gegrifd staan. Gedurende zijn verblijf in Langhe, tijdens de groote manoeuvres verscheen de Duce als een droom voor de oogen der dorpelingen van Cune. Het gevolg is, dat heden nog hun fantasie een loopje met hen neemt en tallooze legenden zijn opgesprongen, die verband houden met sympathieke daden van den Duce. Het is de pers, die hiertoe den stoot gegeven heeft, door te publiceeren, wat gebeurde tijdens z'n kort verblijf in Camerana. De menigte wachtte al meer dan een uur op hem, alleen om hem te zien en hem te begroeten. „Daar is hij!" Er vormt zich eenige ruimte tusschen de toeschouwers, die tenslotte wordt als twee hagen, waar hij tusschen door kan. Duizenden en duizenden handen gaan, met niet meer tegen te houden enthousiasme, de hoogte in.

Uit de gelederen treedt een jonge moeder naar voren, Lidia Albanese. Ze vliegt op den Duce toe en biedt hem op haar uitgestoken armen een beeld van een jongetje aan van ongeveer twee jaar. Met luide en bevende stem roept ze: „Duce, een liefkoozing voor mijn kleintje!"

De Duce glimlacht gemoedelijk en antwoordt: „Kom hier, dan geef ik hem een zoen!" Hij neemt

het kind uit de handen van de moeder en zegt: „Een mooi kind!" en kust hem.

Dit tafreeltje, dat zich in minder dan geen tijd afspeelde, voerde de omstanders tot waanzinnig enthousiasme op. Even daarna komt een jonge man naar voren en vraagt „Duce, wilt ge ons de eer aandoen, onzen molen te komen bekijken?" Dit was de directeur van de „Spica", die op deze wijze het vurig verlangen van de heele bevolking te kennen gaf, den Duce te zien op de plaats, waar dagelijks graan verwerkt wordt.

De Duce, die wel gehoord had van dezen, op co-operatieve basis werkenden molen, ging dadelijk naar binnen, toonde werkelijk belangstelling in het werk, den graanprijs en het resultaat der machine voor de bevolking. De bevolking, die in zijn geheel belang heeft bij den goeden gang van zaken op den molen, zag in dit onverwacht bezoek de beste vooruitzichten voor de toekomst.

Nu leeft in het hart der Carneraneezen voor goed de figuur van den Duce, die vaderlijk het kind Marcello Albanese kust en even onuitwischbaar de herinnering van zijn bezoek aan den molen, het hart van het kleine dorp.

De gezonde jonge vrouw en het graan van onzen grond, twee symbolen en twee realiteiten, waarop zich de overwinning van het Italië van Mussolini zal opbouwen.

Mussolini en de geboorte

Allen weten nu wel, dat het probleem der geboorte voor Mussolini een der belangrijkste is. In zijn voorrede bij de Italiaansche uitgave van het boek: „Teruggang der geboorte, dood van een volk" van Riccardo Korherr, schrijft de Duce:

Tot aan het einde van 1926 tot aan mijn rede, die enkel en alleen door een chronologische coïncidentie genoemd werd: de rede van de Ascensione (Ascensione = hemelvaart; Ascensione = stijging) waren de Italianen het slachtoffer van de drogreden, dat er een overschot aan geboorten was. Het was mij beschoren, naast anderen, met deze gemeenplaats af te rekenen. De waarheid is geheel anders en zeer treurig. Ook bij ons in Italië gaat het geboortecijfer achteruit, ook wij, Italianen, lijden aan het euvel van alle Europeesche volken. Zij, wier geest uit gewoonte optimistisch blijven, zeggen dan, dat in ieder geval het ziektecijfer in Italië zeer bevredigend is. Alweer een gemeenplaats! En een, die men dadelijk kon elimineeren, als men de cijfers in hun totaal bekijkt."

Natuurlijk hebben de sceptici en de humoristen van beroep, sterk door het philistijnsche excuus,

dat men door circulaires en krantenartikelen geen kinderen maakt, beweerd, dat deze campagne ten doode gedoemd was, zooals alles, dat slechts op papier en in woorden bestaat ten doode is opgeschreven.

Laten we even zeggen, dat de Duce, bij het begin van deze campagne, zich zeer idealistisch heeft afgevraagd, of de democratische wetten, die te allen tijde de wetgevers aller landen hebben uitgevaardigd om den teruggang van het geboortecijfer tegen te houden, werkelijk eenige uitwerking hebben gehad. Men heeft deze vraag zoo'n beetje overal trachten te beantwoorden en men is er nog niet mee klaar. Mussolini heeft feiten boven praten gesteld en met volkomen kennis van de psychologie van ons volk weten door te dringen tot deszelfs levende ziel. Democratische wetten, negatieve zoowel als positieve, kunnen het phenomeen der geboortevermindering tegenhouden of te niet doen, zoolang het maatschappelijk organisme, waarop men ze toe wil passen, nog tot eenige reactie in staat is. Meer dan wetten dienen in deze moreele gewoonten en bovenal het religieus geweten van het individu. Het zijn deze moreele gewoonten en dit geweten, waarop de Duce gewerkt heeft.

Wanneer iemand de vreugde en de trots niet kent, als individu, familie of volk voort te leven, wanneer iemand de treurnis en de misère niet kent, uit te sterven als individu, familie of volk, dan kunnen wetten, hoe draconisch ook, hiertegen niets

doen. Wetten zou ik alleen willen beschouwen als inraming van gewoonten. Ik spreek nu vooral tot Fascisten en Fascistische families. Dit is de zuiverste basis, waarop Fascistische generaties hun geweten moeten opbouwen. Het gaat er nu om te weten of de ziel van het Fascistisch Italië al dan niet hopeloos verpest is door Hedonisme, burgerlijkheid en Philisterschap. Het coëfficient der geboorte is niet alleen een bewijs van de stijgende kracht van ons vaderland, het is niet, zooals Spengler zegt: „Het eenige wapen van het Italiaansche volk", maar het is dàt, wat het Fascistische volk zal onderscheiden van alle andere volken van Europa, in zoover het een bewijs zal zijn van zijn vitaliteit en van zijn vasten wil, deze vitaliteit aan de eeuwen over te dragen. Wanneer wij niet trachten stroomopwaarts te gaan, zal alles, wat de Fascistische revolutie deed en nog doen zal, absoluut nutteloos blijken. Want dan zal het oogenblik komen, waarop voor het veld, de scholen, de kazernes en onze marineschepen geen mannen genoeg meer zullen zijn. Een Fransch schrijver heeft gezegd, dat, om met vrucht nationale problemen te bespreken, er allereerst zoo iets moet bestaan als een natie. Welnu, een natie bestaat niet alleen als geschiedenis en grondbezit, maar ook als menschelijke massa, die van generatie tot generatie vernieuwd wordt. Gebeurt dit niet, dan staat het einde of de slavernij voor de deur. Fascisten! Hegel, de staatsfilosoof, heeft gezegd: geen man,

die geen vader is! In een vruchtbaar gemaakt, in cultuur gebracht, geïrrigeerd en gedisciplineerd Italië, dat is in òns Fascistische Italië, is nog plaats en brood voor tien millioen menschen! Zestig millioen Italianen leggen het gewicht van hun massa en hun kracht in de weegschaal der wereldhistorie."

In een hoofdartikel, dat als titel heeft: „De realiteit" in de Popolo d'Italia van 1 October 1933, welks vurige stijl direct den schrijver verraadt, spreekt de Duce zijn afkeuring uit tegen een zeker soort optimisme, dat niet minder gevaarlijk is dan het pessimisme.

„Ziehier de realiteit! Wanneer de Italianen vanuit Rome tot aan onze grenzen niet de noodige kinderen hadden gehad, zou Italië nu misschien dertig millioen inwoners hebben. Zoowel ten zuiden als ten noorden van Rome zijn het de vrouwen uit het volk, die de grootste gezinnen hebben. Waar zijn de Fascistische waardigheidsbekleeders met een groote familie, laten we zeggen, van niet meer dan vijf kinderen?"

En tot de Fascisten, die zich al te gemakkelijk verheugen over den demografischen toestand in Italië, zegt hij deze wreede waarheid:

„Van dat standpunt bezien is Italië eigenlijk een natie van de tweede orde. Zijn twee en veertig millioen inwoners vormen een heel bescheiden massa tegenover de 200 millioen Slaven, die zich van den Oeral tot de Adriatische Zee met indrukwekkend

rythme van acht tot tien millioen per jaar vermeerderen; zelfs tegenover de zeventig en tachtig millioen Duitschers, samengedrukt tusschen de Baltische Zee en de Brenner of ten opzichte van de Japanners met werkelijk een ongelooflijk geboortecijfer en die soldaten en arbeiders genoeg hebben, om drie continenten te bevolken. En uw bekende vergelijking tusschen ons en Frankrijk gaat niet op, want Frankrijk is buiten zijn grenzen een koloniaal land met zestig millioen inwoners. Dit zijn cijfers, die te denken geven en waarover we ons met reden ongerust mogen maken."



Maar sedert deze beroemde rede is veel veranderd in den Italiaanschenn geest, ook wat de geboorte betreft. Overal speurt men de uitwerking van Mussolini's wil en van de suggestie, die uitstraalt van zijn woord, wanneer hij waarschuwt of veroordeelt of nieuwe wegen aanwijst. Het valt niet te ontkennen, dàt in heel Italië een nieuwe sfeer geschapen is rond het vraagstuk van huwelijk en geboorte. Men denkt anders over de familie en de noodzakelijkheid van veel kinderen. Dit blijkt mede uit het feit, dat sedert eenigen tijd vrijgezellen beschouwd worden als iets abnormaals, iets, waarmee men medelijden heeft of wat men belachelijk vindt, terwijl men lieden uit den beteren stand met een soort trots hoort spreken over hun talrijk kroost.

Mussolini is langzamerhand een soort beschermheer geworden van talrijke families, die zoo gauw een kind geboren wordt, zich haasten hem dit telegrafisch te melden. Veelal wordt het hoofd van den staat ingelicht vóór den ambtenaar van den Burgerlijken Stand. Er zijn er vele, die beweren, dat Mussolini den heelen dag noodig heeft, om uit te pluizen, welke de goede Italianen zijn met een groote familie om de pasgeborenen te tellen en met een blauwen rand den naam aan te strepen van hen, die er niet in slagen, kinderen op de wereld te zetten. Twee-, drie- en vierlingen worden zonder meer bij het hoofd van den Staat aangegeven en dit élan van het volk tot zijn Staatshoofd, dat langzamerhand wordt een blind vertrouwen in zijn bevelen gaat gepaard met tallooze manifestaties van poëtischen aard.

Wanneer we de foto's van alle kinder- en familiegroepen, die Mussolini gestuurd worden, bijeen hadden, zou dit een album worden van duizenden pagina's. Hetzelfde geldt voor alle opdrachten op foto's of brieven, die, alle samen, de zonderlingste populaire bloemlezing zouden vormen.

Een andere vorm van eerbetoon, werkelijk karakteristiek voor deze campagne van Mussolini vinden we in de namen, die men den kinderen geeft: meestal die van den Duce en zijn familie.

Het eigenaardigste symptoom van zijn succes is dit: dat Mussolini elken dag brieven van Fascisten krijgt, die in vertrouwelijke uiteenzettingen de ver-

schillende redenen opbiechten, waarom ze geen kinderen hebben en brieven van de braafste vrouwen, die met hartzeer en absoluut ontmoedigd haar eigen steriliteit trachten te excuseeren.

Niet minder interessant is het feit, dat vele vrijgezellen, die er nooit toe hadden kunnen besluiten te huwen, op een drafje een vrouw genomen hebben en dat anderen, die wel getrouwd waren, maar nooit kinderen hadden willen hebben, in allerijl een exemplaar ter wereld hebben gebracht.

Doch de invloed van Mussolini gaat nog verder. Meer dan één uitstekende moeder heeft eerlijk opgebiecht, dat ze gedurende haar zwangerschap steeds het portret van Mussolini bij zich gehad heeft, niet alleen om een zoontje te hebben, dat op hem zou lijken, maar in de geheime hoop, dat van dit portret iets diepers zou uitgaan en dat bij de geboorte iets van het genie van den Duce op het kind zou overgaan.

En dan zijn er nog soortgelijke gevallen: moeders, die een gelijkenis meenen te bespeuren en wier fantasie een meesterwerk van onnoozelheid is. Zelfs als het gaat om kinderen van eenige maanden roepen ze uit: „Kijk eens, heeft hij niet alle trekken van den Duce?" En dan voegen ze er aan toe, dat ze hopen, dat de lichamelijke gelijkenis ook de gelijkenis met het genie ten gevolge zal hebben.

De fantasie, die langzamerhand om Mussolini's demografische campagne is opgesprongen, kan men opmaken uit de algemeene overtuiging, dat het

noodzakelijk is, ook wat het geboortecijfer betreft, de eerste te zijn.

Een van de oudste kalenders van Italië, de kalender van Smembar uit Faenza, die nu 88 jaar bestaat, synthetiseert de passie van het Italiaansche volk voor het kinderkrijgen in deze twee verzen:

> Tòtt quent mégar o gréss e grand e sné
> i 'à da fè di burdèll par Mussulè.

hetgeen vertaald beteekent:

> Alle, mageren zoowel als dikke, groote zoo wel als kleinen, moeten voor Mussolini kinderen krijgen.

Wat Mussolini zal doen

Het is niet makkelijk, zich voor te stellen, hoe de arbeidersklasse en de boeren zich bezighouden met de buitenlandsche politiek, sedert Mussolini het lot van Italië in handen heeft.

Wie de Italiaansche gebeurtenissen beoordeelen, met als uitgangspunt allerlei politieke apriorismen en met vijandige gezindheid, hebben duizendmaal herhaald, dat het gevolg van de dictatuur zou zijn, dat het Italiaansche volk zich vervreemden zou van zijn politiek. Juist het tegendeel is waar. In het hedendaagsche Italië is men in het algemeen veel gevoeliger voor wat er gebeurt en is de belangstelling veel uitgebreider. Het is uit met het vijandig politiek gedoe van partijen en sekten. Een gevoelige slag is toegebracht aan al het gedoe van gemeentelijke of provinciale autonomie. De blik van allen heeft zich dusdanig verbreed, dat ze het begrip „natie" kan omvatten. De belangen van de groote Italiaansche gemeenschap zijn homogeen geworden, zoo, dat men hen niet meer kan zien buiten het Europeesche- en zelfs het wereldgebeuren. Het

criterium der onderlinge afhankelijkheid der economische feiten, dit alles door den oorlog nog verscherpt, is zelfs den eenvoudigsten werkman begrijpelijk gemaakt en wordt door hem begrepen.

Anderzijds is Italië een land met circa tien millioen emigranten, die indirect verbonden zijn met de buitenlandsche politiek. Door zijn geografische ligging en zijn economische structuur heeft het, heel fel, een besef van zijn verhouding tot andere landen. Hiervoor was het voldoende, hem de realiteit voor oogen te houden om hem zijn houding te doen bepalen, die zich manifesteerde door een volmaakt begrip van Mussolini's buitenlandsche politiek. Ik geloof bijvoorbeeld, dat niet éen land zoo goed als Italië, de Noord-Amerikaansche crisis begrepen heeft — dit phenomeen, dat niet alleen een moreele debâcle was maar ook een gevolg van overproductie.

De voorzichtigheidsmaatregel, met als gevolg de strijd om het graan en de reden der vruchtbaarmaking van tot nu toe onvruchtbare streken, worden door het volk volkomen begrepen, mede in hun verband met valuta en emigratie-besluiten. Al deze maatregelen vinden weerklank in het diepste volkskarakter.

Een boer uit Cerignola zei heel juist: Mussolini heeft tegen Amerika gezegd: „Of jullie laten ons komen om het brood bij jullie te verdienen of we zullen het thuis verdienen en dan hebben we jullie niet meer noodig." Hierop heeft Amerika „Neen"

gezegd en nu koopen we geen graan meer in het buitenland.

Ook het algemeen verspreide idee, dat Mussolini polyglot is, hoort bij de afdeeling buitenlandsche politiek.

Het feit, dat hij met lieden uit alle landen spreekt is voor het volk al heel indrukwekkend — het volk, dat nooit zijn uitgangspunt vergeet, n.l. de smidse van zijn vader.

Als de kranten schrijven: Mussolini heeft in het Spaansch, Duitsch en Engelsch gesproken, Mussolini heeft zich lang onderhouden met den gezant van Griekenland, Turkije of Roemenië, of Mussolini heeft een conferentie gehad met den ambassadeur van China, Japan, Egypte of Portugal, dan toonen vaders hun kinderen, die moeite hebben met het leeren van vreemde talen dit waarschuwend stukje, „Kijk eens! En hij was het zoontje van een smid!"

De arbeiders zijn trotsch op deze bizonderheid en denken: „en dan zeggen ze nog, dat het volk niets beteekent!"

Dat rond zooveel belangstelling allerlei fantasieën en vermoedens opspringen is natuurlijk — even natuurlijk, dat deze zich bezighouden met de toekomst, die Mussolini Italië bereidt.

„Mussolini zal zorgen, dat de Franschen ons ons land teruggeven.

Mussolini zal ons koloniën doen geven, die eens van Rome waren en waar nu nog onze eigen boeren werken.

Mussolini zal ons aan petroleum-bronnen helpen.

Mussolini zal Dalmatië bevrijden en Malta doen respecteeren.

Mussolini zal een baantje vinden voor de millioenen Italianen, die nu nog in het buitenland zijn, maar die naar het vaderland terug willen keeren.

Mussolini wil dat het land, waar Italianen werken, hun ook zal toebehooren.

Mussolini roept uit: „Weest rechtvaardig tegenover Italianen, die in het verleden voor u allen gewerkt hebben door onbekende landen te ontdekken, door uitvindingen van allerlei aard, door het geven van meesterwerken, tot vreugde van allen.

Zoo ge dit doet, zult ge vrede hebben!"

Dit en de rest zegt en doet Mussolini volgens de populaire meening en deze mogelijkheden worden op den voet gevolgd door andere fantasieën als b.v. mysterieuze reizen, geheime banden en verdragen, nieuwe alleronwaarschijnlijkste strategische plannen, combinaties door regeerende vorstenhuizen, massa-emigratie, uitvindingen op bewapeningsgebied en ongedroomde communicatie-middelen.

...... 't Is niet voor niets, dat Marconi met zijn wonderlijke golven eenerzijds en Balbo met zijn gevlieg in alle hemeldeelen anderzijds onder Mussolini's bevel staan ......

Ergens, niemand weet precies waar, komt ook de Paus er aan te pas; maar die is meer dan sluw en diplomatieker dan alle diplomaten, niemand weet hoe ook hij Mussolini's grandiose ideeën dient.

Een onzer consuls, die Klein-Azië grondig kent en die, dank zij zijn intelligentie, den geest van den Islam heeft weten te benaderen, vertelde me verscheidene verhalen, waaruit duidelijk blijkt, hoe de geest van Mussolini zèlfs in de raadselachtige Islãmitische wereld is doorgedrongen. Wij allen weten, hoe vijandig deze wereld gewoonlijk staat tegenover penetratie der Westersche gedachte. In 1926 ging hij langs een eenvoudigen timmermanswinkel, waarvan de eigenaar een Arabier was. Het viel hem op, hoe aan den wand twee foto's hingen, de bovenste van den Duce, de onderste: Mustafà Kemal.

Hij ging den winkel binnen en liet den man, die slechts zijn eigen taal sprak, vragen, waarom hij die twee foto's daar had en het antwoord luidde: Mussolini en hij, de Gazi, zijn de grootste mannen op heel de wereld. Mussolini is een profeet, een God, die ten slotte op de wereld is gekomen, om de menschheid te redden en de Gazi is zijn trouwe volgeling (dat was in den tijd, dat Kemal Basha zijn programma op energieke wijze in praktijk bracht).

Daarom hangt Mussolini boven en de Gazi er onder, allen, die mijn winkel binnen komen moeten zich dankbaar en geloovig voor die beiden buigen. Eindelijk is de menschheid gered!" Men ziet Mussolini nu niet meer als het hoofd van één staat of het genie van één volk, maar als de Held, die de waarheid komt brengen in ons aller leven.

Toen Kameraad Orazio Pedrazzi Consul Generaal van Jeruzalem werd, deden in het Oosten de vreemdste verhalen de rondte, omdat men wist, dat hij één der eerste fascisten was, die in de diplomatieke carrière door den Duce zèlf was benoemd.

Pedrazzi vertelt: „Eenige dagen nadat ik mijn ambt aanvaard had, had ik gelegenheid Jeruzalem twee dagen te verlaten en bij mijn terugkomst kwam heel in 't geheim een broeder-wachter van het Heilige Land (Custodia di Terrasanta) me opzoeken om te vragen, of het waar was, dat ik in dien tijd even naar Rome was geweest.

Ik antwoordde hem lachend, dat vier of vijf dagen minstens noodig zijn, om naar Rome te gaan en dat ik het Heilige Land niet verlaten had. Maar de goedige Broeder hield vol, omdat men in de volkswijken en eigenlijk ook wel in consulaire kringen meende, dat ik 's nachts per vliegmachine naar Rome was gegaan om den Duce de hemel weet wat te vertellen en dat ik daarna op dezelfde geheimzinnige manier teruggekomen was.

Ik vroeg hem, waaróm ik dan de reis zoo vlug en geheimzinnig zou hebben moeten maken. Hij zei, dat het stellig in Mussolini's bedoeling lag, het Heilig Graf te bevrijden uit de handen der Protestanten, der Grieksch Orthodoxen en der Mohammedanen, om het den Katholieken over te dragen en dat hij ook wel wist, dat Mussolini heele afdeelingen Zwarthemden gereed hield, die per vliegtuig op het heilig Graf zouden dalen als een vlucht val-

ken om het schoon te vegen van allen, die het bezet hielden, behalve dan natuurlijk onzer franciskaner vrienden.

Ik antwoordde hem, dat de Engelschen daadwerkelijk de baas waren in Palestina en dat de vliegfantasieën van het volk van Jeruzalem geen rekening hadden gehouden met die kleinigheid. Maar de Broeder antwoordde met het air van iemand, die er meer van weet, terwijl hij sluwtjes lachte: „Maar iedereen weet toch, dat Engeland het er mee eens is en dat Mussolini maar met zijn Zwarthemden behoeft te komen en de Engelschen trekken zich terug en laten hem het veld."

Hoe kan men verwachten, dat een dusdanig met legenden en mythen omgeven man niet door allen als ras-, land- of stadsgenoot opgeeischt zou worden?

Alleen al de manier, waarop onze brave emigranten hem elk voor zich opeischen, verklaart de vele pogingen, om hem van oorsprong te doen veranderen.

Laten we het nu maar eens niet hebben over de filologische verhandelingen aangaande de Duitsche origine van Mussolini's naam en wèl over de verschillende pogingen van hen, die Mussolini's vele daden van rechtvaardigheid en menschelijkheid zouden willen verklaren door een soort occulte teederheid voor den een of anderen godsdienst. We kennen Joden, Mohammedanen en Protestanten, die Mussolini zien òf geheel opgenomen in het kader

hunner eigen religie òf zóóver boven elk sectarisme van de kerk uit, dat ze er toe komen, hem te beschouwen als een soort beschermer van hun geloof, zonder dat dit er door verminderd of beleedigd wordt.

Ziehier eenige verzen van een gedicht in het Hebreeuwsch geschreven door een bewoner van Lybia en getiteld: **Aan den degen der dapperheid en den held van onzen tijd, Benito Mussolini.**

O, vorstelijke leeuw, aan U deze hulde,
U zijn we eerbetoon verschuldigd en dankbaarheid.
Al Uw daden spreken van moed, al uw woorden
(van loyauteit.
Gij zijt een onoverwinlijk ridder, maar clement
(nà de overwinning.
De afbrekende partijen worden door Uw arm
(verdrukt.
De beste van hem brengt gij onder bij de Fascio
Van Zwarthemden, wier eenig hartstochtelijk
(ideaal is:
Het vaderland dienen, om er den groei van
(te bevorderen.
Hij is gelijk de bliksem, mensch van de daad,
Die roem verwierf, vlug wist hij den inlandschen
(vijand te ontwortelen.
Terwijl hij den buitenlandschen vijand versloeg
(door de echo van zijn roem.
En doordat hij heilig scheen en niemand hem
(in den weg kan treden.

Elke daad van hem wordt gevolgd door succes,
Omdat hij altijd weer voor oogen heeft het heil
(van zijn land.
Hij stelt daden boven alles en erkent geen
(onmogelijkheden.
Hij treedt de hindernissen tegemoet en doet ze
(dadelijk te niet.
Zijn groote vogels stuurt hij naar de verste
(uithoeken.
Met hardnekkigheid, ontleend aan onverschillgheid
(voor het gevaar.
Hem meldt Balbo de gevleugelde zege
Over de maagdelijke regionen nog nooit doorploegd.
Voor het aangezicht van dezen overmoedige
(beeft de adelaar,
De sterren weeklagen, omdat geen geheim hun
(meer rest,
Den moedigen Fascio lust het, het gevaar te tarten
En vasthoudend vervolgt de Duce zijn heilig ideaal.

Het zout der aarde

In onzen tijd verhaast het vliegtuig het leven ook in de landen van het Oosten, waar het levensrythme van zielen en daden langzaam is. De auto volgt de piste der karavanen, maar het is niet door deze mechanische verhaasting, dat in het Oosten de faam der grooten bekend wordt. Daar gaat nog steeds het nieuws van mond tot mond, daar wordt het besproken in de caravanserails of in het bivac, omkleed met de poëzie en de charme van de nomadenzang. Op deze manier leerde de Islam Napoleon kennen en het is langs dezen lyrischen weg, dat het beeld van den Duce verschijnt aan den geestes-horizon van het Oosten. Een nieuwe fata-morgana onder de fata-morgana's van de woestijn.

Pietro Toni, op het oogenblik kanselier aan de Ambassade te Santiago in Chili en reeds nu belast met een missie in Kaboul, vertelde me het volgende:

In het begin van 1923 had hij van het Afghaansche gouvernement voor eenige landgenooten een contract geteekend, dat hen veroorloofde, zijderupsen naar Afghanistan te brengen. Ammanullah Khan was toen koning. De zijderupsen kwamen uit

Emilia en met hen eenige onsen eitjes. Deze eitjes waren zoo vruchtbaar, dat boven alle Afghaansche verwachting de ten dienste gestelde lokalen niet toereikend bleken. Men nam toen de schoollokalen erbij en de enorme kwartieren, waar nog steeds door den Staat gepensionneerd, vijftig van de tweehonderd vrouwen leefden, die het kindsbed met den gestorven Emir gedeeld hadden. En toen ook dat niet voldoende bleek, moest men voor dit nieuwe doel de groote zaal in de winterresidentie van Gelalabad ter beschikking stellen. Tot op de trappen van den troon was het een triomfantelijk tapijt van moerbeibladen en rupsen. De rupsen aten vroolijk en vraatzuchtig, maar op een goeden dag kwam het gewone voedsel niet, noch in den morgen, noch in den avond, noch den dag daarna, noch den derden dag. Het was feest in Kurban Bairam! De Afghanen werken niet in die dagen en de bladen bleven op de moerbei. Onze landgenooten hadden hemel en aarde bewogen, gesmeekt en gebeden om de menschen ervan te overtuigen, dat alles verloren zou zijn en de beesten van den honger zouden sterven, maar hun stem was die eens roepende in de woestijn.

„Onmogelijk!" antwoordde de Memandar Alà di Gelalabad, „als Mussolini Khebir geweest is, die ze heelemaal naar Kaboul gestuurd heeft, wil dat zeggen, dat die niet zullen sterven."

En inderdaad hij had gelijk. De rupsen hadden keurig gevast als goede Mohammedanen, drie dagen

lang. Drie maanden later konden we onzen afghaanschen vrienden de eerste zijden hemden geven.



Een dichter van den stam der Bedouïenen uit Cirenaica bezong Mussolini aldus:

„Oorlogen zijn gekomen en hebben ook ons meegesleept.

Het vuur tusschen de Staten is opgelaaid.

Orkanen zijn ontketend door de monden der kanonnen.

Vliegtuigen sturen vergiftigde projectielen.

Ook Italië heeft zich toegerust en is de groote beproeving tegemoet getreden met heldhaftige soldaten, die uitstekend kunnen schieten.

Vier jaar is het nu, dat het bloed vloeit en millioenen jongelingen gewond zijn.

Italië is een antiek land; het heeft zijn oorlog en de koning is een groot ridder.

Hij is in den strijd gegaan, terwijl de projectielen door de lucht kruisten.

Hij heeft Oostenrijk verslagen, totdat het in puin lag.

Vreugdig is hij met zijn soldaten uit den oorlog teruggekeerd, met muziek vol poëzie.

En na de oneenigheid hebben ze niet opgehouden te bestaan. In Italië hebben zich in het openbaar partijen gevormd.

Enkele waren socialist, andere communist, terwijl het hoofd van de Fascistische partij een wijze is.

Mussolini, de beroemde, heeft zijn leger verzameld en is verschenen als een bliksemschicht tusschen regenzwangere wolken.

Voor hem uit ging zijn leger, dan komt hij met de ontplooide banier.

Twijfelloos en onmiskenbaar is hij een politicus, een krijger.

Zijn manschappen heeft hij tot den strijd gereed gemaakt en daarop is hij naar Rome gegaan, terwijl hij zelf voorop ging als een leeuw, op zoek naar wraak.

Hoeveel automobielen en hoeveel treinen vol soldaten met de ponjaard op zij!

Hij is een ridder, die het gevaar tart. Van eenvoudig korporaal is hij tot minister geworden.

Hij kwam als een leeuw binnen en werd dadelijk door allen als hun hoofd erkend.

Hij deed den naam Romein herleven, dat was het wonder.

Hij is de zilveren maan, die over Europa schijnt.

In zijn groote wijsheid loste hij alle vraagstukken op.

Hij bevrijdde zijn land uit de handen zijner tegenstanders. Met zijn troepen, die door bergen en dalen gingen.

Sterk is hij en rijk aan ervaring. Zijn naam zal in de geschiedenis met een stralenkrans omgeven zijn.

Moedig nam hij de plaatsen der bestuurders, toen hij hoofd van den Staat werd.

Zijn bekwaamheden schenen helder als de maan.

Beroemd is hij en grooter zelfs dan Napoleon.

De Duce is een moedige held.

Geen is hem gelijk en zijn regeering is steeds zegevierend, omdat hij haar verlost heeft van vele schulden.

Met zijn krachtige politiek versterkt hij de finantiën.

Zijn krachten staan in het teeken van eeuwige vernieuwing en uitbreiding; zijn oorlogsschepen doorploegen de diepe zeeën.

Gelukkig was hij, toen hij den paus mocht bezoeken en vrede stichtte hij tusschen deze en den koning.

Door zijn vasthoudendheid steeg hij! God geve een lang leven aan hem, die den arme voedt in de jaren van gebrek.

Hij nam de weezen tot zich in hun ellende en hij liet ze schoolgaan, waar ze in kamers wonen.

Hij zond zijn bevelen uit, hij organiseerde de arbeiders en liet hen verzekeren tegen mogelijke schade.

Zijn bekwaamheid bleek duidelijk uit den vooruitgang van den landbouw; aan de werkeloozen bezorgde hij veel werk.

Hij werd beroemd door den vooruitgang der industrie en Italië onder zijn beheer werd groot!

Hij verwierf grootheid met de overwinning der vliegtuigen, waarover alle kranten volstaan!

Twaalf zijn het er, die de lucht bevaren hebben

onder het commando van Balbo, die zijn gelijke niet heeft.

Vele waren hun moeilijkheden en zwaar hun vermoeienis. Over sneeuwbergen vlogen ze, gehuld in nevel. Nu staan ze onder het bliksemlicht van den roem.

Ze gingen op in Rome onder het gegons der motoren en daalden in Amerika met ontstoken lichten.

Mussolini heeft de gave van het woord en dank zij hem keert de rust terug. Ook de lente der Lybische woestijn bracht hem haar vruchten.

Hij is een sabel, gevormd als de maan en op zijn eigen gronden heeft hij Maarschalk Badoglio gestuurd, die tijdens den oorlog groote veldslagen won.

Hij heeft zijn legers gevormd, die nu met wapengekletter van Tripolis gaan naar de sombere ochtendschemeringen.

De commandant is Graziani, wiens kanonnen donderen.

Hij is een veldheer en zijn leger is oorlogzuchtig. De militie en gendarmes van Tripolis maken een oorverdoovend lawaai.

Door de tegenwoordigheid van den Duce hebben de legers rust gevonden en ook Libia is van briganten gezuiverd.

Deze poëzie heb ik geschreven voor den Duce, het hoofd van den Staat en op onzen beroemden koning, den koning van Savoye, wiens faam wijd en zijd bekend is."



De Arabieren ondergaan sterk de bekoring van den Duce en herhaaldelijk klinkt zijn naam in hun beeldenrijke taal. In hun zangen geven ze hem alle attributen van macht en glorie:

Mussolini de triomfator.

Mussolini de heerscher.

Mussolini, het zout der aarde.

Egypte is een gift van de Nijl en het Fascisme is een gift van den Duce.

Het Fascisme is een gift van den grooten Duce der wereld.

Als alle hoop vervlogen is, blijft altijd nog die in den Duce.

Als ieder volk een Duce had, kon de hel zijn deuren sluiten.

Alles kan gebeuren in deze wereld — het bewijs hiervoor is de onverwachte opkomst van den Duce op het tooneel der historie.

Een mensch met de waarde van duizend. Zóó is de Duce, wiens werken licht uitstralen en waarop het Lot trotsch is. De geschiedenis zal hem herdenken, alle dagen en alle nachten.

. Hij is de hoeksteen der natie, de steunpilaar der volken, hij is de bron van alle aardsche goederen.

Het noodlot heeft gezworen, geen mensch te scheppen, die hem gelijk is.

Een mensch redden is gelijk aan een mensch scheppen. Zoo heeft dan Mussolini Italië geschapen, omdat hij het gered heeft.

Iedereen vergelijkt de aangebeden Duce van

Italië met het licht van een vuurtoren, die de volkeren den weg wijst. Om zijn genie en zijn kracht wordt hij overal als voorbeeld genoemd.

De grond van Lybia is doortrokken van jubelkreten en met het licht, dat uitstraalt van Mussolini. Moge God zijn dagen en nachten zegenen.

Aan den edelmoedigen Benito Mussolini, weldoener der menschheid, in wiens naam de wereld een nieuwe beschaving heeft aanvaard.

Moge de zegen dalen op onzen grooten profeet.



De man, die boven alle mannen uitsteekt.

Onder elk volk leeft een gids, die werkt voor den vooruitgang en de vrijmaking van vergissingen en verkeerdheden. Het noodlot heeft Italië geen gids maar een Duce gegeven.

Michele Campana heeft een boekje geschreven vol levendige en suggestieve poëzie, dat heet: „Het fascistisch Imperium" en als alle rasdichters heeft hij daarin het volksvoorgevoel uitgedrukt.

Het volk „voelt" omdat het de cultus van het groote heeft en de epische intuïtie der geschiedenis. Het kán sommige particuliere vrijheden waardeeren, er toe gebracht worden andere te verlangen, maar toch waardeert het wie het domineert; de „liberté", de vrijheid als ideologie of dogma boezemt het volk geen belang in.

Diep in zijn ziel heeft het het bewustzijn van constante „ver-wording", vlak staat het nog bij den tijd der mythische helden en het is steeds bereid deze opnieuw in het leven te roepen uit zich zelf en in het beeld der feiten zooals deze zich afspelen. In hun eenvoudige, ongecompliceerde ziel lééft het Levensepos, en graag laat het zich beleeren „h o e te leven". Het voelt alle natuurkrachten en elke ware vreugde vindt voor het volk zijn oorsprong in het contact mèt deze krachten, die het tenslotte de illusie van het Goddelijke geven.

Het volk verafgoodt graag die kracht, die met elk aangewend middel een eens gesteld doel bereikt, of die, welke het geweten drijft tot een werkelijk, diep geloof.

Door de groote volksziel, die hongert naar devotie en toewijding, zweeft nu een legende, eeuwen en eeuwen oud.

De menigte blijft niet stilstaan bij eenige uiterlijke verschijnselen der geschiedenis. Ze weet van geen geschiedenis af, òf ze wil haar kennen in haar diepste wezen zèlf.

Koel en onontroerd tegenover eruditie, gaat zijn liefde uit naar zijn dichters, die arcadische wetten blootleggen, die tenslotte, zonder dat iemand begrijpt „hoe" en „waarom", de wereld regeeren. Een sprookjesachtige voorstelling van cycli, sterven en weerkeeren schijnt plotseling bewaarheid door de komst van dien Man, dien Mussolini, die op 't juiste moment verschenen is.

Het „Imperium" is een schepping van den tijd, het culminatiepunt van alle extase en alle smart in het paradijs van dien „w i l", die plotseling „B e- v e l" geworden is.

Het mysterie beheerscht ons Zijn: groote, beslissende gebeurtenissen, die hun stempel op een tijd drukken, komen op bijna geregelde tijden, telkens na een zeker aantal jaren terug. Het begrip: een uitverkoren volk, is onafscheidbaar van den menschelijken geest. En werkelijk, òm de reeks eeuwen krijgt elk volk zijn beurt, wanneer een groote verschijnt. Het moment voor Italië is gekomen met den Duce: voor ons niet als een vervluchtigend moment, maar als een begin van een rechte, opgaande lijn, die zich eeuwig moet voortzetten in constante stijging. Langs deze opgaande lijn zal het Italiaansche volk gaan, dat reeds deze maal in de geschiedenis der wereld dezen weg ging — eerst als het oude Rome, dan in naam van Christus, daarnà in naam van kunst en genie. En nu domineert het nogmaals, omdat het Romeinsche, het Christelijke, en het geestelijke Italië, dat bleef, zijn hereeniging vindt in het Fascisme en haar dragers, dat haar opnieuw doet blaken in het licht, te voorschijn geroepen door een onmiskenbare kracht en een eindelooze liefde.

De drager van dat licht, die alle haat, kunstmatig gewekt, door zijn schijn doet verflauwen, die liefde, die het verleden aan het heden smeedt enkel uit behoefte tot stijging, die goed en

bloed feil heeft en niets vraagt, die een waarachtig God op zijn altaar plaatst, die den mensch zijn waardigheid teruggeeft en het volk het bewustzijn schenkt van de noodzakelijkheid, zich één te voelen, is Mussolini.

Het is in deze eenheid, dat het volk het Fascistisch imperium ziet. De ziel van een dichter heeft grenzen geforceerd zonder anderer vaderland te beleedigen. — Het Fascisme in zijn poëtisch, heroische uiting, heeft zich niet tot Italië beperkt. Slechts in Mussolini's tijd was zoo iets mogelijk. Het volksbegrip van een Fascistisch imperium bewijst de groote aantrekkelijkheid van het Fascisme, dat alle fantasie tot zijn nobelste uitingen opwekt.

„Sinite parvulos . . ."

Eenigen tijd geleden ging een jongetje van ongeveer twaalf jaar, een zekere Ermanno Gufler, van Meran te voet naar Rome, om den Duce te zien. Ongeveer bij Livorno, toen hij al honderden kilometers geloopen had, werd hij 's nachts door militairen aangehouden. Hij was barrevoets en droeg zijn schoenen in een bundeltje op zijn rug. Toen de politie hem vroeg, waarom hij ze niet aangetrokken had, antwoordde hij...... „begrijpt u, ik wou niet barrevoets zijn op het oogenblik, dat ik den Duce voorbij zou zien gaan — als ik ze aldoor aangehad had, waren ze allang kapot, te meer, daar ze niet nieuw meer waren."

Dat kereltje uit Meran is een symbool. Zijn moedige daad bewijst, hoeveel de gedachte van Mussolini vermag in de harten der kleinen. Over deze stille kracht van den Duce, over de wonderbaarlijke en vreemde gevolgen ervan, zouden we eindelooze voorbeelden op kunnen noemen. Niets is ontroerender, dan de genegenheid van de kinderen voor den Duce. Ieder kind, dat zijn naam hoort, luistert met gespannen aandacht als verwachtte hij iets nieuws.

Mussolini, de man, die de oogen van zijn volk

op Rome gevestigd houdt, wiens woorden de wereld bestrijken, en door wien dingen tot stand komen, is de groote magiër der kleinen. Allen willen graag voor hem verschijnen, „goed geordend", zoowel wat geweten als wat kleeding betreft, als echte soldaten. Hiervan is het jongetje uit Meran het beste bewijs.

Medici en pleegzusters zouden verhalen kunnen doen, die duidelijk aantoonen, hoeveel invloed de geestelijke tegenwoordigheid van den Duce op kinderen en in het algemeen op jonge menschen heeft De een omdat hij denkt door den Duce gecontroleerd te worden, aan wiens mysterieuze alom-tegenwoordigheid een elk gelooft, de ander, omdat ze hem eer aan willen doen door het verdragen van hun pijn en door de zielskracht, die daartoe noodig is. Zoo kan men zich Mussolini dan denken al naar het geval zich voordoet, of als een groot arts, of als een sterk verdoovingsmiddel.

Dan het verhaal van het jongetje Osvaldo Restaldi, die, toen hij op het Gabrielle d'Annunzioplein, bij de Pineta Sacchetti, onder een partij voetbal viel en zijn arm brak, tijdens de operatie en het zetten ervan geen enkele kreet deed hooren, alleen maar „om Mussolini plezier te doen, die wenscht, dat zijn Balilla in staat is, elke pijn te dragen." Overal doen zich massa's van deze gevallen voor, tot in de uithoeken van het land, waar de suggestie, die van het hoofd van het Fascisme uitgaat, nog grooter is en sterker werkt.

Verscheidene doktoren hebben me verzekerd, dat

wanneer jongens en meisjes, ook de iets ouderen, gedurende operatief of medisch ingrijpen als krankzinnigen schreeuwen en den moed laten zakken, de vermaning één oogenblik te bedenken, welk figuur ze zouden slaan als de Duce hen eens hoorde, bijna altijd voldoende is om hen den mond te snoeren.

Maar men heeft me ook verteld, dat er velen zijn, die, wanneer ze erge pijn hebben, hun kwelgeesten, chirurgen en pleegzusters bedreigen, dat ze Mussolini zullen schrijven of hem op een of andere manier laten weten, hoe wreed ze worden behandeld.



Mussolini moet de zegeningen wel voelen, die hem elk moment van zijn leven begeleiden en hij moet er wel gezondheid, wilskracht en zekerheid voor de toekomst uit putten. Er is geen kind van welken leeftijd ook, dat, wanneer men hem vraagt, vrijelijk iets over den Duce te schrijven, zonder zegenwensch voor hem eindigt.

Het goede wekt het goede en hoe sterker het verbreid is, hoe meer het zich vermenigvuldigt.

Iedere moeder, die men bijstand verleend heeft, ieder kind, aan wie gedacht is, iedere ongelukkige, die hulp heeft gekregen, elk kind, dat men van armoede heeft gered, allen smeken over het hoofd van den Duce Gods genade af.

We kunnen wel zeggen, dat iedere scholier van Puglie, dien men iets over Mussolini vraagt, ant-

woordt: dat hij elken morgen voor hem bidt en Gods zegen afsmeekt over hem en de zijnen.

Ik haal nu maar eenige bladzijden aan uit het dagboek van een klein meisje. Ziehier de ziel van de kleine Elena Cassano di San Severo:

O Duce, teedere en liefhebbende vader, ik begrijp niet alle moeite, die ge u geeft, maar ik geloof, dat deze veel, liefderijk, onafgebroken en teeder is. God zegene uw edele en heilige bedoelingen ten opzichte van ons dierbaar vaderland. Ik heb u lief met de oprechte ziel van een klein Italiaansch meisje.

Velia Dell' Aquila schrijft als volgt:

O, Duce, ik zie u op de foto in mijn school. Maar hoe graag zou ik U echt zien, om U eens goed aan te kijken. Gezegend zijt gij, rechtvaardige, wijze en heilige! Gezegend zij Uw werk, dat Italië tot grootheid brengt en tot duurzamen vrede. Wees voor eeuwig gezegend!

Een jongetje uit de derde klas, Angelo Moroni di Villastanza schrijft:

Uit mijn geschiedenisboek heb ik geleerd, dat een groot minister in het uur van zijn dood tegen zijn doktoren zei: „Genees me wat vlugger — ik heb de heele zorg voor Italië en mijn tijd is goud waard. Die minister was Camillo Benso Conte di Cavour.

En ik denk, dat een ander groot minister, Mussolini vraagt: „O, God, geef mij alle jaren, die nog noodig zijn, opdat ik kan werken tot heil van Italië! En wij bidden, dat God hem moge verhooren."

Niets echter is roerender dan de gelofte van de kleine Maria Gravina di S. Grovanni Rotondo, den avond vóór haar communie:

„Allen zeggen, dat onze Duce zoo goed is en werkelijk groot, omdat hij ook aan de kleine ongelukkigen denkt. Ik word langzamerhand blind, mijn grootvader en mijn oom zijn ook blind, mijn ouders zijn arm en kunnen me niet de noodige zorg geven. De Duce denkt aan mij. Ik heb zes fleschjes medicijn gekregen — daar druppel ik elken morgen mee en elken dag krijg ik een halven liter melk. Morgen ga ik mijn Paschen houden en dan zal ik den Heer bidden, om den Duce oud, heel oud te laten worden, den Duce, die ook aan mij, arme ongelukkige denkt."

Een ander meisje schrijft eenvoudig: „Als ik iets over den Duce hoor vertellen, denk ik aan Gods goedheid — goedheid, edelmoedigheid, maar zonder overmoed en ijdelheid". Ten slotte „een echt type van Sardinië" zeggen de kinderen vandaar, die hem tot hun eigen afstamming willen maken, van hun eigen grond, zij het dan slechts van de karakteristieke deugden, die deze waardige eilandbewoners kenmerken. De beschrijvingen, welke zij er in hun schoolopstellen en dagboeken van maken, behooren tot de levendigste en meest suggestieve en zijn altijd vol historische gelijkenissen.



De leerling, die Mussolini nooit gezien heeft, zoekt, om zich hem beter te kunnen voorstellen naar

een vergelijking met een bekend personage uit de geschiedenis. De kinderen hebben van den Duce echter zulk een dramatische opvatting, die men kan opmaken uit de biografieën en de verschillende variaties, die ze in hun fantasie zien. Zijn liefde voor frissche lucht en buitenleven, zijn passie voor boeken, zijn behoefte aan eenzaamheid en zijn voorkeur voor al, wat eenvoudig is, zet de fantasie der kleinen in vuur en vlam.

Velen zien den Duce nog altijd in de Vallei van Rabbi, te Predappio, of in het kasteel della Caminate als jongetje en jonge man, in gedachten de vlucht der wolken nagaand of luisterend naar de stemmen der vogels en naar die van den wind, dronken van de geur van het land en de zang der boeren. Lezen, lezen, lezen, onverzadiglijk waar het ging om ruimte, vrijheid en weten, zoo was de Duce.

Er zijn jongens, die het land van den Duce hebben aangevoeld met bijna mystieke plechtigheid, steile rotspunten, vooruitspringende stukken steen, middeleeuwsche torens, die op invallen staan, hier en daar een boom, bleeke plekken, waar de aarde vergleden is en waartegen de rotsen als skeletten uitstaan, angstige afgronden; armelijk hooi, hier en daar een eenzame, droefgeestige hut en in de lucht de rondvlucht van valken en kleine arenden op zoek naar prooi.

De smidse van zijn vader geeft aan de jeugd van den Duce iets van een sprookje.

De jongens zien een donker, geheimzinnig hol, een groote blaasbalg, die de lucht wegtrekt en grillige vlammen doet dansen op het smidsevuur. Ze hooren de metalen stem van het aambeeld zijn rythme herhalen onder het aanhoudend knetteren der vonken. Ze stellen zich de verrassingen van het temperen voor, als het gloeiende ijzer voorzichtig in het water wordt gestoken.

Groote beteekenis hebben voor de kinderen de gesprekken tusschen vader en zoon, in de smidse.

Een meisje uit Foggia vertelt, hoe Alexander Mussolini eens tot zijn jongen, die uit school kwam, zei: „Benito, wil je me even helpen in de smidse?"

„Graag!"

„Help me dan even den blaasbalg trekken."

„Neen, dan sla ik liever het gloeiende ijzer op het aambeeld. Ik zie zoo graag de vonken."

Andere schoolkinderen weten van voorspellingen met diepe beteekenis, die vanuit de kleine smidse van Dovia geprofeteerd zouden zijn.

De kinderen voelen Mussolini aan als de man, door het Lot gekozen en Casarella Ripalta di Cerignola zegt het heel naïef:

„Hij is werkelijk de echte leider van ons volk, hij denkt aan het heil van allen, werkt onvermoeid en alles lukt hem.



Het vaderlijk huis te Predappio geniet religieuze

bewondering. Plinio Mariani, een scholier uit de derde klas beschrijft het met een nauwkeurigheid, als was hij een jeugdvriend van Mussolini geweest:

„Zijn huis stond in de schaduw van een grooten boom, aan den voet van den boom stond een klein, steenen bankje. Hier zaten ze en genoten van de koelte."

Een werkelijke cultus rond het graf van de ouders van Mussolini. De herinnering aan zijn moeder leeft in het hart van alle Italiaansche kinderen. Ze voelen een soort devotie voor deze voorbeeldige vrouw, die op de nobelste en meest volmaakte wijze onderwijzeres was. Maar hier alweer is alles een weerschijn van de charme, die zooveel voor Italië en de wereld gedaan heeft.

Wie op deze plaats geweest is, zooals de Japansche gezant, die meer dan waar ook de nabijheid van den Duce bij God erkende, die zooals zooveel andere van elken leeftijd en elken stand op die plaats stond, weet, dat de plaats zelve en het aanschouwen er van ontroert ...... Een eenvoudig dorpsgraf, vlak bij de oude kerk van San Cassiano, bijna op straat, op een paar passen van Dovia, een graf zonder de minste pretentie. *)

Een eindelooze klaarheid ligt over de vallei van

*) Deze bladzijden werden geschreven vóór het nieuwe graf gereed was en het stoffelijk overschot van Rosa Maltoni-Mussolini, tezamen met dat van den Vader van den Duce, in de crypt van de Capella Maggiore werd bijgezet. — E. F.

Rabbi en verleent aan het landschap iets, dat aan het Oosten doet denken. Bronnen, heuvels, kleine valleien, straten, bergpaden, alles lijkt schematisch. Het landschap is zoo eenvoudig, dat het juist daarom onze nieuwsgierigheid wekt. Alles is in een gamma van geel tot oranje; van de afgebrokkelde rotsen af tot de rietvelden toe. Ook de Rocca delle Caminate, die de vallei beheerscht en den horizont afsluit heeft een gele kleur en schijnt, omdat er geen boomen rond staan, nog eenzamer en onvruchtbaarder.

In deze heuvelachtige omgeving, zoo wanhopig onregelmatig, dient groen slechts als bescheiden garneering en ook daar, waar het wat meer geaccentueerd is, wordt het toch door de natuur rondom getemperd.

De dichte hagen van klimop zijn bepoeierd met stof, zelfs de meidoorn heeft de kleur van asch, de bladeren van linde en popel en eik, bewogen door een lichte bries, wekken met hun vlug en zacht trillen de illusie van zilver, dat goed kleurt met al het geel en goud.

Het koor van de kerk van San Cassiano, dat eenigszins herinnert aan dat van de beroemde kerk van Palenta, doet den bezoeker even versteld staan. Het is alsof men zonder het te weten binnengetreden is in de ruïne van een historisch heiligdom. Ook dit draagt ertoe bij, dat men meer gesticht is, wanneer men van daaruit het kerkhof betreedt. Links draagt het eerste graf dezen naam:

Rosa Maltoni

en als grafschrift:

> Kort was haar weg door het leven, lang
> de smart om haar heengaan.
>
> Benito
> Arnaldo
> Edvige

Hier rust dus de moeder van den Duce en de enorme hoeveelheid bloemen, die bijna iederen dag vernieuwd wordt, vertelt van de toewijding der Italianen aan haar, die het leven en het eerste geestelijke voedsel gaf aan den man, die Italië zou redden en haar met vaste hand zou sturen naar nieuwe grootheid.

Eén gedachte schrijnt: zou de geest van deze eenvoudige vrouw de vreugde smaken, te weten, tot welk een hoogte haar eerstgeborene geklommen is? En zou dit dan eenigszins de oude pijn verzacht hebben en al het leed, geleden in dagen van ellende en vijandschap, toen ze het slachtoffer was van bespotting en matelooze haat. Een rilling doorvaart ons en het is, alsof onze geest plotseling contact krijgt met het mysterie aan den anderen kant van het graf.

Een vreemde angst maakt zich van ons meester. Het is, of we de zwijgende onrust van Rosa Maltoni meeleven, die haar begeleidde, wanneer ze de moeizame sleur, die de school meebracht, onder-

ging of van deze terugkeerde naar alle huiselijke beslommeringen; rustig, zelfbeheerscht en in gedachten.

Haar echtgenoot heel en al toegewijd aan zijn ideaal, obstinaat, veel meer bezorgd om zijn droomen dan om de dagelijksche noodzakelijkheden van het leven, haar kinderen, rusteloos, het hoofd in de wolken, vervuld van magnifieke droombeelden. Alleen stond ze, de moeder, verstandig voor allen met haar ziel vol poëzie, gebogen naar de kille werkelijkheid. Zij, altijd er op bedacht, de schitterende droombeelden af te dempen; zij, innerlijk trotsch op allen en alles, die toch nederigheid veinsde en opwellingen moest kalmeeren, woede en opstandigheid bedwingen; zij, die zoo graag het uitgeschreeuwd zou hebben, dat zij het bloed van haar bloed begreep. Moeder en onderwijzeres, moeder van allen en daarom juist een eeuwig voorbeeld.

De opvoeder

Het volk heeft de gave der groote intuïties. Daarom weet het feiten in syntheses samen te vatten en soms slaagt het erin met een paar woorden groote levenspanorama's te teekenen, zóó zelfs dat zijn instinct ver vooruit te zien op fantasie gaat gelijken. Tusschen de duizenden werken van onzen tijd weet het dadelijk die te kiezen, die de grootste beteekenis en wijdste draagkracht hebben en die op de toekomst zullen inwerken.

In tegenstelling met de bourgeoisie en de beambten, die bij Mussolini en zijn regime meer dan op al 't andere, den nadruk leggen op de verdediging van het eigendom en de waarborg voor orde, zien de handwerkslieden in hem en in zijn werk de elementen, die het lot van den enkeling moeten verbeteren. Ook hier hoort men uit den mond der kinderen de waarheid.

Het zou interessant zijn, de honderden opvattingen der schoolkinderen over de allerbelangrijkste gebeurtenissen, die het stempel van den Duce dragen, te hooren.

„Mussolini heeft het Charter van den Arbeid ge-

dicteerd"; dit zeggen ze van het eene tot het andere einde van Italië.

Mussolini heeft alle verwijdering en misverstand tusschen onzen koning en den Paus opgeheven.

Mussolini heeft brood en werk gegeven aan alle ongelukkigen, die vroeger verplicht waren naar Amerika uit te wijken.

Mussolini heeft fonteinen laten spuiten waar men vroeger van dorst omkwam.

Mussolini ging naar Rome en maakte alles in orde, allen begonnen te werken en de treinen liepen op tijd.

Mussolini is er in geslaagd, koren en graan te verbouwen, waar vroeger ternauwernood lupinen groeiden.

Mussolini heeft tusschen de Europeesche machten, die den oorlog voorbereidden, den vrede hersteld.

Maar bovenal heeft een ontzettenden indruk gemaakt de „bonifica", het vruchtbaar maken der Campagna Romana en der Pontijnsche moerassen.

Een jochie van negen jaar, Luciano Pasculli, zei voor allen uit, hoezeer dit wonder de jeugd getroffen heeft:

„Weet jullie? Rond Rome, de allermooiste stad op heel de wereld, waren moerassen, die menschen en dieren opslokten. Wie maar in de buurt kwam, stierf. Toen zei Mussolini: Ik zal Rome ook van dit gif bevrijden en al dien grond voor ons winnen. Hij nam een ploeg en deed wat Romulus deed.

Die voren zijn kanalen geworden, velden met haver en dorpen vol menschen. De malaria is gevlucht en op een schilderij heb ik de Ballila van de Littoria (de nieuwe zusterstad van Rome, die nu zelve weer een zusterstad heeft — Sabaudia) gezien.

Als saamgevat oordeel over het verschil van Mussolini's bewind en welk ander ook, is dàt van een Valdelser kolonist wel sprekend.

„Ja, van politiek weet ik niets, maar 't wil me toeschijnen, dat er eerst erg veel gezwamd werd en nooit iets tot stand kwam, terwijl Mussolini alle kletsmeiers den mond gesloten heeft en met daden te voorschijnt komt."

Dit oordeel over het ernstige werk, dat geen woorden van noode heeft, wordt door velen onder het volk gedeeld en herhaald.

„Wanneer Mussolini iets zegt bewijst dit, dat hij het al gedaan heeft" zei een andere boer uit dezelfde streek.

En Matteo Nardella, een leerling uit de 3de klasse van San Severo zei: „Mussolini heeft alle zwamneuzen weggejaagd. Als hij wat wil doen, roept hij zijn ingenieurs en zijn metselaars inplaats van erover te praten."

De Duce als bouwmeester is heel diep doorgedrongen in de ziel der kinderen en wekte bij een schoolmeisje deze wonderlijke conclusie op: „De Duce is voor Italië de echte metselaar, van een oud krot maakt hij een paleis."

Zoo voelt de publieke opinie het ware, het èchte. Stellig heeft geen van allen, die bewondering hebben voor de in stilte geconcipieerde werken van Mussolini, ooit deze bladzijde van den Duce gelezen, die vele jaren geleden in een vreemd dagblad verscheen:

„Een der gunstige bijdragen tot beter en meerder werk is wel het resultaat der moeite, die ik me getroost heb om het geklets te verminderen. Te beginnen met mijn eigen bureau is al het geklets uit. De Staatsbeambten hebben geen recht meer, als vroeger, hun tijd zoek te brengen met eindelooze gesprekken over politiek.

Deze nieuwe geest, ook toegepast op kamers en Senaat, beteekent een enorme tijdsbesparing. Voor de Rechtbanken hoef ik geen redevoering te prepareeren.

De redevoeringen in den Hoogen Raad zijn tot een minimum teruggebracht. Ons werk is goed voorbereid en tevoren besproken, zoodat wanneer de hoofden der Partij samenkomen, geen tijd verloren wordt in nuttelooze rhetoriek.

Soms moet ik fascistische samenkomsten toespreken; die toespraken zijn hoe langer hoe korter geworden. Het is voldoende hen te groeten en hun de plichten van dàt oogenblik uit te leggen. Soms, neen vaak, als men mij op het balkon roept, heb ik volstaan met te roepen: „Geen redevoering. Ga maar weg!" Italië werkt hoe langer hoe meer en praat hoe langer hoe minder. En daarom is onze

productie gestegen, in den landbouw een intensiever oogst, in de constructies, door wegenbouw en verkeer, in de maritime en luchttransporten, in geheel onze bijdrage tot de moderne beschaving."



Het fantastische idee, dat velen zich vormen over Mussolini, dringt als een fabel tot de droomen der kinderen door.

Het beeld van Mussolini te paard komt heel vaak voor.

Er zijn massa's kinderen, die, zooals de kleine Luigi Arienti uit Eeguano over hem schrijven:

„In mijn verbeelding zie ik den Duce heel vaak, het hoofd omhoog en met een onderzoekend oog alles in zich opnemen, terwijl hij den troep inspecteert en roept: „A noi!"

(„A noi!" is de klassieke roep der fascisten en wil vrij vertaald zeggen „Mèt ons").

Hij kijkt dan heel ernstig als wilde hij zeggen: „Herinner je, dat deze roep je verplicht me te volgen, waarheen ik ook ga — in vrede als in oorlog"."

Veel minder in aantal zijn de romantici, die zich den Duce voorstellen in zichzelf gekeerd bij het graf van den onbekenden soldaat of bij het altaar der gevallen Fascisten. Meerdere zien hem marcheeren aan het hoofd van legioenen der Zwarthemden, de man, die tot de overwinning leidt, die gigantenwerken uitvoert, de veroveraar van verre

landen, de bevrijder van slaven, de redder der verdrukten, de kastijder van deugnieten en verraders.

Een klein meisje zag hem als de angstige aartsengel Gabriël, te paard een draak doodend. Maar laten we even zeggen, dat de gedachte aan den Duce te paard ook de volwassenen interesseert — —

„Om zeven uur 's morgens in de Villa Borghese", zoo schrijft een Romeinsche correspondent van de "Victoire". „De prachtige tuinen, die door een straat met de Pincio verbonden zijn, zijn nog maar nauwelijks ontwaakt. In de bordessen langs de wegen zijn de tuinders al bezig. Hier en daar mannen met groene hoeden, die er uitzien als vredige wandelaars. Ik bemerk heel goed, dat ze me van het hoofd tot de voeten opnemen: stellig wordt de Duce verwacht. Op het rijpad komen en gaan officieren en amazonen. Plotseling komt een groep ruiters ons in galop tegemoet. Een groep? Neen, één man! Streng in het zadel, een gewonen ronden hoed op het hoofd, waaronder het bekende energieke gezicht. Degeen, die bij mij is, gaat plotseling in de houding staan en brengt het Romeinsche saluut. De ruiter beantwoordt het met een gebaar en de Duce is voorbij."



Grooten en kleinen, allen weten, dat de Duce een voorliefde voor het paard heeft. Hij heeft het trouwens vaak genoeg zelf gezegd.

„De sport, die het meest aan mijn nooden en smaak beantwoordt, is de paardesport. Hieraan besteed ik dan ook het eenige uur, dat mijn onverbiddelijke werklijst me toestaat. De paardesport biedt naast de garantie van fysiek welzijn gelegenheid tot geestelijke verpoozing. Ik ben er dan ook een hartstochtelijke liefhebber van. Ik houd van paarden, van de beweging in de open lucht, van den galop en den sprong. De liefde voor paarden dateert al uit mijn kinderjaren. Ik herinner me, want het heeft een onuitbluschbaren indruk op me gemaakt, den dag, dat ik op mijn vijfde jaar het eerst op een paard werd gezet om te leeren stappen en galoppeeren zonder zadel. Als jonge man nam ik de sport weer op, nu mèt het zadel en had toen pas echt de emotie van snelheid en vreugde om het springen. Nu, op lateren leeftijd, houd ik van het paard, omdat hij me deze vreugde wéérgeeft en een rilling van vreugde om de kracht en de snelheid. Het heerlijkst vind ik, gewoon buiten te rijden, waar de hindernissen legio zijn en de ruimte het paard de gelegenheid geeft te toonen, wat het kan. Rome en omgeving zijn verrukkelijk voor hen, die paard rijden. De wijde velden van de Campagna bieden de ruimte en de natuurlijke landelijkheid, waarbij galop en sprong hoort. Daar vindt men nog rechte wegen, waarop het de moeite waard is, het paard te laten gaan. Die weg loopt naast dien der oude Romeinen, langs het Aquaduct van Claudio, dat meesterwerk van architectuur der oude inge-

nieurs. Vijftig mijlen nog, die de eeuwen trotseeren — daar berijden we den weg der Cesaren."



De vrouwen van het bergland hebben van den Duce de gedachte, dat hij alles kan.

Een oude, reeds tachtigjarige vrouw uit Cardoso, aan wie ik vroeg, wat ze dacht, dat de Duce zooal deed, zei, dat ze van hem had hooren spreken, nadat „die dingen", die door de lucht gonsden als groote hommels in de lucht, boven Versilia verschenen waren.

„Maar", vroeg ik, „wat heeft Mussolini dan toch eigenlijk gedaan, dat zijn roem ook tot jullie is doorgedrongen?"

„Dat heb ik je toch net gezegd?" zei de oude en wees naar den hemel, om aan de vliegmachines te herinneren.

„Hij doet altijd groote ontdekkingen en het schijnt, dat hij zelfs in oude boeken kan lezen."

Het is als psychologische studie interessant om te zien, hoe de vaders tegenover hun zoons de deugden van Mussolini roemen. Het feit, dat de Duce gedurende eenigen tijd en wel tijdens zijn verbanning in Zwitserland metselaar geweest is, heeft hem de sympathie bezorgd van alle zoontjes van metselaars.

Een joggie, een zekere Luigi de Nobili uit Oberhausen, heeft zelfs de reden ontdekt, waarom Mus-

solini als hoofd van de Italiaansche regeering begonnen is de Pontijnsche moerassen droog te leggen:

„Mussolini is, toen hij jong was, metselaar geweest en kon alles doen met kalk en steen. Daarom kon hij ook de Pontijnsche moerassen droogleggen, wat zelfs de Romeinen niet konden doen."

Honderden boeren en arbeiders hebben bij verschillende gelegenheden er hun heimelijke vreugde over getoond, dat het Hoofd van de Regeering een werkelijk arbeiderskind is.

De volksziel geeft instinktief uiting aan haar vreugde niet langer den druk van geboorte en stand te voelen, noch van de traditie, die langen tijd de eenvoudigen deed buigen onder eeuwige dienstbaarheid.

Niets kan poëtischer noch eerlijker zijn dan de waarneming van een klein meisje uit Garbatola di Nersiano, Clementina Canigo, die, nadat ze al het goede gezegd had, wat Mussolini gedaan heeft en nog doet, eindigde met: „Ik geef toe, dat de Duce heel veel uit boeken geleerd heeft, maar anderen hebben ook gestudeerd en hebben toch niets goeds voor Italië kunnen doen." En toen ik vroeg: „Waarom denk je dan, dat de Duce er in geslaagd is", antwoordde ze: „De Duce komt uit het volk, heeft onder het volk geleefd en heeft het volk lief. Ziehier, waarom hij het volk begrijpt en door het volk bemind wordt."

Den Duce zien

Heden ten dage is er in Italië geen bekender gezicht dan dat van Mussolini. Zijn portret is eindeloos gereproduceerd in tijdschriften en kranten, in allerlei houdingen en allerlei standen. Toch is er niemand, die niet vurig begeert, hem in levenden lijve te zien en die er geen opoffering voor over zou hebben, even in zijn nabijheid te zijn. De uitdrukking van zijn gezicht, die men onmogelijk met die van anderen verwarren kan, is zoo bewegelijk, dat hij elk oogenblik verschillend is en voor ieder is er iets, dat hij als heel bizonder zou willen vastleggen. Massa's menschen gaan te voet naar Rome, om den Duce te zien. Een ongewoon voorbeeld daarvan heeft men in Bortolo Pelanda, een boer van 71 jaar, die te voet den weg aflegde van Beluna Veronese, om den Duce te zien. En toen hem dat gelukt was, is hij innig tevreden en zonder buitengewone vermoeienis weer terug gegaan.

Een ander typisch voorbeeld is dat van den exsoldaat uit Torino, Arturo Rizzi, 34 jaar oud, die, om met zijn heele familie naar Rome te kunnen

gaan, een nieuw vehikel geconstrueerd heeft: een soort tandem, waarachter een primitief rijtuigje met vijf assen en twee fietswielen. In het rijtuigje zitten zijn zes kinderen, vijf jongens en één meisje, terwijl het hoofd van de familie en zijn vrouw trappen. De reis van Forino naar Rome heeft 30 dagen geduurd, omdat het twintig dagen te slecht weer was om verder te gaan. Een goed voorbeeld van ijzeren wil en volharding.

Inderdaad, wie er in slaagt, Mussolini in levenden lijve te zien (de Duce heeft de geheimzinnige gave, om duizenden menschen de illusie te geven, dat hij ieder voor zich aankijkt) behoudt van hem een karakteristieken indruk, dien hij nooit vergeten kan, iets heel vertrouwelijks, dat men jaloersch in zijn ziel bewaart.

Met het verwonderlijke instinkt, dat de toekomstige moeders eigen is, hebben de meisjes de uitdrukking van zijn gezicht synthetisch heel juist weergegeven.

De kleine Luiga Grianti uit Milaan, die den Duce alleen maar in de bioscoop gezien heeft en die heel wat af te dingen heeft op de manier, waarop men zijn stem reproduceert, geeft heel juist de plastiek van Mussolini's gezicht weer als ze zegt, dat hij met paard en al uit het Romeinsche keizerrijk te voorschijn is gekomen net als Marcus Aurelius.

Een schoolmeisje, Paloa di Paoli teekent hem aldus: „een vierkant gezicht, een erg hoog voor-

hoofd, strenge, bevelende oogen, een luide stem, eentonig maar helder, die altijd bevelen geeft."

De Duce, alhoewel een politicus met een heel ernstig gezicht, doet ons voelen, dat hij een edelmoedige ziel heeft, zegt Ada Cestari en voor mij is het genoeg, om het boek te lezen, dat hij over zijn broer geschreven heeft, om hem eens en vooral te kennen als een goed mensch.

Daarentegen zegt Gilda Mucciolella, die hem zag, toen hij voorbijging tijdens de opening van de Autostrada Milaan—Torino: „Toen ik den Duce zag, schrok ik van hem, omdat hij altijd zoo'n somber gezicht zet en als hij tot het volk spreekt, kijkt hij hen zoo strak aan, dat het is, alsof hij hen de fouten van het gezicht leest, terwijl hij eigenlijk alleen denkt, wat hij moet doen om een goed figuur tegenover de wereld te slaan."

De kleine Angela Borganosso uit Cesano Maderna ziet hem iederen morgen aan den wand van het schoollokaal en denkt dat, als ze haar les goed geleerd heeft, de Duce tegen haar glimlacht en dat hij haar anders berispt en zij niet weet, hoè haar verwarring te verbergen.

Maria Restelli van St. Georgio su Lequano, is idyllischer. Wanneer ze naar het portret van den Duce kijkt, geeft dit haar nieuwen moed. Een ander portret van den Duce, waarop men zijn beenen ziet met litteekens uit den oorlog, heeft haar zoo ontroerd, dat ze zich in het hoofd gezet heeft, hem geen nieuwe smart te zullen bezorgen.

Een jongetje van S. Giovanni Rotondo kijkt op school dikwijls naar zijn portret en meent, dat hij een voorhoofd vol hersens heeft en heeft geen anderen wensch voor hem, dan dat hij nog een paar eeuwen mag leven om te zien, hoe Italië dan veranderd zal zijn.

De kinderen zijn tot tranen toe bewogen, wanneer ze bedenken, dat de Duce voor zijn familie dezelfde gevoelens heeft als hun ouders voor hen.

„Duce" beteekent voor hen „held", iemand, die den strijd en de avonturen liefheeft, iemand, die verplicht is tot de wreedheid van het meedoogenloos bevel, van straf zonder genade, de man, die geen recht heeft aan sentimentaliteit te doen.

Walter Mantegazzia, een joggie van acht jaar, zag Mussolini aan 't Lido en zijn opinie was, dat Mussolini er zóó goed uitzag, dat hij eigenlijk „geen Staatshoofd" leek.

Een andere jongen, die hem achter het stoffelijk overschot van zijn broer zag, „bleek, doodsbleek met diepliggende oogen", had meer gehuild om hèm dan om den doode.

Kinderen uit de bezette gebieden herinneren zich Mussolini met gevoelens van dankbaarheid als soldaat.

Een van hen zei zelfs: „Toen hij aan het front was, was hij liever zelf gestorven dan de kleinen van het bezette land, dat hij verdedigde."

Liportiti Guiseppe van Torremaggiore denkt telkens, wanneer hij zijn vaders winkel binnenkomt

bij het zien van het portret van den Duce: „Ik houd haast nog meer van hem dan van mijn vader, maar met hem heet het: tippelen!"

De zachte Gemma Campanelli daarentegen kan zich niet losmaken van en heeft geen vrede met de ernstige houding van den Duce: „Ik heb zooveel foto's van den Duce gezien te paard, aan boord van een schip, in een auto, onder kinderen of met een boek in de hand, maar altijd is hij even ernstig. Waar zou hij aan denken?"

Een klein meisje uit de tweede klasse, Carba Silva uit Servegno, denkt, dat de Duce 's nachts diep treurig moet zijn, omdat hij overdag aller zorgen op zich moet nemen en ze roept uit: „O, als ik maar een vogeltje was, om naar den tuin van Torlonia te vliegen, om met mijn zang den lieven Duce gezelschap te houden in de eenzame uren van den nacht."

Minder poëtisch, maar niet minder liefhebbend is een ander meisje, dat zegt: „Als ik tenminste maar zijn dienstmeisje mocht zijn, om hem iederen dag te kunnen zien."

Angst voor den Duce komt bij kinderen weinig voor. Zij hebben meer nog dan de volwassenen de instinktieve zekerheid, dat hij onkwetsbaar is. Maar iemand, die deze angst wèl heeft gekend, heeft deze met zeldzame juiste woorden weergegeven.

Velen droomen over het intieme leven van den Duce, denken aan hem op verschillende tijdstippen en bouwen, de hemel weet, welke fantasieën op, in

de meening, dat al zijn wenschen eigenlijk in vervulling zouden moeten gaan en dat niets, hoe klein ook, dat zijn bestaan aangenamer zou maken in de uren van rust en zelfinkeer, hem mag ontbreken.

Vele kinderen beweren, dat hij door zijn gedachten niet kan slapen en in zijn slaap gestoord wordt door oververmoeidheid. Het tegendeel is waar.

„Mijn slaap", vertelt hij zelf, „is als die van een kind: diep, rustig en daardoor buitengewoon verkwikkend. Ik geloof ook, dat ik te midden van het grootste tumult zou kunnen slapen. Dikwijls, op de zware dagen, de dagen van het Gran Concilio, als het erg laat wordt, ga ik naar huis om een uur rust te nemen en keer dan frisch en uitgerust naar mijn werk terug. Gewoonlijk ga ik te middernacht naar bed en sta om zeven uur op. Ik geef dan bevel me niet te storen; behalve in uiterste gevallen. Het komt me voor, dat de goede berichten altijd wachten kunnen. Na zeven uur word ik frisch en goed uitgerust wakker, gereed om het werk te hervatten."

Wat de brave lieden allerminst begrijpen is, dat groote zorgen en vèrdragende gedachten in sommige menschelijke levens eenvoudig regel kunnen zijn. De rustige diepe en ongestoorde slaap van den Duce bewijst, dat zijn geweten geen wroeging kent en dat de zorg voor de toekomst hem niet uit zijn evenwicht brengt, omdat alles in zijn leven rhythme is en hij de volheid zijner krachten in harmonie weet te brengen met het groote programma, dat hij zich ten doel heeft gesteld.

Het huiselijke leven van den Duce wordt door de kinderen op allerlei manieren gedacht.

Ziehier eenige leerlingen uit de vijfde klasse, die allen hun best doen, het altijd boeiende geheim: het huis van den „Groote" te doorgronden.

Ik stel me voor, schrijft Giovanna Paleari, „dat de Duce in zijn privaat leven net is als onze vaders. Hij luistert en kijkt naar zijn kinderen, speelt met hen en zijn Anna Maria geeft hem een hoop zoentjes." Wat een heerlijke intuïtie!

En ook Adele Dell'Orto kan alleen aan den Duce denken als aan een goeden vader. Als de Duce thuis komt, gaat hij in zijn leunstoel zitten en komen zijn kinderen rond hem staan. Dan vraagt de kleinste hem, verhaaltjes te vertellen en dan praat hij over de Balilla, die in heel Italië zooveel goeds te doen heeft.

Ida Cattaneo: „Ik geloof, dat de Duce in zijn huis allerlei dingen heeft, die Donna Rachele, zijn kinderen en de dienstboden koopen, omdat hij wil, dat er enkel Italiaansche dingen zijn. Italiaansche produkten, omdat hij van meening is, dat hij alle Italiaansche werkloozen moet laten werken."

Umberto Garioni is van een teere kinderlijkheid. Hij schrijft: „Als de Duce een beetje rust neemt in zijn huis, leest hij de kranten. Dan ziet hij, dat men veel over hem spreekt en glimlacht. En terwijl hij een Italiaansche sigaret rookt, slaapt hij even in en droomt over een roemrijk Italië."

En boven al deze verbeelding uit geven de

frissche, reine harten zich aan den Duce. Alle kennen zijn naam en trachten zijn gedachten te doorgronden. In alle talen der wereld spreken de kinderen over hem met bewondering, verwondering en liefde.

Eenigen tijd geleden, toen ik in een auto door Duitschland reisde riep ik tegen een groep meisjes, die in dolle pret deden of ze de straat wilden versperren: „Heil Hitler!" en armenzwaaiend riepen ze allemaal terug: „Heil Mussolini!" En andere Duitsche kinderen, die me aan het verstand wilden brengen, wat ze waren, riepen: „Balilla! Balilla!" en brachten een Romeinsch saluut.

De jeugdige Italianen hebben concurrenten in de behoefte, de Duce alleen voor zich te hebben ......



Ook de fantasie van de kinderen in het buitenland richt zich op de persoon van Mussolini. Vooral over het figuur en het gelaat van den Duce hebben de kinderen in de verschillende landen een opinie, die men gerust nationaal zou kunnen noemen.

In het Noorden denkt men zich Mussolini heel groot, zijn oogen zijn enorm groot, zijn gelaat héél streng, met een uitdrukking, die vooral wijst op het domineerende in zijn karakter. 't Is vooral het licht in zijn oogen, dat voor hen beteekenis heeft.

In het Zuiden kent men hem bovendien een glimlach toe, die altijd te voorschijn komt om de streng-

heid van zijn gezicht te temperen. Duitschland is misschien het land waar Mussolini, ook in de kinderwereld, het meest populair is.

Bij navraag in de verschillende steden van het rijk zeiden de kinderen meestal, „dat ze van Mussolini hielden, omdat hij Duitschland geholpen heeft en een goede vriend van Hitler is" of „omdat hij iederen avond met Hitler praat om het eens te worden over wat ze voor Europa zullen doen" en ook wel „omdat hij de Nationaal-Socialisten den besten weg gewezen zou hebben om Duitschland er weer bovenop te helpen."

Vele kinderen in Beieren en Rijnland schrijven het aan Mussolini toe, als een bizondere verdienste van zijn politiek, dat hij den Heiligen Vader verlost heeft uit de gevangenis, waarin hij geketend lag.

Het is natuurlijk dat de toestand van den Heiligen Stoel, geschapen in 1870, meer bekend was in Katholieke landen dan elders. Toch kennen ook de Hollandsche kinderen Mussolini de eer van deze bevrijding toe en toonen voor den Duce buitengewone bewondering. *)

---

*) Ik vrees dat de Hollandsche zegsman hier zijn fantasie al te veel heeft laten meespreken! — E. F.

Hij, die Italië ontgonnen heeft

Heel juist is de opmerking, dat het Fascisme zijn licht aan de heele wereld kon geven, maar dat Italië, zelfs in een Fascistische wereld altijd als on-ontvreemdbaar eigendom den Duce zou hebben.

De Duce straalt zijn gedachten en den machtigen invloed van zijn werk uit over allen. Hij vervult een wereld-missie, maar Italië heeft hem in bezit, met ziel en lichaam, omdat de Voorzienigheid gewild heeft, dat hij dáár geboren zou worden als om de continuïteit van de grootste historie ter wereld, de Italiaansche, aan te toonen.

Het is te begrijpen, dat die groote wereld, waaruit Mussolini, om zoo te zeggen is voortgekomen rond hem, naast de ontzaglijke realiteit, ook een imaginair wezen heeft.

Maar indien de verbeeldingskracht, wat zijn persoon aangaat, ook in eigen land werkt, wil men vooral daarin zien een hernieuwing van een heldencyclus, waaruit in de volksziel de mythen geboren worden.

Een mythus, waarin zijn werkelijke grootheid zich offert en waaruit eveneens te voorschijn springt zijn volkomen begrip der hooge aspiraties van de mas-

sa, die, om van hun fantasie iets concreets te maken, behoefte hebben aan groote beelden. De legende slaagt hierin, met haar magie het aangezicht der werkelijke feiten te omlijsten. De fantasie van het volk, die in den man de halfgod reeds wil zien is een dichterlijk tribuut aan zijn grootheid.

Mussolini is iemand van groote geestelijke energie. Hij is het zelfs zoozeer, dat wie hem met nederige trouw gevolgd heeft, vanaf het begin tot nu, met verwondering opmerkt, hoe de goede toekomst, die we nu voor ons hebben, voor hem zich al duidelijk afteekende vanaf het begin en dit tot in de kleinste bizonderheden en wel zóó, dat het panorama van Italië's toekomst zich steeds kan uitbreiden.

Hij is een schepper van geestelijke energie — hiervan worden we ons bewust als we zien, wat hij van ons volk gemaakt heeft — dat als reactie op al deze dingen in hem belichaamd ziet het goddelijke in de menschelijke ziel."

Laten we maar even denken aan de Italianen van vóór den oorlog, in tegenstelling met die van tijdens en ná den oorlog. Ik denk hier aan, omdat ik het geluk gehad heb, bewust deze drie perioden mee te leven. Mijn geest was elastisch genoeg, om menschen en dingen in hun waren vorm te zien, vergelijkingen te maken en terzelfder tijd de intellectueele houding of gevoelens af te schaffen, die niet pasten bij den geest van vooruitgang en vernieuwing.

Zonder alle Italianen uit deze periode te willen veroordeelen (wat afgescheiden van alles ook van slechten smaak zou getuigen) moeten we toch constateeren, dat de meerderheid van hen, die de elementen voor den politieken strijd leverden, een zoo slecht mogelijken indruk maakten. Kletsers, met een misdadig uiterlijk, hyper-kritisch, lasteraars van ons verleden en ons heden, alleen bewonderend wat er in andere landen gebeurde, alleen op de hoogte van de geschiedenis en de beschaving van andere landen, zonder eenig respect voor de autoriteit van den Staat, rebelsch tegen welken vorm van samenwerking ook, zonder eenige heldenvereering, gekant tegen elke expansie van welken aard ook, zwammers in de ruimte, over patriotisme zoo goed als over internationalisme. De volksmassa verlaagd tot stemvee, de burgerij op het land domme uitzuigers, de industriëele burgerij langzaam aan afbrokkelend, verdeeld en angstig, de geestelijkheid vijandig aan staat en onverschillig aan het lot van het land. Artisten en letterkundigen, agnostici of hooghartige snobs tegenover wat eens volk en natie was; we hoeven ons maar de bittere verwijten van Carducci en Oriani voor den geest te halen en de tragedie van Crespi om een idee te hebben van het lot, dat hen wachtte, die zich opwierpen als profeten en apostelen van het vaderland.

We zijn niet zoo maar ineens voorbeeldige burgers en Italianen „Sans peur et sans reproche" ge-, worden; dit te beweren, zou nutteloos gevlei en

gevaarlijke ijdelheid beteekenen, maar we zijn oneindig veel verbeterd.

De oorlog eerst, de Fascistische Revolutie op kleiner schaal, hebben onzen geest een geforceerden opmarsch doen maken, die in de jongere generatie en zèlfs in die, welke uit den oorlog kwam, een verandering teweeg heeft gebracht, die in normale tijden, wie weet, een eeuw genomen zou hebben.

Al wat aan noblesse en moed potentiëel in de Italiaansche natie voorhanden was en dat vroeger slechts bij weinigen tot uiting kwam, breekt zich nu baan langs de geheele linie, bij heel het Italiaansche volk.

Mussolini is de groote „samenvoeger" van ons volk geweest, met woord, geschrift en daad. Mussolini, die het beste wat in ons ras leeft, vertegenwoordigt, heeft allen den dageraad getoond, heeft de slapenden gewekt, de luien geschud; hij heeft de legioenen der revolutie gevormd, vorm en inhoud gegeven aan het nieuwe geweten, hij heeft ontdekt wat en waar de groote rijkdommen van ons land waren, hij is de geest, die tot „willen" aanzet.

De geestelijke schepping van den Duce blijkt nog sprekender en machtiger wanneer men haar gadeslaat in haar werking onder de Italianen in het buitenland.

De mythus „Mussolini" vernieuwt het geweten der Italiaansche emigranten; hij is voor hen het Vaderland, zooals ze het nooit hadden durven

droomen, wat ze nooit gedacht hadden, den vreemden zóó machtig en glorierijk te kunnen toonen.

Aan de enorme massa's Italianen, die buiten eigen grenzen wonen, heeft de Duce allereerst gedacht.

Door de deugden van het ras aan te toonen met de machtige werken tijdens zijn bestuur en in historische dagen tot stand gekomen, heeft hij het wonder volbracht een eind te maken aan de traditioneele voorstelling van den Italiaanschen emigrant in lompen, die lezen noch schrijven kon ... Tegenover dit beeld heeft hij de groote voorbeelden, uit ons ras ontsproten, gesteld ...... zoodat de vreemdeling den Italiaan met achting moet tegemoet treden. De vreemdeling heeft te begrijpen, dat de Italiaansche emigranten, wat ook hun afkomst zij en hoe gering hun aandeel in het spel van de sociale economie der groote cosmopolitische stroomingen waaruit nieuwe staten zijn gerezen — recht hebben door hun bloed en door het deel energie, dat zij aanbrengen, op het volle respect van den beschaafden mensch.

Terzelfder tijd heeft de Duce den emigrant, ook den armste, de besten van onzen tijd, de wonderen van het Italië van heden, voorgehouden. Hier lag de bedoeling voor hem, de lust in te blazen, zich te verbeteren, zich 't eigen land, eigen historie en de aandacht, die van overal op hem gevestigd is, waardig te toonen.

Dit alles ter wille van het hernieuwd bewustzijn

van Italië's groot verleden en van den Universeelen invloed der fascistische macht.

Gioberti schrijft, dat geen natie ter wereld de plaats kan blijven innemen, welke zij begeert, tenzij ze zich waardig weet deze in te nemen. De Duce heeft het Italiaansche volk zijn waardigheid weer doen voelen.

Zijn leven en werken geeft hun het recht, den arbeid, gedaan door onze landgenooten in den vreemde, voor zich op te eischen — door in den geest dier Italianen de wettelijke rassentrots op te wekken, die — zoo het al door feiten gerechtvaardigd is — tevens de verantwoordelijkheid verhoogt en tot een gedrag verplicht, alle glorie van het heden en de toekomst waardig.

Zóó voelen de Italianen buiten onze grenzen zich niet eenzaam meer en krijgen een juiste voorstelling van hun eigenwaarde en van de waarde van het volk, waartoe zij behooren.

Sedert Mussolini's denken over de wereld straalt, gelooft niemand meer, dat de productieve kracht der Italianen uitgeput is uitsluitend met de massa arbeiders, die ertoe genoopt zijn in vreemde landen ondergeschikt te zijn aan vreemde werkgevers.

Al wat van kunst tot economie, van groote militaire werken tot groote ondernemingen van groote leiders, van zeelui, onderzoekers, missionarissen de lijn aangeeft van het veelzijdig Italiaansch genie, leeft op, wordt lichtgevend door de verdienste van den Duce, door het groote universeele geweten van

Italië. Ze brengen hun werkkracht en persoonlijken wil ten offer aan den machtigen fascistischen Staat, aan het groot organisch *geheel*, aan het land „van vele levens" (dalle molte vite).

*

De laatste statistieken brengen het cijfer der Italianen, die over de wereld verspreid zijn, op 10.000.000.

Alleen in de beide Amerika's zijn er 8.000.000; meer dan 3.500.000 in de Vereenigde Staten, 2.000.000 in Argentinië, 2.000.000 in Brazilië, 200.000 in Canada, 200.000 in Uraguay, 23.000 in Chili, 13.000 in Peru, 8000 in Mexico, 7000 in Venezuela, 5000 in Paraguay, 2000 in Columbia. Voeg daarbij de weinig belangrijke koloniën, die we in alle kleinere plaatsen van Centraal Amerika en Cuba hebben.

1½ millioen Italianen zijn verder verdeeld over de verschillende Europeesche Staten, ongeveer een millioen in Frankrijk, 160.000 in Zwitserland, 30.000 in Groot-Britannië, 20.000 in Duitschland, 20.000 in Oostenrijk, 10 à 15000 in België, in Roemenië en Jougoslavië, 8000 in Griekenland, 6000 in Luxemburg, 4000 in Turkije, 2000 op Malta.

In Afrika zijn, behalve in onze eigen koloniën, 200.000 Italianen, 95.000 in Tunis, 50.000 in Egypte, 30.000 in Algiers, 10.000 in Marocco, 2000 in de

Z.-Afrikaansche Republiek, velen in de Congostaten, in Abyssinië en aan de Oostkust.

In Oceania vinden ± 35.000 Italianen een bestaan, hoofdzakelijk in Australië.

In kleiner getale vindt men hen in Azië, laten we zeggen 10.000 zielen, voor het meerendeel in Turkije en Syrië met uitzondering van enkele groepen in Indië en het Verre Oosten. Men mag echter niet vergeten, dat de Italianen buiten Italië tezamen meer dan 10.000.000 uitmaken.

We kunnen er mee volstaan, er aan te herinneren, dat de exodus onzer landgenooten „en masse" tot voor kort geregeld doorging en dat hun toename met de verbetering hunner economische welvaart in den vreemde, snel vooruitgegaan is.

Dan zijn er ook nog de groote massa's Italiaansche kinderen, die, hoewel ze vaak een andere nationaliteit aangenomen hebben, zich toch niet los van hun stam moeten denken. Nu Italië herleeft, voelen die allen met vreugde en trots de glorie hunner herkomst. Een enorme golf Italiaansch bloed stroomt dus buiten onze grenzen en draagt mèt zich de tradities uit een verleden, waarin de Italianen het wereldterrein verkozen boven eigen thuis; deze groote golf biedt uitgebreide arbeidsvelden, waar de praktische en spiritueele band tusschen emigrant en Vaderland intact gehouden en versterkt moet worden.

Die band is door den Duce geschapen. Heden ten dage weerklinkt in den geest van Italianen en

11

vreemden in verre landen zijn waarheid en zijn mythus en bij al het wonderlijke wat voor de onzen in het buitenland gedaan is, op welk gebied, in welke politieke, sociale, economische of intellectueele sfeer ook, hoort men *zijn* naam. Het deel, dat de Duce heeft in aller geweten, omhelst de geschiedenis en de actualiteit.

Wanneer de Italiaansche emigranten en hun kinderen tot hem opzien, *zien ze* de deugden van ons ras en zijn ze er trotsch op, te behooren tot een historischen tijd, die begon met de groote keten van Admiraals, die Genua in de Middeleeuwen aan Frankrijk en Portugal gaf. Deze ketting liep van Columbus en Vespucci, De Caboto's, Verrazzano, Pigafetta en Malaspina, Leonardo en Boccherini, Cellini en Mazzarino, Alberoni en Concini, Ruffini en Meucci, den Genuees Belgrano, den bevrijder van Argentinië, Enrico Tonti, den ontdekker van de groote Amerikaansche meren en Costantino Beltrami, ontdekker van de bronnen van de Mississipi, Vader Chini, die Californië ontdekt heeft, Arizona en Giambattista Pastene, die Chili ontdekt en Valparaiso gesticht heeft; de kolonisatie van onze republiek in de Levant, de bekende werken van onze Renaissancekunstenaars in Groot-Brittanië, Moskou, Frankrijk, Oostenrijk en Polen; het Zuid-Amerikaansche epos van Garibaldi en de geografische en militaire ondernemingen van Codazzi in Venezuela, de Afrikaansche heldenfeiten van Gessi en Piaggia voor de beschaving in de Soudan en de schatting, bestaande

uit opoffering en energie van de Italiaansche officieren in de Congo, de macht der Italiaansche bankiers in Lombard Street en in Vlaanderen; de kunst van den Florentijn Giovambattista Lulli als die van Giovambattista Viotti of die van den Napolitaan Degas, de groote veldheeren met historische namen als Gondi Broglie, Clam-Gallas en vele der groote Napoleontische generaals, Napoleon zelf, de familie Farnese de Piccolomini, de Capizucchi, Montecuccoli en de Marsili; in één woord: een wereldbeeld, gevuld met Italiaansche energie.

Zoo ook vertegenwoordigt de Duce een schat aan moreele waarde voor den Italiaan thuis en in den vreemde. Sedert hij Italië leidt, laten we ons niet meer vergeten noch in een hoek drukken en al wat van ons was en anderen zich hadden toegeeigend hebben we ontdekt en teruggenomen. Niets, of het ons bloed, onze gedachte of ons initiatief is, gaat meer de wereld in onder een anderen naam.



In verband met de poging van Mussolini om in de boeien van het nationaal geweten allen te vereenigen in ons vaderland en daarbuiten, zou men boekdeelen kunnen schrijven. Dit magische effect is alleen te danken aan de persoonlijkheid van Mussolini en zijn invloed op de ziel van onze geëmigreerde arbeiders. Dit resultaat neemt de meest gevarieerde

en onverwacht-sentimenteele vormen aan, die soms leiden tot humoristische uitingen.

We hebben getracht, eenige karakteristieke staaltjes te verzamelen om te bewijzen, welken invloed de geest van Mussolini op de verbeelding van anderen uitoefent. In elk geval is de uitwerking van het werkelijke of fantastische beeld van zeldzame kracht. Er is geen plaats op de wereld, waar bij het individu de naam van Mussolini geen innerlijke roerselen te weeg brengt of de massa onverschillig laat.

Die naam is een vlag. De kracht, die er van uitgaat, verklaart het soms vluchtig succes van den een of anderen ongelukkige of geestelijk minderwaardige, die er in geslaagd is, om te doen gelooven, dat hij door den Duce beschermd, geholpen of aangemoedigd wordt.

De naam van den Duce vervult voor allerlei menschen de functie van sacrarium. Sommigen hebben in hem hun laatste vertrouwen en hun laatste hoop opgeborgen, omdat in hem als het ware belichaamd wordt de Goddelijke rechtvaardigheid.

Een Italiaansch consul, die langen tijd in de Elzas woonde, vertelde dat hij in 1931 een groepje landgenooten bezocht in de buurt van een steenfabriek, in een plaats, waar geen fascistische organisatie bestond en tot zijn groote verwondering in een kamer — vier kale muren, een paar planken en een stoel — aan een der muren een groot portret van Mussolini zag hangen. De consul vroeg, of hier soms een Fascistische groep in formatie was en of ze tot

de partij behoorden. De oudste antwoordde: „We zijn hier allemaal Italianen en deze foto is ons heele leven, omdat hij ons kracht en moed geeft en doet hopen. Geloof me, die foto is voor ons een soort reliquie.

Ik weet van zooveel arbeiders, beambten en onderwijzers, die buitenslands leven en die in oogenblikken van ontmoediging denken aan de wederwaardigheden van Mussolini — toen deze in Zwitserland leefde — en die dan uitroepen:

Mussolini, geef mij kracht!

Mussolini, geef mij moed!

Mussolini, help mij!

Zooveel anderen aan den vooravond van een besluit niet wetend, wat het resultaat van een daad zijn zal, maar toch besloten, verandering in hun lot te brengen, zeggen, om zich moed te geven:

„En gaat het niet dan is er altijd nog Mussolini" — of

„Mussolini zal wel verder zien!"

En hoe velen zijn er niet die de harde proef van het leven in den vreemde moeten doorstaan, op vermoeiende kantoren, in contact met lastige vreemdelingen, waarmee niets aan te vangen is en die niets begrijpen. En anderen, verplicht tot pijnlijke opofferingen voor het dagelijksch brood, in afwachting van het oogenblik, waarop ze naar hun land terug kunnen gaan, dragen den Duce hun lasten en zorgen, ontmoedigingen en eindelooze verdrietelijkheden op.

De Italianen hadden elke geschiktheid om zich voor een collectief belang op te offeren, verloren, zij het dan hun vaderland of hun geloof. Mussolini heeft hen teruggevoerd tot een deugd, die beslissend is voor het leven van elke natie.

De Duitsche ethnoloog en onderzoeker, Leo Frobenius, zegt, dat dit wonder behoort tot dezelfde soort phenomena als de geboorte der zon, die elken morgen op gaat en ons nog steeds verwondert.

Italië heeft de wereld er aan gewend, dat binnen haar grenzen de meest beslissende gebeurtenissen der historie zich afspelen en dat ze het schouwtooneel is geweest van tijdperken, rijk aan gevolgen voor allen. De gang harer evolutie door de eeuwen heen heeft altijd één lijn gevolgd. Tijdens de Pythagorische levensopvatting was het middelpunt der aarde Puglia-Calabria. Vandaar ging het langzamerhand naar de Tibervallei, den weg van den eersten staat, die de geschiedenis zich herinnert.*) Weer later naar de Arno, waar met de Renaissance het sentiment der nieuwe tijden geboren werd. Het doet er niet toe, van welk punt Columbus vertrok om de nieuwe wereld te ontdekken of op welke plaats der aarde Copernicus zijn wetten uitvond. Naar den geest waren het zonen van Florence. Op dit oogenblik ligt volgens mij het middelpunt van de wereld in de Po-vallei, omdat vandaar gekomen is de man, die deze en alle volgende eeuwen zal vullen en in wiens

*) In Italië. — E. F.

handen in alle zekerheid het lot der nieuwe beschaving berust — Mussolini! Slechts als het individu of de Staat de idealen zijner eigen vrije natuur volgt, kan men komen tot practische resultaten. Met dezen zin geloof ik vertolkt te hebben een gedachte, die de basis vormt voor een groot deel der activiteit van den Duce, die waarschijnlijk dezelfde woorden gebruikt zou hebben, om dit uit te drukken.

EINDE

GEORGE KETTMANN Jr.

DE OCEAANVLUCHT
VAN EEN OLIEMAN

In carton-omslag . . f 1.60
In naturel-linnen
groot formaat f 2.75

Uit de persbeoordeelingen:

Kettmann heeft zich ook in dezen roman laten kennen als een man met een veelzijdige technische kennis. Onmogelijkheden op vliegtechnisch gebied — die men zoo vaak gedebiteerd ziet — komen er gelukkig niet in voor.

De Avondpost

Een filosophisch aangelegde, hard om z'n bestaantje vechtende reiziger in vetten en oliën en zijn met uithuizige neigingen behepte egaa, die het eten liefdeloos toebereidt en in pannen op tafel brengt om enkel de borden en vorken te hoeven omwasschen, ziehier de beide hoofdpersonen uit dezen vliegersroman. De figuren zijn uitstekend geslaag.

Het Vliegveld

Een roman, waarin wrangheid en tegenslag worden opgeheven door blijmoedigheid, optimisme en voorspoed, met een voortdurend stijgende spanning en bovendien geschreven met kennis van de techniek der aviatiek.

Rotterdamsch Nieuwsblad

Het is een roman in den goeden zin des woords met een treffend, doch logisch slot.

Twentsch Dagblad Tubantia

Een spannend en talentvol boek, met zorg uitgewerkt, kernachtig en recht op het doel af.

Haagsche Courant